

ORSZÁGOS HIRLAP

Előfizetési árak:
Egész évre 14 frt., fél évre 7 frt., negyed évre 3 frt 50 kr.
Egy hónapra 1 frt 20 kr.
Egyes szám ára helyben 4 kr., vidéken 5 kr.

Főszerkesztő

MIKSZÁTH KÁLMÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VIII. kerület, József-körút 65 szám

Megjelenik mindennap, hétfőn és ünnep után való napon.

II. év.

Budapest, 1898, csütörtök, január 13-án.

13. szám.

A vizi intendáns.

A vízvezetési igazgatót az intendánsok végzete üldözi. Semmivé teszi az indiszkreczió. Jól menne minden, rendben volna a vízmű, rendben a vezeték, mikor egyszerre csak indiszkret módon megrepednek a csövek. És mintha csak valami titkos bánat járná át az egész vezeték, a repedések ismétlődnek. Nagy hőhóval fegyelmi vizsgálat indul meg és ezzel a közvélemény a repedt csövekért megkapta engesztelő áldozatát. Amde az indiszkreczióknak még nincs vége. A főorvos abban látja a tifusz-járvány okát, hogy Budapestnek nincs elég szűrt vize. És egyszerre kipattan a titok, hogy az óriási költségen készült budapesti vízművek csak feleannyi vizet tudnak szolgáltatni, mint a terv és rendeltetés szerint kellene.

Most kezdődik a vizi intendáns kinszenvedése. Népszerűségben vetélkedik szárazföldi és színházi társával. A vakok egyszerre mind látni kezdenek, a süketek visszanyerik hallásukat, a horkolók felébrednek és hangos kritikára nyílnak ajkaik. A vízvezeték rossz, nem ad elég vizet! Hallatlan botrány! hangzik végérvégig. És tegnap? Tegnap jobb volt, tegnap több vizet adott? Nem kaczagtató-e, hogy a kik Budapestet igazgatják, a közgazdatiszter terén egyre fölfedezéseket csinálnak, akár Stanley a legsötétebb Afrikában? Most fölfedezték a káposztásmegyeri vízműveket és rábukkantak a vizi intendáns fogvatkozásaira, a ki nekik köszönheti hivatalát.

Ugyanaz az alakoskodás, mely az összes intendáns-hecczeket jellemzi. A kinek kell az intendánsok rendszere, az ne szidja őket, hiszen egészen mellékes, hogy milyen nevet viselnek. Az egyik olyan, mint a másik. A régi és az új egészen egyforma. A főhibája, hogy intendáns: nem azért van helyén, mert odavaló, hanem mert oda állították. Ha igazi tehetség, komoly és alapos szakember vezet Budapest vízvezetési dolgait, nincs kellemetlen botrány, váratlan meglepetés és nem kell fölfedeznie az új polgármestereknek a káposztásmegyeri vízműveket. Azt hisszük, hogy a vízmű csak vezetőitől vesz példát a fogvatkozásban, midőn csak feleannyit szolgáltat, mint a mennyt ígért.

Igen, uraim, sajnos, de való, hogy az intendáns-rendszernek vannak határai. Vannak pontok, ahol csak az igazi tehetség állhatja meg helyét, bármit mondjon is a városi pragmatika szankezióban a hivatalok öröklésére nézve megállapított rend. A vízvezeték nem olyan türelmes, mint az ember. Akinek a közigazgatásban csak „emberanyaggal” van dolga, az boldog férfit. Tehetség, szorgalom és lelkiismeret nélkül is boldogulhat. Gázoljon bár ezeken át, az áldozatok diszkret titokban hullatják könyveiket. Hogy mennyi kárt okoz valamely tehetségtelen közigazgatási tisztviselő, aki csak a közönséggel érintkezik, nem pedig az elemekkel, ki tudná azt kiszámítani? A természet ura, az ember, egyttal a természet legjobban dresszírozott alkotása.

De köszönet a víznek, hogy felmeri tární azt, a minek elmondására az emberek gyávák. Az szétrepesztí a csövet, mely gyenge, fogyatékos és rossz, míg Budapest népe nem tudja szétrepesztíni a gyenge, fogyatékos és vétkes rendszer kereteit. A vízvezeték nyomorúsága szimbolizál. Adhat-e eleget a haladás, az okos alkotás, az igazi polgári feifogás és munka szelleméből az a városi igazgatás, mely még elegendő jó vizet sem tud adni lakóinak? A világ városok még ott tart, hogy az élet legkezdtelegesebb szükségleteit sem képes jól kielégíteni, mikor a nyugati nagy kultúrárosok már a városi politika keretében a szociális problémák megoldásán fáradoznak. Viz, világítás, kövezet, sétaterék, csupa kezdeteleg, egyszerű dolog. Nálunk még problémák. Csoda-e hát, ha az olcsó közéletmezés, a lakáskérdés, a szegény-ügy, a szociálpolitika kérdéseinek nem jut elég idő, elegendő munkásság?

A vizi órákat leszavazták, de azért vizi óra lett az egész vízmű. Ez mutatja Budapest közigazgatásának haladási fokát és az erkölcsök mértékét. Ezt az órát nem lehet szétörni, ezt a kritikát nem lehet elnémitani. A vízzel nem lehet paktálni és a vizet nem lehet proskribálni. Ha repednek a csövek, a víz a legzajosabb „eláll” kiáltásra sem hallgat és ha a vízműből kifogyott a tartalom, a víz még „elővezetés terhe mellett” való időzésre sem jelentkezik.

Nem fogunk beállni a vizi intendáns ostromozói közé. Az áldozat mindig

Gárdos.

Gondolom Paul Bourget mondja valahol, hogy nem is szerelmes az, aki szerelemből akár gyilkolni nem tudna. Ez a stílvirág ott termett az új francia irodalom pipacsos mezején és verem a mellemet, hogy fliszteus vagyok mert Paul Bourget szavára elszőnyüködöm egészen közpolgári módon. „Hallatlan igazán! Micsoda nagyszerű emberek azok a francziák! Ezek azt követelik az embertől, hogy az ember öljön szerelemből. Ezeknek a toggenburgi lovag, aki csak sóhajtozik, nem szerelmes, ezeknek Abélárd sem szerelmes, mert az csak szöket szerelemből és Romeo sem szerelmes, mert az csak meghal szerelemből. Tudjuk továbbá, hogy még az itt említett hősknél is sokkal szerelmesebbek szoktak lenni, például a gimnazisták; a francziáknak azonban ezek állanak a létra legalsó fokán, mert ezek még éppen nem szoktak tragikus tetteket elkövetni szerelemből. Ilyképpen látszik, hogy mi még a leg-hatalmasabb emberi érzés terén is közel vagyunk Kis-Ázsiához. Paul Bourget szerint Gárdos Lajos volt a legszerelmesebb ember Magyarországon.

A hős ma állt bírái elé. Igen nervózus ember és cselekedeteiben is ingatagnak mutatkozik, mert még harminczhárom éves korában sem készült el a szigorlataival. A hebizonyítatlan vádnak érdekes félhomálya veszi körül és talán fel is fogják menteni a bírák. Mert Fellettár Emil véleményén kívül atig van bizo-

nyíték ellene, a bírák pedig tudják, hogy a kémianak sok köszönhető, a kémianak köszönhető a bronz, a porcellán, a vegytisztító ásványolaj, a kémianban rejlik a jövőndő, de a kémia még mind e mai napig nem alkalmas arra, hogy az igazságot előszóval elbeszélje. A kémia hallgat, ellenben beszél a bírának az ember és megremeg a hangja, mikor a falusi cseresznyefákat emlegeti, melyeket együtt akart rázni a feleségével s az akácsort, mely alatt együtt akart vele járni. . . Erre ugyan szintén nem lehet többet adni, mint a kémian, mivel mélyen benne van a váelottak természetében, hogy a saját érdekükben képesek még a lira hurjait is felhangolni. A kilencz muzsának már igen sokat hazudtak a tárgyalóteremben.

Üdv tehát és jó dolog, ha az ember a Gárdos Lajos ügyében nem bír. Az elnökön is látszott ma, hogy szorgosan keresi a maga prudens judicis arbitriuma részére az adatokat.

— A feleségem ki akart ugrani a nyitott ablakon.

— Mikor történt ez? — kérdezi az elnök.

— Januáriusban.

— Januáriusban nem szokott nyitva lenni az ablak! . . .

Ezt így, dölt betűvel írja meg egy esti újság. Persze, hisz ez igen fontos körülmény, mert azt bizonyítja, hogy az emberek ma már télen is szellőztetik a lakásukat. (Sokkal jobban, mint a nagy esküdtszéki termet.) Ilyformán a hallgató mért találjon frappansabb bizo-

nyítékokat, mint az elnök és ilyformán nem is lehet egyebet tenni, mint hogy az ember türelmesen bevárja az ítéletet.

A szarka-utcában várják azt leglázásában. A szarka-utcában régen nem volt ekkora szenzáció. A szarka-utca különben mindössze csak hetven lépés hosszú, de igen régi utca és a legegyszerűbb utca a belvárosban. Ugyszólván zsinóregyenes a szarka-utca, az ember szinte elámul, hogy Pesten már akkor is volt egyenes utca, mikor még nem volt közmunkatanács. Ez a sorrend hihetetlen. Ebbe a sorrendbe még belé fog bolondulni valaki.

És itt a szarka-utcában van az a ház, ahol a szegény kis Gárdosné halála történt. Kicsiny, egyemeletes szürke ház, ahol minden lakó a zsebében hordja a kapukulcsot, mint a közlegény a marsallbotot. Nem akarok egy novellistát sem megfosztani a motívumaitól, de továbbá azt is állíthatom, hogy a szarka-utcai háznak még muskátli-virág is van ablakában. Csendes, jó emberek laktak benne mindig, legkivált a pör vádlottjának nagybátyja, Gárdos doktor, az öreg mesmerista, aki régi eszindőkben együtt járt Pest utcáin a másik csudáddoktorral, a „pokrócz” Wagnerrel, akinek zöld plaidjéről ép oly legendákat beszélnek a negyedik kerületben, mint a Gárdos delejvasáiról is. Gárdos szerencsés praxszisával és szerencsés üzleteivel nagy vagyont szerzett és erről a háromnegyed millióról özvegye végrendekezett. Az öt éve, hogy meghalt a szarka-utcai házban. Végrendeletében, mely a menza

alku az istenséggel; az igazság istenségével pedig alkudni nem szabad. A vízmű botránya csak részlete a nagy kérdésnek, csak jelensége az önkormányzat elfajulásának.

Budapest önkormányzata mesterséges szűrőkkel készül. Minden törekvés oda irányul itt, hogy a népesség széles rétegei és az önkormányzatot gyakorló városi közgyűlés közt lehető csekély legyen a kapcsolat. A virilizmus és a szűk választói jog mesterséges szűrői után az anyagi érdekek szoros összetartásán alapuló állandó kortesszervezet nagyszerű mesterséges szűrője következik. A nép vágyaiból, törekvéseiből, érdekeiből, ellenőrző munkájából és folytonos kritikájából alig marad meg valami. Így alakul Budapest önkormányzata, mely azután fék, korlát, ellenőrzés és feszélyezettség nélkül lát hozzá igazi komoly munkájához: a városi uralmat gyakorló maroknyi csoport boldogságának biztosításához.

Hivatalhoz és üzlethez csak az juthat, akit a mesterséges szűrőkkel készült önkormányzat urai akarnak. A zseniálítás itt csak úgy érvényesülhet, ha elég óvatosan el tudja rejteni veszedelmes tulajdonságát. A rideg puritanizmus csak úgy menekülhet meg az üldözésektől, ha szemérmesen sarokba áll. Jöhetne Demosthenes, az érdekek kész megállapodását meg nem dönthetné. Jöhetne Edison, segédmérnök se lehetne, ha az orra nem tetszik a klub-zsarnokoknak. És közeget, vízvezetési csövet, vízművet, épületet, csatornát, hitelügyletet csak az csinálhat, aki kedves a közgyűlési isteneknek.

Az önkormányzat, mely ma Budapestre nehezedik, patriarchális a szó legrosszabb értelmében. Családi azokkal szemben, akik az uralkodó csoporthoz tartoznak, de szívtelen, ha másokról van szó. E patriarchális szellem következtében csak akkor gondol a fogyatkozások

akadémiának is nyolczvanezer forintot juttatott, ilyen tételek vannak:

„A szobalányomnak hagyok hatszáz forint évjáradékot. Azonkívül hagyok neki hater ezer forintot, hogy házat vehessen magának. Azonkívül hagyok négyezer forintot az ügyvédemnek, hogy a szobalányomnak ingyen legyen a jogi tanácsadója.”

„Az egyik lakóm, P. ur gyermekeinek, akik az uram halála után gyakran szórakoztatnak, hagyok fejenként ezer forintot.”

„Annak a linzi kisasszonynak, aki tavaly nyáron Ischlben gyakran földerítette a kedélyemet, hagyok tizenötezer forintot. Ha véletlenül magyar emberhez megy férjhez, kap még huszezer forintot.”

„A szegény haustislernének a Pípa-utcában, az ő három gyerekeivel, hagyok háromszáz forintot.” (A szegény May asztalosné aztán borzasztóan sirt, mikor a kincstár lehuzott neki a legátumból harmincz forintot. Az Isten áldja meg a kincstárt.)

Ilyen volt az öreg asszony végrendelete. Tehát az volt az utolsó szenzáció a szarka-utcában, mikor az öreg Gárdosné onnan eltemették és koporsója mögött ott lépkedett az egyetem rektor-magnifikusa és a polgármester, avagyis az első alpolgármester. (Mert ez mindegy volt addig, míg Gerlóczy volt az első alpolgármester.) Az öreg Gárdosné természetesen az ura rönairól sem feledkezett meg és a mai pőr vádlottja lett a főörökös. Körülbelül egy negyed milliót kapott ez a fiatal ember és mindez ma igen bőven tárgyalják a szarka-utcában és aki távol van a szarka-utcától, az így gondolkodik:

— Ha ma sorra veszek ezer házasm-

orvoslására, ha indiszkreczió történt, ha a mesterséges szűrőkön kívül rekedt közönség a botrányt észrevette. Addig az egész csupán családi titok.

Igy történt most a bünbakul kiszemelt szegény vízi intendáns esetében. Enlegetnek vizsgáló-bizottságot, vegyes bizottságot, fegyelmi eljárást, kormánybiztost; mindez hiábavaló. Az önkormányzat mesterséges szűrőt kell eltávolítani, hogy a hivatalokat az igazi szakértelem, a közgyűlést az igazi népképviselőt foglalja el. Ez lehet csak a repedt csövek és repedt erkölcsök korszakának vége.

V. V.

POLITIKAI HIREK.

Országgyűlés. A képviselőház ma délelőtt tizenegy órákor Szilágyi Dezső elnöklete alatt rövid ülést tartott, amelyben a munkásjavaslat harmadik olvasásán kívül kilencz mentelmi ügyet is elintézt. A becsületsértéssel vádolt Pichler Győzöt, a hatóság elleni erőszakkal vádolt Serbán Miklóst és Sima Ferenczet, továbbá a párvialad vétségével vádolt Kossuth Ferenczet és Ivánka Oszkárt kiadta a képviselőház; ellenben nem függesztette fel a Wolfner Tivadar, Kubinyi Géza és Csávolszky Lajos mentelmi jogát.

Az ülés végén interpelláció is volt. Pichler Győző intézte a belügyminiszterhez a következő kérdéseket a **fővárosi vízművek** ügyében:

Van-e tudomása a belügyminiszter urnak arról, hogy a káposztás-megyéri vízművek, melyek körülbelül 7 millió forintba kerültek a székes főváros törvényhatóságának és a tervezet szerint naponta 120 ezer köbméter vízszállításra készítették, az év legnagyobb részében, körülbelül 8 hónapig, nem képes többet szállítani, mint 45—70 ezer köbméter vizet naponta?

Van-e tudomása a belügyminiszter urnak arról, hogy a keletkezett vízhiány pótlására a már leszereelt margithidi és népligeti mesterséges szűrőket újlag bekapcsolták és hogy e két szűrő vize a közegészségre a legveszedelmesebb és a különböző járványokat nemcsak előmozdítja, hanem fertőző voltánál fogva egyenesen megteremti.

Van-e tudomása a belügyminiszter urnak arról, hogy:

bért, ezer férjesasszonyt, és külön-külön megkérdezem mindegyiket: — „Fél ön attól, hogy a hitvestársa megmérgezi?” Akkor nekem mind a kétezer ember a szemem közé fog nevetni. Olyan nevelés ez a kérdés. És hogy ez a kérdés mennyire neveléses, abból az is következik, hogy a Gárdos büne mennyire rettenetes! . . .

Mert ez ugyan nem egyéb itt, mint olyan érzelmi argumentálás, másként Hock János-féle argumentálás. (Tudniillik Hock János szokott így argumentálni nagybőjtben: „Krisztust kétezer év óta szereti a világ, már pedig nincs olyan ember, akit kétezer évig szeretne a világ, Krisztus tehát nem volt ember, hanem Isten. Ezennel be van bizonyítva a Krisztus Istensége.”) Mondom, ez itt fentebb csak olyan érzelmi argumentálás volt, de az mindegy. Mivel, ha valaminek igazságáról meg van győződve az emberi szív, akkor azt rossz argumentumokkal nem ronthatom el sem én, sem Hock János. Ha Gárdos Lajos, a gazdag ember, a tanult ember, a bíróság előtt érzelgő ember megölte a feleségét, akkor Gárdos Lajos rettentő egy gonosztevő. (Hogy örült, arról nem lehet beszélni, mert arról még a védelem se beszél; pedig a védelem manapság ugyszólván duskál a könnyű psychosisokban.)

Ellenben ha Gárdos Lajost fölmentik és Gárdos Lajos tényleg ártatlan is, akkor ezenél előtérbe toli a napamasszony, özvegy Fedorcsákné urnő, aki följelentette a vejét. Tehát ebben az esetben kalapot emlelek a tiszteletreméltó matrónának. A század alkonnyán ő követte el a legnagyobb anyós-stíkiit.

Papp Dániel.

a Duna alacsony vizállása mellett, a káposztás-megyéri vízművek feladatuknak meg nem felelhetnek az év körülbelül 8 hónapjában és így a hét millió forintra menő kiadása a székes fővárosnak legnagyobb részt kidobott pénz?

hajlandó-e mindezek folytán a belügyminiszter ur saját hatáskörében a legerélyesebb intézkedésekkel oda hatni, hogy ezen állapotok a legrövidebb idő alatt szanáltassanak és a kellő intézkedések a főváros lakossága közegészségének megóvására megtéssenek?

A belügyminiszter jelen volt ugyan az ülésben, de ma még nem felelt az interpellációra.

A miniszterelnök válasza. A képviselőház holnap szünetel s a pénteki ülésre se állapított meg nagyobb napirendet. Mindössze báró Bánffy Dezső miniszterelnök fog válaszolni két interpellációra, és pedig Olay Lajosnak a külföldi munkások alkalmazásáról, Várossy Gyulának pedig a negyvennyolczas honvédek nyugdíjazásáról. A pénteki ülésben fogja a pénzügyi bizottság is jelentését betérjeszteni az 1898. évi állami költségvetésről. Ezt a jelentést Hege-düs Sándor előadó holnap délelben mutatja be a pénzügyi bizottságnak s ugyancsak ő fogja immár *huszadszor* a képviselőház elé is terjeszteni.

Elégtétel a generálisoknak. Herczeg *Hohenlohe-Ingelfingen Kraft* porosz gyalogsági tábornok, aki tudvalevőleg elsőrangú katonai író is volt, hátrahagyott följegyzéseiben a régi osztrák hadseregről is érdekes dolgokat mond el. Alkalma volt ugyanis az osztrák tisztikar megfigyelésére, mert az ötvenes években ő volt a porosz katonai attasé Bécsben. Mikor már most nemrégiben közzétették ezeket a memoárokat, az osztrák-magyar generalitást rettentően kínosan érintette az, hogy a porosz bajtárs följegyzéseiben ugyszólván *kizárólag csak szatirikusan beszél a régi osztrák tisztekről és tábornokokról és lépten-nyomon kicsúfolja az armádiát.* A hangulat, mely e pikáns közlések nyomán támadt, egyáltalában nem is felelt meg az osztrák-magyar-német fegyverszövetség eszméjének. Berlinben ezt kellően meg is értették és most a porosz *Militär-Wochenblatt*-nak, a porosz vezérkar organumának legújabb száma nagy elégtételt ad a régi osztrák armádiának. Hohenlohe följegyzéseit hosszasan ismerteti a berlini katonai szaklap és bírálattal a következőkben foglalja össze: „Hohenlohe akkor még fiatal ember volt, tehát kritikájában nem igen lehet megbizni. Nincs is nyoma a följegyzésekben annak, hogy Hohenlohe komolyan tanulmányozta volna azt, amit leszólt. Bizony az a régi osztrák hadsereg vitéz tábornokok alatt vitézül küzdött. Lehet, hogy azok a tábornokok szerették a bort meg a kártyát, de, hogy hazájukat is szerették, azt dicső tettekkel mutatták meg. Hogy „czopfok” voltak a hadseregben, az lehet; de 1854/56-ban még a porosz hadseregben is elég volt a „czopf”. — Így szól a berlini lovagias elégtétel az osztrák bajtársaknak.

A második alelnök. A képviselőház második alelnöki állására vigan fojynak az ellenőrizhetetlen jelölések. Minthogy pedig név már eligendő van forgalomban, most olyanokat is jelölnek, akiknek a nevét sem tudják. Azt írja ugyanis egy könyvotatos, hogy az erdélyi képviselők igényt tartanak az egyik alelnöki állásra, mert ezt régebben rendszerint erdélyi képviselővel töltötték be. De hogy ki volna az erdélyi képviselő jelöltje, azt a jól informált könyvotatos nem tudja elárulni.

A képviselőház alkalmazottjai. A képviselőház gazdasági bizottsága Szilágyi Dezső elnöklése alatt ma ülést tartott, amelyben Csávossy Béla háznagy, Molnár Antal, a bizottság jegyzője, továbbá Bornemisza Ádám, Kobek István, Jónás Ödön, Földvály Miklós, Buzáth Ferencz és Oláh József bizottsági tagok vettek részt. A bizottság elintézte a Ház egyes alkalmazottjainak nyugdíjazási és végkielégítési ügyeit, nemkülönbön segélyezés iránt benyújtott kérvényeit. Ebben az ülésben Szilágyi Dezső bejelentette, hogy elődjének, báró *Bánffy* Dezsőnek arcképét Moretti festőművészszel megfestette s a kép már el is készült.

A főrendiház bizottságából. A főrendiház szombaton fogja tárgyalni a vám- és bankügy ideiglenes rendezéséről szóló törvényjavaslatot. A pénzügyi bizottság ma délután már elkészült a jelentésével, miután délelőtt nagyon rövid tanácskozás után változatlanul elfogadta a javaslatot. A pénzügyi bizottság ülésében csak báró Liphay Béla kifogásolta, hogy a kormány olyan későn terjesztette be a javaslatot, de báró Bánffy Dezső kifejtette a bizottság előtt a késedelem okait és ekkor a főrendiház pénzügyi bizottsága általánosságban és részleteiben is elfogadta a második provizóriumot. — A főrendiház közgazdasági és közlekedési bizottsága ma szintén ülést tartott. A kormány részéről jelen voltak: báró Bánffy Dezső miniszterelnök és Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter, valamint dr. Bartóky József osztálytanácsos. Darányi földmívelésügyi miniszter ismertette és elfogadásra ajánlotta a javaslatot, amelynek lényegét a képviselőházban tett változtatások nem érintették, sőt világosabbá tették. Ifju gróf Széchenyi Imre, báró Majthényi László és többek hozzájárulása után a javaslatot a bizottság változatlanul elfogadta.

Pártértekezlet. Az országgyűlési függetlenségi párt vasárnap, e hónap 18-án értekezletet tart, amelyen megválasztja a párt kobeleből a Ház tisztikarába jelölendő tagokat. — A néppárt már pénteken este 6 órakor tartja értekezletét s szintén a jelölteket fogja megállapítani. Hír szerint ugyanekkor a lipító-rózsahegy megüresedett mandátum ügyében is határoz, mert a párt Maszara János személyében külön jelöltet is akar állítani.

A nemzetiségi manifesztum.

Megirtuk, hogy a nemzetiségek megbízottai tegnap a József főherceg-szállóban titkos konventikulumot tartottak, amelynek tárgya az volt, hogy manifesztumot szövegezzenek a községnevekről szóló javaslat szentesítése ellen.

Ez a német nyelven irt manifesztum, amely zárt ajtók mögött született s amelyet alább egész terjedelmében közlünk, tartalmi szempontból nem meglepő, mert a legrégebb nemzetiségi panaszokat ismétli — minden különösebb lendület nélkül. A régi panaszok, a régi hazugságok. Ami újat a községnevekről szóló javaslat öletéből mondania kell, azt egyszerűen a szász képviselők parlamenti tiltakozásából kölcsönzi. A kegyeletet s a községnevekhez tapadó szent emlékeket hangsúlyozza, amelyeken csorba esik a sérelmes javaslattal és épen úgy nem akarja észrevenni, hogy a törvényhozás milyen messzire ment a nemzetiségek iránt való engedékenységben, mint ahogy a szászok sem vették észre.

De mindez hagyján. A kellő formák között tiltakoznia minden állampolgárnak szabad. De fölháborító az a vakmerőség, amelylyel a manifesztum szerzői az ellen is tiltakozni merészelnek, hogy az államhatalom Magyarországból egységes magyar nemzeti államot akar teremteni. Ami minden honpolgár előtt a legfőbb cél gyanánt lebeg, azt egy ilyen manifesztum keretében besározzák s még a reá való törekvés ellen is tiltakoznak. De itt még nem áll meg a manifesztum. Hanem a suba alatt, a szászokra való ujjmutatással még arra is próbál célzóztatni, hogy a német parlament nem fogja némán tűrni a magyarországi szászok létének megtámadását. És ez a gyalázatos megjegyzés abban a manifesztumban olvasható, amelyet a lojalitás, sőt az összmonarkia sürü emlegetésével akarnak a korona elé terjeszteni.

Erős a hitünk, hogy a manifesztum nem fog megtorlás nélkül maradni. Egyelőre minden további megjegyzés nélkül adjuk itt, szövege szerint való fordításban:

Az 1895-ben alakult nemzetiségi komité a trón és haza iránt való köteletségének tartja tiltakozni a nemzetiségek elnyomása ellen, melyet az a körülmény idézett elő, hogy Magyarországon az állami hatalmat a maga előnyére egyetlen faj zsákmányolta ki.

Ha valaki a monarchia jelenlegi válságos helyzetében a magyarországi viszonyok állítólagos

konzolidáltságára hivatkoznék, nagy tévedésben volna. Igaz ugyan, hogy a monarchia másik felében a szlávok és németek körében az ellentétek kitörésre kerültek, de ott az államhatalom arra törekszik, hogy ezeket az ellentéteket kiegyenlítse.

Magyarországon azonban az állami hatalomtól támogatott magyar kisebbség és az állami hatalom minden eszközével nyomott nemzetiségekből álló többség között a harc lappangó, mert az államhatalom elnyomja a nemzetiségeknek minden, az alkotmány keretén belül mozgó küzdelmét, úgy, hogy a nemzetiségek elkeseredésének és nagy elégedetlenségének csak kevés jelei kerülhetnek napfényre s emiatt ez elégedetlenség hasonlít a hamu alatt égő szikrához és sokkal veszedelmesebb, mint a monarchia másik felében, hol az ellentétek a felszínre kerültek. Magyarországon az állami hatalom ez ellentétet a legkevésbé sem igyekszik elsimítani, ellenkezőleg újabb meg újabb konfliktusokat teremt a nemzetiségekkel, amit bizonyít a helységnevek magyarosításáról szóló törvényjavaslat is.

Harmincz eve, hogy a magyarok azzal kérkednek, hogy egy szabadelvű s az ország önállóságát biztosító alkotmány birtokában vannak. A nemzetiségek, névszerint a románok, szerbek és tótok ezt az alkotmányos érárt örömmel üdvözölték és az irányadó magyar államférfiak ekkor megígérték nekik, hogy minden olyan lehető konzesszió részeseivé teszik őket, amelyek nem fognak a magyar állam egységével ellentétben állani.

Az első nagy csalódás 1868-ban a nemzeti ségi törvény alkotásánál érte, melyet egészen más alapokon építettek fel, mint aminőket a románoknak és szerbeknek a magyar parlamentben jelenlévő képviselői kifejezésre juttattak a maguk törvényjavaslatában, amely a magyar állam egységének megőrzése mellett számot vetett az ország ethnikai viszonyaival és történeti fejlődésével is s ez által a nemzetiségeknek ethnikai és kulturai fejlődését is lehetővé tette volna egy egészséges állami élet keretében. De tényleg még a nemzetiségi törvényben foglalt engedmények sem léptek életbe s az egész törvény holt betű maradt. Nincs e törvénynek egyetlen szakasza, melyet az államhatalom és az illető hatóságok meg nem sértettek volna, mint azt a románok és szerbek, akkor, mikor még a parlamentbe bejuthattak, egész az aprólékoságig bebizonyítottak. De ez igazságok idővel az uralkodó fajra kényelmetlenekké váltak és mindegyre érezhetőbbé lett a célzat, hogy a parlament egy ethnikai egész, egy nemzeti állam képvisellete legyen s azért lehetetlenné lett téve, hogy a nemzetiségek a magyar parlamentben továbbra képviselve legyenek. Így történt aztán, hogy a három milliányi többség már előbb sem tudta magát egyetlen taggal sem képviseltetni a parlamentben és hogy a románok és a szerbek egynehány képviselői a választókön elkövetett erőszakoskodások következtében nem tudtak többé a parlamentbe bejutni, úgy, hogy jelenleg a tíz milliányi nemzetiségek egyetlen taggal sincsenek képviselve a parlamentben. A világot nem lehet azzal megcsalni, hogy a nemzetiségi választókerületekből a románoknak, szerbeknek és tótoknak fajtársai is vannak a parlamentbe küldve, mert ez a néhány egyéniség renegát, aki magát az uralkodó fajjal azonosítja és a nemzetiségek ellen való erőszakos rendszabályokban készségesen közreműködik. Ezt a természetellenes állapotot még az is fokozza, hogy a kormánypárt tagjai majdnem kivétel nélkül a nemzetiségi kerületekből telnek ki, holott a valódi magyar kerületek nagyrészt ellenzékiek. Ennek párja nem található Európában s így a magyar parlament Európában unikum, valószínű hazugság, mert az európai parlamentáris életben nem fordul elő, hogy a többség, mint a 10 milliányi magyarországi nemzetiségek a parlamentből ki legyenek zárva.

De ha már egyszer a nemzetiségek Magyarországon parlamenti életéből ki is vannak zárva, legalább nem kellene kulturális fejlődésük elő nehézségeket gördíteni. Harmincz évvel ezelőtt a magyar államférfiak a legkötelezőbb nyilatkozatokat tették, hogy a nemzetiségeknek meg fog adni az alkalom, hogy a nemzetiségek az elemi iskolától kezdve egész az egyetemig, saját anyanyelvükön képezhessék ki magukat s hogy ezt az állam saját anyagi eszközeivel

is elősegíti. Bár ez ígéret benne foglaltatik a nemzetiségi törvényben is, a kormány még azokat a nemzetiségi iskolákat is meg iparkodik akadályozni kulturális tevékenységökben, amelyeket a nemzetiségek saját erejükből tartanak fenn. Sőt az állam több iskolát és kulturintézetet meg is szüntetett; így bezáratta a tót *Maticzka*-t. A volt határvidéki felekezeti iskoláit, melyek a nemzetiség meglátványai voltak, községi iskolákká változtatta át.

A román és szerb felekezeti iskolákat tevékenységükben az állami felügyelet a legnagyobb mértékben korlátozza és sorsuk attól függ, akarják-e szolgálni a magyarosító törekvéseket vagy sem. Dél-Magyarországon egyik városában nem engedték meg, hogy a szerbek saját pénzüggel egy telket megvegyenek felekezeti iskolájuk számára.

Ilyen rosszul állanak a tótok felekezeti ügyei is. Az evangélikus tótok konventjét önkényesen feloszlatták, sőt a luteránus tótok ellen kánoni törvényt hoztak. A román és szerb hierarchia az állami befolyásnak a legnagyobb mértékben ki van téve. Mióta lehetséges volt egy szerb patriarkát akaratára ellenére nyugdíjazni, a szerb hierarchia ki van téve a kormány korlátlan befolyásának. E miatt a szerb autonómia illuzórius, mert a szerb nemzeti kongresszus és a kormány hatása alatt álló hierarchia közt fenforgó ellentéteket lehetetlen kiegyenlíteni. Az egyházpolitikai törvényeket is e kormányi befolyás emelésére hozták Magyarországon, mint Európában egész Keletén a felekezeti többség-kevesebbé össze van kötve a nemzetiséggel. E miatt a felekezeti gyöngítése egytálla támadás a nemzetiség ellen is.

Ez uton tovább haladva, az állami hatalom Magyarországon odáig jutott, hogy mindent megsemmisíthet, ami arra emlékeztethet, hogy itt az uralkodó fajon kívül még más nemzetiség is él. A parlament nagy készséggel fogadta el a helységnevek magyarosításáról szóló törvényjavaslatot. Ez pedig valószínű merénylet a 10 milliányi nemzetiség ellen. A helység neve saját anyanyelvén mindenkinek kedves, mert ezekhez sok történelmi visszaemlékezés fűződik és magukban foglalják az illető nemzetiség történetének egy részét. Az összes nemzetiségek tiltakoznak az ellen, hogy a hely neve, melyben őseik csonjtjai porladoznak, üres hangzattá váljék elöttük. Nem csak elkeseredést, de az ország egyik szelétől a másikig terjedő tiltakozást is idézett elő e javaslat a 10 milliányi nem magyar nemzetiség között.

A románok, szerbek, tótok e javaslat ellen meenegeköt akartak tartani, de ezeket a hatóságok betiltották.

A betiltás módja pedig egyenesen kvalifikálatlan. Arra hivatkozva tiltották be ugyanis, hogy a tótok, románok és szerbek, mint ilyenek nem gyűlhetnek össze, mert ez sérelem lenne a magyar nemzet egységén. — Harmincz év alatt sokat szenvedtek a nemzetiségek, de azt nem érték meg idáig, hogy az állami hatalom egyenesen megtagadja létjogosultságukat. Tehát a nemzetiségeknek csak mint a magyar nemzet tagjainak van gyűlekezési és létjoguk. Ez egyenesen kvalifikálatlan, mert ha a politikai nemzet az állampolgárságot jelenti, azt nem lehet felcserélni a genetikus nemzettel s ha ez megtörténik, valószínű merénylet Magyarország népei ellen és annyit jelentene, hogy mindenkinek a genetikus magyar nemzethez kell tartoznia.

E törvényjavaslat ellen még azok az óvatos szászok is tiltakoztak, akik 1895-ben nem vettek részt a nemzetiségi kongresszuson. Kötelezték képviselőiket, hogy kilépjenek a kormánypartból. Lehetetlen, hogy *Németország parlamentjében* a legnagyobb visszatetszést ne keltsse ez a törvényjavaslat, mely két millió magyarországi német létét fenyegeti.

Emiatt hasztalanul fogják a magyarok úgy tüntetni fel a nemzetiségi mozgalmat, mint egyes agitátorok művét, ami az önkényuralom maszkírozására a legközönségesebb fogás. Ellenkezőleg, a román, tót és szerb vezérférfiak célja e mozgalommal a nemzetiségek folyton növekedő elkeseredését lehetőleg csillapítani. Visszaemlékezve az 1848/9-iki szerencsétlen polgárháborúra, a nép minden igaz barátja köteletségének tartja az agitációtól tartózkodni. A hatalom azonban a nemzetiségi kérdéssel

egyenesen hatalmi kérdést csinált és az *összmonarkia érdekeit figyelmen kívül hagyta*, mert annyi bizonyos, hogy míg az államhatalom a nemzetiségeket nyomja, Szerbiával és Romániával tartós barátságban nem lehetünk.

Téves az a szemrehányás is, hogy nekünk cenzurális törekvéseink vannak. Egy meglegedett Magyarországból nem fog senki kifelé gravitálni, példa erre Svájc.

Teljes lojalitással a trón és haza iránt, tiltakozunk a törvényjavaslat és a nemzetiségek eddigi elnyomása és üldözése ellen. Tiltakozunk az államhatalom ama törekvése ellen, melyvel Magyarországból ethnikai viszonyai és történelmi fejlődése ellenére egységes magyar nemzeti államot akar teremteni. Tiltakozunk a kormány amaz önkénye ellen, melyvel nekünk betiltotta gyűléseinket.

Miután pedig meg van tiltva nekünk, hogy tiltakozó szavainkat nemzetiségünk elnyomása ellen felemlhessük, joggal fordulunk a koronához, kérve annak védelmét a könyörögve, hogy a helységnevek magyarosításáról szóló törvénytől a legmagasabb szentesítést tagadja meg.

Az 1895-iki nemzetiségi kongresszus végrehajtó bizottsága.

Abbasso!

A hivatalos lap mai száma már közli a miniszterelnök rendeletét, amely kivételes hatalommal ruházta fel az új fiumei kormányzót, hogy a reprezentanza makacskodása dacára is rendet csinálhasson. De a reprezentanza utóljára még hamarosan tüntetett, Walluschnig ur hamarosan még gorombáskodott és a fiumei nép hamarosan még kikiabálta magát:

— Abbasso! Abbasso!

S most Fiume utcáin rendőrök czirkálnak, mert nagyobb tüntetésektől is kell tartani. A reprezentanzát ugyanis Gaál Tibor kormányzó-helyettes kénytelen volt feloszlatni, miután az újból megválasztott Mayländer podeszta megint nem akarta letenni a hűség esküt. A nép ezért lelkesülten ünnepelte és viszont a kormányzó-helyettest lelkesülten kifütyölte. Az utcákon pedig csak a rendőrök tudják megakadályozni, hogy a fütyülésen és abbasso-kiáltásokon túl még ablakokat és esetleg koponyákat is be ne törjenek.

Ilyen hangulatban találja Fiume városát a kormány szigorú rendelete . . .

A reprezentanza ülése.

Ma este fiumei tudósítónk a következő táviratot küldi:

— Fiume kis parlamentjében ma este öt óraker ismét mozgalmas élet uralkodott. Akkorára hívta ugyanis össze dr. Gaál Tibor kormányzó-helyettes a reprezentanzát, hogy folytassa hétfőn felbeszakitott ülését.

Pontban öt óraker lépett a terembe dr. Gaál Tibor, lovag Milcénich kíséretében, akivel még néhány percig beszélgetett, mielőtt az elnöki széket elfoglalta volna. A zsufolásig telt karzatokon, (mert ugyancsak megteltek, ámbátor csak belépő jegyekkel engedték be az embereket), mindenki a kormányzó-helyettest nézte, aki fekete diszmagyarban, a legnagyobb nyugalommal tekintett szét az ellenséges magatartású gyülekezeten.

— Az ülést megnyitottam nyilvánítom! — szólott s aztán átadta a szót a titkárnak, aki felolvasta a hétfői ülés jegyzőkönyvét.

Ezt fennakadás nélkül hitelesítették.

Ekkor dr. Gaál Tibor fölemelkedett és így szólott:

A rapj szentanzának e hónap 10-iki ülését azzal halasztottam el, hogy utasítást kell kérnem a podesztává választott Mayländer Mihály kijelentésére nézve. Ez az utasítás immár megérkezett. — Eszerint a magas kormány tekintetbe véve, hogy Mayländer Mihály ur csak oly feltétellel fogadja el a podesztai

állást, hogy a behozott törvényekre nem esküszik, tekintetbe véve, hogy ez az általa kitűzött feltétel elfogadhatatlan, mivel lehetetlen, hogy az ország törvényeinek és törvényes rendeleteinek az ország bármely polgára, annál kevéssé polgármestere ne engedelmeskedjék: ennél fogva a Mayländer által tett nyilatkozat lehetetlen feltétellel tartalmazván, az állás el nem fogadásának tekintendő. Felhívom ennél fogva a reprezentanzát, hogy *újból választson podesztát.*

Még jóformán ki sem mondta a kormányzó-helyettes az utolsó szót, amikor már felugrott a leghátulsó padban *Walluschnig Antal.*

— Protestálok!

Eleinte nagyon lassan beszélt és az elnök még rá is szólt, hogy beszéljen hangosabban.

Walluschnig: Mi az?

Gaál: Hangosabban tessék szólani.

Walluschnig: Hát akkor majd jobban kiáltok; noha kissé gyenge a tüdőm. (Általános derűtlenség.) Nekünk belső rendtartásunk is van, amit oda fenn Budapesten, úgy látszik, nem tudnak. E rendtartás szerint a reprezentanza ülésén csak olyan ügyet lehet tárgyalni, ami napirendre van tűzve. A podesztaválasztás pedig nem volt napirendre tűzve. Ez tehát ismét olyan csalogatása a kormánynak . . .

Gaál: Nem engedem meg az ilyen kifejezést. Ha így folytatja, megvonom öntől a szót.

Walluschnig: Ez könnyen megeshetik. Budapesten keveset foglalkoznak ügyeinkkel. Aki azonban a mai napirendet látta, tudja, hogy az van beleírva: a múlt ülés folytatása. Már pedig ha folytatás, akkor két alelnököt kell választani; de nem lehet szó új polgármesterválasztásról. Nekem mindegy, ki lesz a kodeszta. Itt nem a podeszta személye határoz. De bárki lesz a podeszta, annak az állása olyan szent, olyan fontos a mi municipális közéletünkben, hogy nem engedhetjük meg, hogy úgy bánjanak vele, mint valamely törvényszéki szolgálóval.

Meglobogtatta a levegőben a litografált napirendet.

— Ime, olvassátok. Itt áll, hogy ma a hétfői ülés folytatása lesz és nem a már megválasztott podeszta helyébe új podesztaválasztás. Ez statutum-sértés! Ez játék a mi podesztánkkal, akinek állását Fiume ősidőktől fogva rajongó tisztelettel övezte! Ezt nem szabad túrni . . .

Mind durvább és durvább lett a Walluschnig ur hangja.

Az elnök kétszer is megfenyegette, hogy megvonja tőle a szót, de Walluschnig csak kiabált és szóhoz sem engedte jutni az elnököt, aki most már harmadszor is rendreütött. S ekkor valamennyien egyszerre kezdtek beszélni, azt vitatva, hogy kinek van joga beszélni, Walluschnignak vagy az elnöknek?

Walluschnignig felugrott és a mellét verve, ordította:

— Én beszélhetek előbb, mert én vagyok Fiume város képviselője!

— Evviva! — hangzott a karzatok orkán-szerű tetszése.

De azért az inezidens eléggé hamar végződött és dr. Gaál Tibor elrendelhetette a polgármester-választást.

Tíz perc múlva már együtt voltak a szavazatok is. Az eredmény megint ugyanaz, mint hétfőn volt. Negyvenhárom szavazat esett Mayländerre, kettő Vio Antalra, kilencz szavazat pedig üres maradt.

— Evviva! — hangzott újra a karzatokról.

— Evviva Mayländer! — kiáltották a bizottsági tagok is.

Gaál Tibor ekkor megkérdezte Mayländer-t, hogy megmarad-e multkori kijelentése mellett.

Mayländer megköszönte az irányában harmadszor is nyilvánított bizalmat és kijelentette, hogy *ha huszszor kellene a választást megejteni, akkor sem válaszolhatna másképen.* Együttal kijelentette, hogy az ő újból való megválasztása nem akar provokálás lenni a kormánnyal és a magyar nemzettel szem-

ben, hanem csak logikus védelme Fiume jogainak és kiváltságainak.

A karzat megint tüntetett.

Gaál elnök: Tekintve, hogy a városi képviselőtestület Mayländer-t, aki előbbi nyilatkozatát az ülés elején közölték dacára teljes mértékben fentartja, újból polgármesterré választotta és ezzel olyan magatartást tanusított, amely az alkotmányos kormány ellen való renitencziát képez . . .

A kormányzó-helyettes ennel a szónál fölemelkedett, föltette kócsagos kucsmáját és emelt hangon folytatta:

— *Ő Felsőge a király kormányának nevében a reprezentanzát feloszlatom.*

A városatyák nagy lármával távoztak, a karzatokról pedig erős fütyülés hallatszott és a közönség már odafenn megkezdte, de lenn az utcán még viharosabban folytatta a dühös kiabálást:

— Abbasso! Abbasso!

A városház előtt fekvő tér ekkor már tömve volt tüntetőkkal, akik mind a kormányzó-helyetteset várták. De Gaál Tibor nem jött s a rendőrök elosztatták a népet, mely tüntetve, kiabálva húzódott el a kisebb utcákba. Talán késő este még nagyobb tüntetések is lesznek. Erre való tekintettel a főbb utcákon mindenütt rendőrök czirkálnak.

Gróf Szapáry László kormányzó (akit beteg édesatyjához Budapestre telegrafáltak) még a reprezentanza ülése alatt elutazott.

Gaál Tibor holnap reggel, mint a reprezentanza és a delegazione municipale teendőivel megbízott kormánybiztos, ki fogja hirdetni, hogy az a száz fiumei magyar, aki a legutóbbi választás előtt a városi választók lajstromába való felvételt reklamálta, Fiume választóinak listájába egytől-egyig felvétetik.

A rendszabályozás.

A hivatalos lap mai száma közli azt a rendeletet, amely az új fiumei kormányzónak megadja a módot, hogy kivételes hatalommal is intézkedhessék, ha a fiumei reprezentanza tovább is makacskodnék. A rendelet, mely a közigazgatási bizottságról szóló 1876: VI. törvénynek Fiume városában és kerületében hatályba lépésére iránt kiadott rendelet végrehajtását akarja lehetővé tenni, a november 18-án tartott minisztertanács határozatához képest a következőket szabja meg:

I. Ha a város képviselőtestülete és annak közegei 18.984 M. E. szám alatt kibocsátott rendeletben megszabott törvényes köteleességeiket pontosan nem teljesítik, a belügyminiszter a kormányzó előterjesztésére vagy meghallgatásával a képviselőtestületet feloszlathatja a városi statutum 27. §-a alapján és a kormányzó utján az ügyek időközi vezetése iránt intézkedik. Az új képviselőtestület alakulását s ezzel kapcsolatban a választás napját, a belügyminiszter jóváhagyása mellett, a kormányzó tűzi ki, de az új képviselőtestület alakítása s illetve választása egy éven túl el nem maradhat. Ha azonban az új választás megtagadott, e rendelet alapján a fentebbi intézkedés hosszabb időre kiterjeszhető s ha a képviselőtestületet ismételve kellett feloszlatni, az új választás hosszabb időre is elhalasztható.

II. A miniszterium fölhatalmazhatja a kormányzót, hogy a város mindazon tisztviselőivel és közegeivel, kikre a rendelet végrehajtásánál szükség van, közvetlenül rendelkezhessék. Ez esetben a tisztviselők és közegek a kormányzónak a végrehajtásra vonatkozó rendeleteit azonnal és feltétlenül teljesíteni kötelesek, s emiatt a város törvényhatósága által feleletre nem vonhatóak.

III. A fentebbi esetben a kormányzó a nem engedelmeskedő tisztviselőt és közeget hivatalából fölfüggesztheti vagy elmozdithatja s helyébe más helyettesíthet. Az ekként helyettesített tisztviselők és közegek jogok és kötelezettségek tekintetében a többi tisztviselőkkel teljesen egyenlők.

IV. A kormányrendelet végrehajtásával a kormányzónak kivételes hatalma legott véget ér.

Kelt Budapesten, 1898. évi január hónap 11-én.

B. Bánffy s. k.

KÜLFÖLD.

Esterházy felmentése.

(Távirati tudósítás.)

A Walsin-Esterházy barátai közt nagy az öröm Párisban. Most az iránt ostromolják a felmentett őrnagyot, hogy mit fog tenni ellen-ségeivel. Párbajra hívja-e ki Piquard ezredest, vagy pedig beperli-e rágalmazás miatt?

Esterházyt már ma meginterjúvolta néhány újságíró, azonban egyiknek sem mondta meg, hogy mit fog tenni. A gróf azt hiszi, hogy Piquard ellen megindítják a büntető eljárást s a vezérkarhoz közelálló lapok, így az *Echo de Paris* is, megerősítik ezt a föltevést. Az eljárást a katonai becsületbíró előtt fogják megindítani és az valószínűleg Piquardnak a hadseregből való kirekesztésével fog végződni.

Walsin-Esterházy őrnagy egy lap tudósító előtt elmondta, hogy Piquard ezredes öt órán keresztül a legborzasztóbb módon támadta őt és *valósággal sárba tiporta becsületét*. Azonban Henry ezredes, sőt a kormánybiztos és az elnök is e szót kiáltották oda Piquard ezredesnek:

— Hamisítás!

Az ítélet kihirdetése után a katonai bíróság összes tagjai ovációban részesítették a grófot; Luxer tábornok elnök kezét fogott vele és gratulált neki; valamennyi tiszt követte az elnök példáját; különösen melegen gratulált neki a kormány képviselője, Hervieu őrnagy, akinek a vádhatóságot kellett volna képviselni. Hervieu így szólott Walsin-Esterházyhoz:

— Kedves barátom, öleljen meg!

És így történt.

Az utcán vagy kétezer főnyi tömeg várta Esterházyt és azt kiáltotta:

— Vive l'armée! Vive la France! Vive Esterházy!

Az Esterházy-ügyben Jaurés interpellációt akar a kormányhoz intézni, de mielőtt erre a lépésre véglegesen elhatározná magát, szociálista elvtársaival e kérdésben tárgyalni fog.

Ma két ügyvéd — egyik zsidó, másik protestáns — az Esterházy-ügy felett összevesztett. A vége az lett, hogy karddal intézik el az ügyet.

Még érdekesebb az a dolog, amelyet negyven mont-martre-i festő inszzenált ma az Esterházy-Dreyfus ügygel kapcsolatban. E festők egyike vörös talarba öltözködve jelent meg társai kíséretében a place Planché-on; a nyakában egy plakát lógott, amelyen ez volt írva:

„Az akasztófára Mathieu-vel,
Franciaország a francziáké.”
(„La France pour les Français.”)

Ezek a fiatal művész urak felállítottak a tér közepén egy akasztófát, arra felakasztottak egy szalmabábút, azt meggyújtották és mikor a rendőrök megjelentek — eltűntek.

Nagy ovációkat készülnék rendezni Saussier tábornoknak a küszöbön álló nyugalomba vonulása alkalmából a hazafias egyesületek és a veteránok.

Közvetve összefügg az Esterházy-perrel a Joffroy asszony elfogatása is, aki tudvalevőleg azt állította, hogy a „fátyolos hölgyet” ismeri. Ez a kétes becsületű hölgy egy gazdag tisztet, aki neki nem akart elegendő pénzt adni, azzal fenyegetett, hogy a Dreyfus-Esterházy-ügybe belekeveri. Erre a tiszt egyszerűen feljelentette és becsukatta.

Piquard a katonai vizsgálótanács elé akarja vinni ügyét. Ezt a kívánságát az ezredes már az Esterházy-ügy kezdetén nyilvánította.

Az a hír, mintha Piquard ezredes önkéntes lett volna, koholmány.

A szenátus republikánus-pártjai eltekintettek attól, hogy Scheurer-Kestner jelöljék az alelnöki állásra és ebben a tekintetben szabad kezét adtak tagjaiknak.

Valósággal kifárasztja az embert, ha az Esterházy lapjainak örömmujongásait olvassa,

amelyeknek se vége, se hossza a felmentés folytán. Mintha csak valami katonai ünnepély folyt volna le a Recamier-palotában, úgy írnak az Esterházy-pártiak. Esterházy ma megjelent a „Jour” szerkesztőségében és köszönetet mondott azért, hogy a lap oly nagyon támogatta.

A *Temps* a felmentés daczára a Dreyfus-per revízióját követeli. Valóságos szerezése, hogy Esterházy most már tekintetbe sem jön az esetleges új perben.

— De hát — így írja tovább a *Temps*, okvetlenül kell-e valakinek árulónak lennie? Okvetlenül azt jelenti-e az Esterházy felmentése, hogy Dreyfus bűnös? Szó sincs róla. Minden jó francia polgár csak kívánhatja azt, hogy az új bizonyítékok eloszlassák ama kételeyeket, amelyek ez ügyben felmerültek.

A párisi lapok magatartása az ítélet után különben nagyon különböző.

A *Figaro*, *Gaulois*, *Petit Journal*, *Echo de Paris* és az *Eclair* a haditörvényszék tagjainak elismeréssel adóznak és azt vélik, hogy az ítélet előtt mindenki meg fog hajolni. Esterházy fölmentése nem egyéb, mint Dreyfus újból való elítélése. Az ügy ezzel végleg el van intézve. Franciaország most már ismét visszatérhet a rendes élethez.

A *Rappel*, *Radical*, *Droits de l'homme*, *Lanterne*, *Aurore* úgy vélik, hogy a nyilvánosság kizárása miatt még mindig marad bizonyos aggodalom hátra, a hajszá pedig épen-séggel nem szűnt meg. Az igazság és jogosság műve minden akadály daczára, el fogja érni célját.

A *Figaro*: Az ügy likvidációja czímen így ír: Mindenki meg fog hajolni a katonai bíróság ítélete előtt; nem lehetséges, de nem is engedhető meg, hogy az ország ilyen ügy miatt még tovább is hipnotizálva maradjon.

A *Journal* a következőket írja: Térjen vissza Franciaország rendes életéhez és gyógyítsa meg azokat a sebeket, melyek azokat ütötték rajta, akik a kétszer elítélt bűnöst rehabilitálni akarták.

Az *Événement* ezeket írja: A hadbíró ítélete megfosztta a francia hadsereget.

Rocheport az Intransigeantban ezt írja: Dreyfus Mathieu csak úgy menekülhet meg az üldözéstől, ha visszatér Mühlhausenbe s ott fölcsap porosz alattvalónak.

A *Rappel* tudvalevőleg nem régen azt írta, hogy a német császár a Dreyfus-ügyben a közvéleménynek akkori elnökének, Casimir Perier-nél közbenjárt. Minthogy azonban Dreyfus mégis elítélték, Casimir Perier lemondott. Ezt a jelentést annak idején dementálták. A „Rappel” most ezt a híret újból fentartja és kritizálja a Dreyfus ellen bizonyíték gyanánt felhasználott állítólagos levelet, a melyet az a német császárhoz intézett és a melyet Esterházy hamisítványának jelent ki.

A Dreyfus védelmére megindított új lap „Droits de l'homme” egész biztos forrásból eredő értesítése szerint a „Rappel” híret maga Casimir Perier inspirálta.

A „Jour” azt mondja, hogy a tegnapi kihallgatáson a chemiai szakértő azt a véleményt mondta, hogy a madame Boulancy levele hamisítvány, tehát az a bizonyos „uhlanus passus” is hamisítva van.

A „Patrie”, amely Esterházyhoz nagyon közel áll, azt a hírt dementálja, hogy Esterházy már elhatározta, hogy Piquard-on és Mathieu Dreyfus-on boszút áll. Esterházy, a „Patrie” szerint, még nem döntött ez ügyben és Tezenas tanácsát fogja ez iránt előbb kikérni. A „Patrie” mindenestre nyugodtságot ajánl. Szerinte különben nem marad Esterházy számára más hátra, mint mindkét tanu ellen a rágalmazási pert megindítani.

Majdnem az összes londoni lapok a leghevesebben kárhoztatják az Esterházy-perben hozott ítéletet: A titkos tárgyalás, amely előre meghatározott katonai program szerint folyt le, teljesen megoldatlanul hagyta a főkérdést, azt ugyanis, hogy Dreyfus vétkes-e? Jellemző a londoni hangulatra a *Times* mai vezércikkének végső passzusa, amely így hangzik:

„Az Esterházy-per eredményeért nem üdvözölhetjük Franciaországot.”

A berlini lapok, mint nekünk telegrafálják, a legnagyobb egyértelműséggel nyilatkoznak az Esterházy-perben hozott ítéletről. A felmentés senkit sem lepett meg. A pert kezdettől fogva egybenn, mint komédiának nem tartották, amelylyel a francia kormány csak azt akarta elérni, hogy a Dreyfus-per revízió alá ne kerüljön. Politikai oldalról hang-súlyozzák, hogy a kérdések feltevése házasos volt a tárgyaláson. Mért nem foglalkoztak behatóan azzal, hogy Esterházy hamisította-e a bordereaut? Csak azért, hogy a Dreyfus-per hamvaiból ki ne keljen.

A „Allgemeine Zeitung” azt írja:

Minthogy a tárgyalást a nyilvánosság kizárásával tartották meg, a riporterek hírei csakis tapogatódzások.

A „Neueste Nachrichten” szerint Németországban Dreyfus ártatlanságáról meg vannak győződve. A kormányt és a haditörvényszéket hamisítványokkal félrevezették. Hogy a francia kormány annyira fázott a nyilvánoságtól, annak oka az, hogy ez a Dreyfus-per revíziójára, ezzel esetleg a kormány bukására és a katonai hatóságok blamage-ára vezetett volna.

TÁVIRATOK.

A csehek bosszúja.

Prága, január 12. Általános kínos feltűnést keltett itt a hat legnagyobb cseh elitebál bizottságainak eljárása, amelyet gróf Grüne tábornagy hadtestparancsnokkal szemben követtek. A hadtestparancsnok évenként kap meghívókat a bálókra. Az idén is ez volt az eset. A meghívók egy részét már a prágai polgárháború előtt megküldték neki. Most azonban a „Narodny Beseda”, a cseh akadémiai olvasókör, a kereskedők „Merkur” egyesülete, a jogászok, a technikusok és a gyógyszerészek egylete kartellt kötöttek és elhatározták, hogy a hadtestparancsnokot a báljaira meg nem hívják, vagy ha már meghívták volna, a meghívást visszavonják.

A tegnapi megtartott technikus-bálra gróf Grüne tábornagy a neki küldött tiszteletjegyért bizonyos nagyobb összeget adományozott az egyesületnek. A technikusok ezt a pénzt visszaküldték azzal a megjegyzéssel, hogy a meghívót visszavonták. A helytartót erről a dologról értesítették. Erre ő a főiskolák rektorait magához hívatta. A technika rektora, a ki technikusok báljának protektorátusát elvállalta, a bálon nem jelent meg. Nem volt ott egyetlenegy tanár sem, valamint egyetlen egy hivatalos személyiség sem. A tisztikar elhatározta, hogy egyetlen bálra sem fog elmenni.

Anglia és Oroszország.

Köln, január 12. A „Kölnische Zeitung” jelenti: Oroszországnak nincs szándékában Ázsiában Angliát megtámadni. Csak az a célja, hogy a védelmi vonalán belül megmaradhasson. Muraview-nek ez irányban tett lépései, felületesen tekintve egészen ártatlanoknak tetszenek, de azért jobban meggondolva a dolgot, nagy fontosságuk azonnal szembe ötlük. A turkesztáni főkormányzó hatáskörét déli és keleti ázsiai Oroszország területén a legrövidebb idő alatt katonai és közigazgatási tekintetben ki fogják terjeszteni. A neve megmarad ugyan, de a hatalma oly nagy lesz, hogy az indiai alkirályyal szemben Ázsiában egy orosz alkirály fog állani. Muraview meg akarja mutatni Angliának és Németországnak, hogy az Ural mögött a vezérszerep az övé.

A német kancellár fizetése.

Berlin, január 12. A birodalmi gyűlés költségvetési bizottsága ma valamennyi szóval ő ellenében jóváhagyta a birodalmi kancellár fizetésének 54 ezer márkáról 100 ezer márkára való felemelését.

Kína.

Berlin, január 12. A német kormánynak nincs szándékában, hogy Kiao-Tschauból hadi kikötőt csináljon. Első sorban arra fog törekedni, hogy a német kereskedelem és hajózás számára támpontot nyerjen. A katonai szempont csak másodsorban jön tekintetbe. A birodalmi gyűléstől nem is fognak a kikötő megerősítésére nagyobb összeget kérni. Amint továbbá jelenlik, a kínai követséget Berlinben nagyban szaporítják. Ezentul harmincz tagja lesz a követségnek, élén egy meghatalmazott miniszter fog állani. A kínai császár abbéli kívánságát fejezte ki, hogy a hivatalnokokat nem szabad tulterhelni, hanem időt kell nekik engedni arra, hogy a német viszonyokat megismerjék.

Berlin, január 12. A „Kreuzzeitung“ írja: Henrik herceg külső jelekkel is meg fogja mutatni, hogy őt első sorban nem hadi czélok vitték Kína partjaira, hanem, hogy küldetése a béke fentartásának és megszilárdításának szól. Fel kell tenni, hogy Henrik herceg talál alkalmat magát a kínai császárt biztosítani arról, hogy a német kormány igyekezzon fog a Kínával való barátság fentartására és szilárdítására. Ilykép Henrik herceg küldetése, a szükséges harci jelleg mellett, főképen a béke missziójának lesz tekintendő.

Indiánok lázadása.

New-York, január 12. Oklahomából érkező hírek szerint egy seminol-indiáncsapat fellázadt. Már meg is gyilkoltak 83 fehér embert. A fölkelés oka az volt, hogy két seminol-indiánt, akiket egy fehér asszonyon elkövetett erőszakkal vádoltak, meglincseltek. Egy csapat fölfegyverkezett polgár a lázadás helyére megy.

Szicília ünnepe.

Palermo, január 12. Az 1848-iki események emlékére rendezett ünnepélyek ma érték el tetőpontjukat.

Tegnap megnyitották a történelmi ereklyék kiállítását, leleplezték Amari, Perez és Amante hazafias írók szobrait. A szicíliai sajtó élőképeket rendezett, amelyek az 1848—60. korszak legfontosabb eseményeit tüntették fel.

Rudini marchese miniszterelnök megérkezése után leleplezték a szabadság-terén és forradalom-tóron álló szobrokat. Az óriási néptömeg leirhatatlan lelkesedéssel fogadta a trónörökösöt és nejét. A király táviratot intézett a trónörököshöz, amelyben többek közt így szól:

„Azon a napon, midőn a legnemesebb nép dicsőséges szabadságharcza emlékét ünnepeli, szívemet boldogsággal tölti el, hogy téged és drága Helenádat ott látlak a nép között, amelynek örömeiben és reményében részt vesztek.“

Az évfordulót egész Sziciliában megünnepelelték.

Felkonozolt expedíció.

Brüsszel, január 12. Magánlevelek útján itt az a hír van elterjedve, hogy a Marchand-expedíciót a Congo-vidéken felkonozták.

HIREK.

— A királyné San-Remóban. Erzsébet királyné Hohenembs grófné néven most inkognitóban San-Remóban tartózkodik, ahol a Royal-shálló tizenhat termét lakja. Lakásából szép kilátása van Maraglia kertjeire. A királyné reggel öt órakor kel fel és tíz órakor este fekszik le. Napközben hosszú sétákat tesz és már a Perigó-dombra is kirándult. A király februárban meglátogatja a felséges asszonyt, akinél az osztrák-magyar konzul s a katonai és polgári hatóságok már tisztelegtek.

— Harmadik évforduló. Holnap, január 13-án tölti be a Bánffy-kormány, melyet mindenki „átmeneti kabinetnek“ tartott, a harmadik esztendő, amivel nemcsak megűtötte a magyaros hármast, hanem elérte egyszermind a nyugdíj-képességet. Bánffy alakja nagyot emelkedett e három év alatt, egyike lett Magyarország legkiválóbb miniszterelnö-

kének, ki páratlan sikereivel hosszú életre tette magát érdemessé. Ritka eset a parlamenti életben, hogy valaki erősnek bizonyul, akít gyengének tartanak, inkább megfordítva szokott történni. Szóval, itt a harmadik esztendő utolsó napja és a Bánffy-kabinet él és virágzik. S ha némely részeiben elkerülhetetlen is lesz a legközelebbi jövőben rekonstruálni, hihetőleg még sok obstrukciót él át és sok sikereket fog a történelembe beírni.

— Lipót főherceg betegsége. Bécsből jelentik: Tegnap aggasztó hírek terjedtek el a városban a 75 éves Lipót főherceg állapotáról, aki már évek óta herrensteini kastélyában betegen él. Ma a Hofburgba érkezett jelentések azt mondják, hogy a főherceg állapota ismét normális.

— A visszavándorlók. Régi dolog, hogy a szerbek ütnek egyet a magyarokon, ha csak lehet. Elpanaszolják más nemzetiségekkel együtt azt a keserves sorsot, amely őket Magyarországon éri és jajgatnak elnyomatásuk miatt. Most már úgy látszik, megunták a sok „kinzást“, mert — kivándorolnak. Erről ad legalább hirt a *Národny Listi* legutóbbi száma, irván a következőket:

1890-ben mult kétszáz esztendeje a nagy szerb bevándorlásnak Magyarországra. De a magyarok gondoskodtak róla, hogy az üldözött nemzet ne találjon hazát köztük. Kiméltelen nyomás, nyelvüket és hitüket fenyegető intézkedések ismét vándorbotot nyomnak a szerbek kezébe, de ezuttal már nem vándorolnak idegenbe, de *visszatérnek régi hazájukba*, a Balkánra, mely a szabad Szerbia sziveségéből megnyílt számukra. Főleg *Nis*, *Toplic* és *Vrana* környékén fognak letelepülni a bánáti kivándorlók, *Dobrica*, *Dynasa*, *Nuzzina* falvak lakói (részben Samos és Ferdina) kik *Nis környékén 400,000 din értékű birtok-tömeget* vásárolnak meg. A szerb kormány előzékenyen támogatja terveiket: 5 évre adómentességet, vasutain szabad költözködést ígér és emellett támogatni fogja őket oly módon, hogy hadserége számára tőlük évente 21,000 köbméter fát fog venni. Ily módon évi 144,000 din bevétel legalább egyelőre biztosítani fogja egzisztenciájukat.

Szegény üldözött szerbek, akiket innen kiűldöznek! Szegény *Národny Listy*, mely ilyen szenzációkat röpit világgá!

— Eljegyzés. *Tyróler* Ármin, kereskedő, Budapesten eljegyezte Abauj-Szepsin, *Pollacsek* Etelka kisasszonyt, dr. *Pollacsek* Bódog járásorvos leányát.

— A barátok veszedelme. A magyar ember közönségesen csak barátoknak nevezi a Szent-Ferencz-rendi papokat. Magyarországon már közel 700 év óta él ez a rend, amely mindig hazafias volt, tanított, oktatót, nevelt. Egészen megszokta már mindenki a barátokat, akik fehér kötéllal a derekukon járnak-kelnek az országban és sok kisebb faluban egyedül ők ápolják a lakosok vallási érzését. Most nagy veszedelem fenyegeti a derék barátokat, veszedelem, amely esetleg a magyarországi Szent-Ferencz-rend pusztulását vonhatja maga után. A pápa ugyanis szigorítani akarja a barátok életét és a következőket rendelte el:

1. Fejüket a fülüktől két ujjnyira felfelé borotválják kopaszra.
2. Inget viselniük nem szabad.
3. Eddigi tisztességes papi öltönytük helyett ezentul durva, szurós gyapjuból készült, portubák színű barátságshát kell viselniük, átkötte fehér zsinorral. E barátságshátban kötelesek aludni is, éjjelre levetni nem szabad.
4. Nadrugót, csizmát nem szabad viselni. Minden barát fapapucsban köteles járni télen ugy, mint nyáron.
5. A szőresuhán, fehérzsinoron, fapapucsokon kívül sem alul sem felül, más ruhadarabot hordani, vagy viselni, sem éjjel sem nappal, sem télen sem nyáron nem szabad.

A pápai rendelet a testvérek életrendjét is szabályozza a következőkép:

1. A zárdában kizárólag csak férfi cseledeket szabad alkalmazni.
2. Vendégeket fogadni a lakásokban nem szabad. A látogatók a folyosón várakoznak, a portás jelentést tesz s az illető szent atya csak is itt értekezhet vele.

3. Pénzt megtartani a testvéreknek nem szabad. Tanári, papi fizetések, mind beszo- gáltatandók a zárdá pénz-tárába.

Ezek a rendszabályok, amelyek a veszedelmet magukban rejtegetik. Mert a magyarországi barátok nem hajlandók megengedni, hogy Róma e tervei megvalósuljanak. Ők annyira össze vannak forrva a magyar néppel, mostani állapotukban annyira megszokták őket, hogy ha fejüket most egyszerre leborotválnák, ha fapapucsba járnának, akkor egyszerűen kinevetnék őket. A magyar kolostorok százados hagyományai nem engedik meg e reformok életbeléptetését és ha Róma mégis megköveteli a barátok életmódjának, sorsának megváltoztatását, akkor vége van a rendnek. Magyarország valamennyi kolostorában az a vélemény, hogy ezekbe a szigorú s a külföldön talán lehetséges, de nálunk lehetetlen szabályokba nem szabad belenyugodni. Mi lesz, az már legközelebb eldől, mert az egész rendnek és pedig minden egyes rendtagnak külön-külön, írásban be kell jelentenie a Budapesten székelő rendfőnök-nél: elfogadják-e a szigorításokat vagy nem? Ha ellenszegülnek, a pápa, ha ugyan beváltja fenyegetését, megtiltja, hogy még növendéket vegyenek fel Magyarországon a rendbe, ami annyit jelent, hogy a barátok lassan-lassan kipusztulnak. Nagy kár volna e dorék rendért és mi reméljük, hogy nem ez lesz a dolog vége.

— Máramaros-Sziget diszpolgárai. Máramaros-Sziget város képviselő-testülete e hó 11-én délután 8 órakor közgyűlést tartott, melyen *Lukács László* pénzügyi, *Darányi Ignác* földmívelésügyi és *Erdély Sándor* igazságügyi minisztereket *Máramaros* vármegye és *Sziget* városa iránt tanusított rokonszen- vük a meleg érdeklődéstük elismerésül, *Sziget* város diszpolgáiraivá választották. A diszpolgári oklevelet, melyet *Pirczka* Antal tanár készít, dr. *Pap Tibor* polgármester vezetése alatt, küldöttség fogja a minisztereknek átnyújtani.

— A Baross-szobor bajai. A keleti pályaudvar előtt levő sétaterén tudvalevőleg már felállították a Baross-szobor talapzatát és tavasszal a szobrot, melyet *Széchy* szobrász készít, le akarták leplezni. Egy esti lap most azt ujságolja, hogy ebből aligha lesz valami, mert a bizottság, mely több hibát talált rajta, nem akarja átvenni. A művész folyton korrigálja, de a szobor csak nem akar jobb lenni. Ilyenfórmán a leplezés csak a nyáron vagy ősszel történhetik meg.

— Három katasztrófa. Földrengés, hajótörés és pusztító forgószél. *Hágából* táviratoz- zák: A hivatalos lapnak jelentik *Bataviából*: *Amboina* sziget fővárosát földrengés teljesen lerombolta. 80 ember meghalt, 200 pedig megsérült. A helyőrség és az ott horgonyzó hadihajó tisztjeit nem érte baj. — *Párisból* jelentik, hogy a *Saint-Pierrais* francia hajó New-Foundland partjainál hajótörést szenvedett. A 17 emberből álló legénység a tengerbe veszett. — Egy newyorki távirat jelenti: Éjfél tájban Fort-Smithben forgószél dühöngött, mely a város nagyrészét elpusztította. A vihar ezután nyugati irányt vett és *Little Rockban* számos épületet lerombolt; hasonló károkat okozott Alma városban is. Fort-Smith ben több helyt tűz ütött ki. Eddig 18 halottra akadtak. Almában s a Fort-Smith és Alma közti területen több ember életét vesztette.

— Huszárvirtus. Két huszárgyerek, aki szabadságra ment haza Nyiregyházáról Szegzárdra, — amint levelezőnk írja — nagy vérengzést követett el szülővárosában. *Dargonits* Antal és *Füglein* István huszárkáplárok, még mielőtt bevonultak a katonasághoz, megígérték két legénynek, *Szűcsnek* és *Fuchsnek*, akikre haragudtak, hogy mihelyt hazautaznak szabadságra, leszámolnak velük. Most beváltották ígéretüket és a két huszárkáplár az utcán ugy össze vagdalta a két legényt, hogy azokat haldokolva vitték a kórházba. A két káplár ur most várja a büntetését.

— Eltűnt gőzös. *Triesztből* táviratoz- zák, hogy az *Adria-társaság Nagy Lajos* nevű hajója, amelynek tegnappal reggel kellett volna Triesztbe érkeznie, mindeztideig nem érkezett a kikötőbe. — Egy késő éjjel érkezett *trieszti* táviratunk jelenti, hogy a *Nagy Lajos* tegnapp *Pirano*ban kikötött. Hogy ezt a hirt csak ma

tudhatjuk meg, annak oka csak az, hogy Piranoban *nincs táviróállomás*. A hajó kérésének oka a Quarneróban néhány nap óta *uralkodó nagy köd*.

— A „*potyaszek*” művelődése. Máramarosmegyében tudvalevőleg sok az orosz eredetű lakosság. Ezek és a Galicziából átszármazott lengyelzsídók vannak legtöbbször a megyében, amelynek eredeti szokásaikkal, életmódjuk sok furcsa vonásával, egészen sajátos jelleggel adnak. Ez a megye az oroszok megyéje, akiket ott *potyaszek*-nek neveznek. Nem nagyon tiszta nép s nem is a legszebbek szokásaik. Szeretik nagyon a pálinkát és nem vetik meg a jóféle bagót, melyet jobb ügyhöz méltó buzgalommal rágnak. A pálinka és a bagó különben az ország más vidékein is eléggé ismert két dolog, de a potyaszek-ek ezek élvezetét tekintve, senkisémmel tudott versenyezni. De már nem sokáig lesz így a dolog. Egy levél, melyet ma küldött nekünk *máramarosmegyei* levelezőnk, azt jelenti, hogy a potyaszek közé ugyancsak beült a művelődés. Cziivilizálódni a jó oroszok, természetesen a maguk módja szerint. Nem kell már nekik se a pálinka, se a bagó. Máramarosmegye több községében ugyanis az orosz lakosság felhagyott a pálinkaivással s ehelyett inkább téát iszik, melybe csak igen kevés rumot önt. De nemcsak ezen a téren mutatkozik náluk a cziivilizáció, mert sokan abbahagyják a bagózást is és — furcsa még elgondolni is! — cigarettáznak. A szokásoknak ez a változtatása természetesen nem megy olyan könnyen, mint ahogyan azt az ember gondolná s a potyaszek, kikben sok a vallásos érzés, hogy könnyebben menjen a művelődés, megjelennek a pap vagy a jegyző előtt és ott megesküsznek, hogy bizonyos ideig, például egy — öt évig nem isznak pálinkát. A pap vagy a jegyző előtt tett ez esküjüket ritkán szegik meg. Különösen elterjedt a teázás és cigarettázás *Ókormezőn, Toronyán, Lapusnyán és Kelecsényben*, amely helyeken már alig néhány ember iszik pálinkát. Bizonyára furcsa látvány, amikor vékony cigarettát lát az ember a potyasz szájaiban, de másrészt örvendetes dolog az, hogy a mértéktelen pálinkaivás szűnőfélben van.

— Edison új találmánya. New-Yorkból táviratozzák, hogy *Edison* új fémét talált fel. Ez a fém az öntött vas bizonyos százalékaival vegyítve olyan kemény és ruganyos, mint az *aczel*.

— Irók párba. A Fodor-féle vívóteremben ma kardpárba volt vívott egymással *Rákosi Viktor* és dr. *Prém József*. Okot erre a *Rákosi Viktor* életrajzában egy közleménye adott, amely a következőképen szól:

Dr. *Várad Antal* dramaturg a napokban hordárt keresett a kerepesi uton. De nem talált, mert *Prém József* valamennyit lefoglalta magának, hogy a Nemzeti Színházban előadásra el nem fogadott kilenczven darabot elvitethesse.

Dr. *Prém*, akit különben állandóan komikus színben tüntet fel néhány napilap, végre megunt a sok csipkelődést és *Rákosi Viktor*nak levelet írt, melyben többek között ezeket írta: *Megérdemelnéd, hogy kutyakorbáccsal menjek neked, de én ezt nem teszem, mert nagyon szeretlek.* A nagy szeretet azonban nem akadályozta meg *Rákosi Viktor* abban, hogy a kutyakorbácsért elégtételt ne kérjen. A segítők voltak *Rákosi* részéről: *Csajthy Ferenc* és *Kemechey Jenő* hírlapírók, dr. *Prém* részéről: *Clair Vilmos* és *Dienes Márton* hírlapírók. A segítők kardpárbaiban állapodtak meg, mely handage-nál harcoképtelenségig volt vivandó. A párbaiban *Rákosi* két lapos vágást mért *Prém* nyakára és vállára, aki *Rákosi*nak átvágta egyik ujját. Az orvosok erre konstatálták a harcoképtelenséget, mire a párba végzet ért. A felek a párba után kibékültek.

— Az alföldi nagy Panama. Nagy érklődéssel várták a hódmezővásárhelyiek a közgyűlés lefolyását, amely a felzavartatott kérdésekre csillapítólag hatott. A közgyűlésből, mint tudósítónk táviratozza, héttagú küldöttséget küldtek ki az *összes hivatalok átvizsgálására*. Kimondotta a közgyűlés azt is, hogy a fegyelmi eljárásokat folytatni kell. *Baksa Lajos* polgármester kijelentette, hogy *teljes vagyonával kezéskedik a*

közpénzekért. Ez a kijelentés igen jó hatást tett. A tisztújítás 20-án lesz. Baksát a mai nyilatkozata után *újbol megválasztják polgármesternek*.

— Tragédia. A *Belovár* mellett lévő *Topolvác* községben már néhány év óta élt egy *Berane* névű iparos családjával. Az utóbbi időben *Berane*nek nagyon rosszul ment a dolga, munkája nem igen akadt és emiatt családjával nagy nélkülözéseknek volt kitéve. Nemsokára eladták házáat és ingatlanait az egykor jómódu embernek. *Berane*ket e csapások buskomorra tették, úgy, hogy napokon át sem lehetett szavát hallani, majd iszonyu terv fogamzott meg az elkéseredett ember agyában. A múlt vasárnap ugyanis elküldte a feleségét és legnagyobb leányát, ki már az anyjának a háztartásban segédkezett, a templomba, s amíg ezek távol voltak, *Berane* három kisebb gyermekét *bal-tával agyonverte*. Midőn a szerencsétlen anya leányával az istenházából visszatért, vértócsában találta három magzatját. A gyilkos apa pedig eltűnt minden nyoma nélkül. Nagyon valószínűnek tartják, hogy öngyilkosságot követett el. A csendőrség nyomozza.

— A komáromi Klapka-szobor. Komárom főterén már áll a *Klapka György* érekszobra, de az emlékmű költségei még most sincsenek együtt. A bizottság ennél fogva elhatározta, hogy folytatja a gyűjtést és első sorban felhívást intéz azokhoz, akik az első ízben kibocsátott gyűjtőlevelet még nem küldték vissza, hogy azokat adományukkal együtt a Budapesti Takarékpénztárhoz (Andrássy-ut 5. sz.) beküldeni sziveskedjenek.

Hajsa a vampir után. *Schreiber* Adolfot, a megszokott uzsorást, a rendőrség mind évek óta nem tudta kézre keríteni. Említettük, hogy *Schreiber* a Mátyásföldön látták. A detektívek ott is keresték, de nem tudtak rá akadni. Most a rendőrség a legmesszebb menő intézkedéseket is megtette. Az egész detektív-osztály mozgósítva van. Ma délelőtt azt híresztelték, hogy *Schreiber* Amerika felé menekült. Voltak olyanok, akik *Schreiber* a dohány-utca és *Izabella-utca* sarkán látták. Talán van ott a közelben valakije, akivel szoros összeköttetésben áll. — Az uzsorás multjából a következők érdekesek: *Schreiber* Adolf mint kereskedő kezdte meg görbe karrierjét Nyírbátorban. Legelőször hamis bukás miatt volt dolga az igazságszolgáltatással. Ő jobban ki tudta játszani hitelezőit. A hamis bukáshoz sikasztás és okirathamítás is járult. Ezután „*Schreiber* W. H. Ernő” név alatt szerepelt. Mire a nyíregyházi törvényszék ítélete jogerőre emelkedett, *Schreiber* Amerikába szökött. Hat év múlva visszatért Budapestre. Összesen három ezer forintot hozott az új hazából. Ez vetette meg bűnös szerzeményének az alapját. Itt *Schreiber* elfogták. Ekkor Nyíregyházára ügyvédjének táviratozott, aki szabadonbocsátatására készkötölte, azon a réven, hogy Amerikában hat éven tul tartózkodván, ott polgárjogot szerzett s így a büntetés jogereje elévült.

— A szociálizmus terjedése. *Székesfehérvárról* írják, hogy a szociálizmus, eddig *Fehérvármegyében* ismeretlen volt, most ott is kezd terjedni. Az első szociálista-gyűlés tegnap volt *Herczegfalván*, melyre a szomszédos *Duna-Fentele, Kis-Hantos, Nagy-Lök, Sár-bogárd* és *Sár-Szent-Miklós* községekből néhány száz ember sereglett össze. *Székesfehérvárról* *harmincz csendőr* ment ki *Herczegfalvára*, de nem akadt dolga, mert a gyűlés zavartalanul folyt le. — *Sátorajuhelyi* levelezőnk táviratozza, hogy a *hodrogközi járásban, Agárdon* és *Karúdon* 150 paraszt titokban az *urak földjeinek felosztásáról* tanácskozott. A szociálizmus már *Zemplénmegyében* is terjed. A hatóság, hogy csirájában elfojthassa, kalonaszágot kér. — *Mohácsról* táviratozzák, hogy a szociálisták mozgalmá az egész megyében veszedelmes jellegűt öltött. *Buda* községben fényes nappal fosztogatnak, *Fuchs* és *Kovácska* kereskedőket éjjel kirabolták, *Szekeress* földmives házáat felgyújtották. — *Darázs* községben a katolikus lelkeszt, mert a szociálizmus ellen prédikált. Szidalmakkal illették. *Herczegmarok* községben a mozgalom elnyomására küldött *csendőröket meg-támadták*. *Rozsnyai* Béla mohácsi csendőrhadnagy a vagyon- és az életbiztonság érdekében széleskörű intézkedéseket tett. Baranya megye déli részére *mozgó csendőrörséket*

szerveztek. — *Debreczeni* levelezőnk táviratozza: *Balmazújvároson* a szociálisták *Figyelmeltetés* című és 105 aláírással ellátott iratot adták át *Hoffmann* Dávid református papnak, melyben valamennyi egyházi funkció ingyenes végzését és a stóliák eltörlését követelik, különben *selekezetnélküliekké* lesznek.

— A szerb király zsarolói. *Kovács* F. Sándor és társainak a zsarolási ügye még most is a rendőrség kezében van. Dr. *Falussy* Árpád, *Kovács* F. Sándor védője, ma néhány szót akart váltani védencével. *Farkas* rendőrtanácsos azonban nem engedte ezt meg. Az ügyvéd erre kijelentette, hogy a belügyminiszterhez fordul segítségért s ha ez 24 óra alatt nem intézkedik, az ügyet interpelláció tárgyává téteti a képviselőházban. *Benkő* Róza ügyvédje, dr. *Gál* Jenő, dr. *Hammersberg* főügyészhez folyamodott a letartóztatott leány szabadonbocsátása végett. A főügyész megígérte, hogy mihielyt az ügy a rendőrségtől a királyi ügyészséghez kerül, azonnal elintézi a kérelmet.

— Cinematograf *Lumiére* e héten legszebb élő képeit mutatja be. Különösen kiemelendő a műsorból „az Aix les Bains-i panoráma utazás közben a vonatról nézve”, „Egy fal lerombolása”, „Kalaphistóriák”, „II. Vilmos császár megérkezése”, „Velence” és „Milano”. Miután a kerepesi-ut 11. szám alatt levő kiállítás rövid ideig tart, az igazgatóság szives látogatásra ez uton is meghívja a közönséget.

Napirend.

Naptár: Csütörtök, január 13. — Róm. kath. 40 katoná. — Protestáns Vidor. — Görög-orosz (1898. január 1.) Ujév. — Zsidó: Tebeth 19. — Nap két 7 óra 30 perczkor. — Nyugozik: 4 óra 16 perczkor. — Hold kel: este 10 óra 34 perczkor. — Nyugozik: reggel 9 óra 34 perczkor.

A közoktatásügyi államtitkár fogad délután 4 órakor.

Az igazságügyi miniszter fogad déli 12 órakor.

A honvédelmi miniszter fogad déli 12 órakor.

A horvát miniszter fogad reggel 8 óratól 10 óráig.

A képviselőház pénzügyi bizottságának ülése déli 12 órakor.

Előadás a spiritizmusról, a budapesti református ifjusági egyesületben, tartja Szabó Aladár tanár este 7 órakor.

Pestvármegye közigazgatási bizottsága szak-ülése a megyeház disztermében d. e. 10 órakor.

Bemutató a népszínházban. Először kerül színi a „Baba” című operetta.

Az éhező Kánaán.

— A torontálmegeyi éhínség. —

(Kiküldött tudósítónktól.)

A múlt napokban bejárta az ujságokat az a rémhír, hogy Magyarország leggazdagabb vármegyéjében, *Torontálban*, kitört az éhínség. Az élénk fantáziájú levelezők hírelt adták, hogy egész falvak, sőt egész járásek éheznek s ami ezzel a szerencsétlenséggel együtt szokott járni, fázni is. Megjött aztán a legrémesebb jelentés is, amely röviden arról szólott, hogy bizonyos községekben kitört már az éhifusz is.

A korgó gyomor elég nagy ur és sok gondot ad a szegény embernek, hogy miképen töltsen meg, ha csak félig is; keserves állapot a fázás is, különösen, ha semmiképen se lehet védekezni ellene, de vérlázító dolog, ha ez a két baj elhozza a harmadikat, a legnagyobbat, a súlyos betegséget, a vigyorgó halál előhírnökét.

A vagyonosabb ember sokszor nem is érti meg azt, hogy mi az a mindennapi kenyér. Ha meg is érti valahogy, hát csak úgy képletes értelemben veszi a maga módja szerint és belefoglalja a reggeli kávét káffel, a déli levest, húst, főzeléket, tésztát és este a hideg vagy meleg pecsenyét. Az alatt, hogy mindennapi kenyér, jóformán nem is érti a kenyeret. Hisz tulajdonképen olyan kevés kenyeret is eszünk mi, hogy nem is érdemes róla beszélni.

Arra a vészkiáltásra, hogy éhifusz van *Torontálban*, megmozdult a megye, megmozdult *Nagy-Becskerek* városa is és még a kormány is, azonnal sürgősen segélypénzt küldött le részletes jelentést kívánván be az állítólagos éhifusz körülményeire, fellépési módjára és elterjedésére vonatkozólag.

Mindenekelőtt az éhifuszt keresték mindenfelé s a legnagyobb örömköze sehol sem találták meg. Nem találták meg a körorvosok és a megyei főorvos sem, pedig azok is nagyon keresték, mert a belügyminiszter sürgős jelentést kért a veszedelmes betegségről.

Éhtifusz nincsen Torontálmegyében, de közönséges tifusz szórványosan van, nem több, mint más esztendőben, mikor volt termés. A főorvos jelentését szigorúan ellenőrzött statisztikai adatokból állította össze, amelyekből azt a meglepő következtetést vont le, hogy Torontál vármegye egészségi állapota a jelenben, beleszámítva a fertőző betegségeket és a mindenféle okból történt halálózást, nem rosszabb a múlt évi állapotnál s így ha nem is teljesen kielégítőnek, de normálisnak mondható.

Egyben fel is kell világosítanom a nagy-közönséget arról, hogy tulajdonképen mi is az az éh-tifusz. Az mindenekelőtt egy nem egészen helyes kifejezés, mert éhségtől senki sem esik tifuszba. Ellenben van a hagymáznak egy fajtája, amelyet típhus ex anihematikusnak nevez az orvosi tudomány s amelyet magyarul *kiütéses hagymáznak* hívnak. Ezt a betegséget némileg összeköttetésbe lehet hozni az éhséggel, mert az elősegíti a járványok terjedését. A kiütéses hagymáz hajdanta nagyon elterjedt ragályos nyavalya volt Európában s nagy háborúk után szokott volt fellépni. Újabban csak Oroszországban mutatkozik szórványosan, szűkebb körre szorítva s az idők folyásával maga a betegség is megváltozott az előnyére.

A betegség könnyen felismerhető, mert a beteg testén negyed-ötöd napra kisebb vörös foltok mutatkoznak, amelyek később sötétvörös színűek lesznek és csak igen lassan múlnak el.

A földolgozó, hogy Magyarország élestarában, a dúsgazdag Bánságban nincsen éhtifusz.

Az éhség,

Éhség azonban határozottan van. Több rendbeli megfigyelést tettem közvetlenül a helyszínen s hitelt érdemlő ur emberek bemondása révén. Ezen az alapon határozottan joga van Torontál vármegyének ahhoz, hogy az ország jószívére és adakozására appelláljon, mert bármi is a nyomorúságnak az oka, tényleg meg van s gyors segítséget kíván.

Nem helyes dolog azonban a helyzet lefűtésénél a ríktó színeket használni, már csak azért sem, mert többféle éhezést kell a torontál megyeieknek megkülönböztetni.

Vannak igen sokan, kik azért nyomorognak, mert azoktól, akik jobb esztendőben megsegítették őket, az idén nem kaphatnak segítséget. Ezek az öregek, a munkaképtelenek és olyan asszonyok és gyermekek, akiknek a kenyérkeresőjük meghalt, vagy semmiképen munkát nem kap.

Vannak igen sokan olyanok, akiknek a pár hold földjük oly keveset termet, hogy azt már fölették s oly kevés az élelmességük, hogy nem tudnak munkát se keresni se találni. Ezeket nem szabad közömbösséggel vádolni, mert amíg a munkát megkeresik és megtalálják, ahhoz idő kell, a megye rengeteg nagy, a munka nem jó helybe, azért el kell menni, vasutra, kocsira nincs pénz s míg az ember találkozik a munkával, az idő telik s az ember is, meg az otthon maradt családja is bizony éhezik. De nemcsak éheznek, hanem fázik is és se fa, se szalma, se kukoricacsutka nincs, amivel fűteni lehetne. A ház üres, az asszony és gyermekek a hideg banyakemence sarkában, vékony rongyaikba takaródzva, sáppadt arcokkal és üres gyomorral dideregnek.

És borzasztó az, amikor az asszony és a sok gyerek fázik. Ezeket tehát okvetlenül és sürgősen kell segíteni pénzzel, ruhafélével és élelmiszerekkel, mert itt a pusztító lelketlenség és bizonyos dolog, hogy ha senki sem segít rajtuk, éhen vesznek.

Vannak azonban olyanok is és ezek igen sokan, akik azért éheznek, mert *ebből jól ukarnak lakni*. Ez az állítás ugyan ellentmondásnak látszik, de valóban még sem az.

Torontál vármegye köznépe földműveléssel foglalkozik. Van a megyében sok nagy költött birtok, mint amilyen gróf Csekonics óriási zombolyai, gróf Karácsonyi beodrai, a Haas és Deutsch fény uradalmi, de parasztbirtok is aránytalanul túl van, mint akármelyik más megyében. A birtokos parasztság nem is éhez, dacára a rossz termésnek, hanem éheznek a napszámos és a zsellér nép, amelynek vagy semmije sincs, vagy csak holmi kis földje van a főkeresete az, hogy napszámba megy s nyáron aratást vállalván, a kapott gabona rész-

ből disznót nevel, lisztet öröltet, szóval a télen át tavaszig, amíg az új munka ismét megkezdődik, megél.

Minthogy az idén rossz termés volt, a disznókat pedig a disznóvész nagybárára elpusztította, oly kevés gabonát keresett a nyáron, hogy már ősszel bizonyosan tudta, hogy nem fogja ebből a telet kihuzni. A józanabbik rész és ez a kevesebb, munkát keresett és talált és a lustább rész és ez a nagyobbik, bevárta, míg az utolsó darab kenyér is kifogyott a háznál, azután várt még néhány napot s koplalt, végre beállott kivatalos éhezőnek s jelentkezett a szolgabírónál, hogy segítsen rajta, mert nincs mit ennie.

A torontálmegyei adminisztráció dicséretére legyen mondva, okosan, gyorsan és humánusan intézi ezt az éhínséges állapotot. A sürgős szolgabírói jelentésekre a megye és a vállalkozó cégek csakhamar egy sereg köz- és magánmunkát rendeltek el s ezt közhírré tették az inséges községekben. A napszám egy forinttól egy forint 60 krajczárig terjedt s igen sok ember azonnal munkába is állott. Történtek azonban más, igen jellemző esetek is.

Igy például Szerb-Elementen közmunkát hirdetett a jegyző és egy sereg ember hajnalban munkába is állott. A nagy iparkodás azonban nem sokáig tartott, mert valahogy megtudták, hogy a megye segítyei az inségeseket. Tizenegy óra felé letették az ásót és a kapát, rövid tanácskozást tartottak és elhatározták, hogy nem dolgoznak, mert akkor nem kapnak segítyt. Hiába volt minden felvilágosítás, hazamentek s ott várják a sült galambot.

Teljesen ugyanez az eset történt a pancsovai ármentesítő társulat földmunkáinál is. Mikor a többnyire szerb és oláh parasztokból álló kubikus csapat meghallotta, hogy a megye pénzt osztogat az éhezőknek, kétszázán azonnal ott hagyták a munkát s hazamentek hivatalosan koplalni.

A pancsovai járás Borcsa nevű községében ennek a kelet ázsiai lustaságnak egy kis szocialista mellékíze is volt. A jegyző kihirdette az egybegyűlt híveknek, hogy földmunkát kaphatnak 1 forint 20 krajczár napszám mellett. Erre előállott az egyik vezető valami *Abrahamovics* nevű szerb s így szólt:

— Mi bizony nem megyünk dolgozni. *Az állam köteles minket eltartani.* Mi nem vagyunk olyan aljasok, mint a magyarok, akik ha nincs enni valójuk, hát kinjukban elmennek földet turni.

És ezzel megfordult és hazament. A többi szerb atyafi szintén megfordult és szintén hazament.

Ezek a jelenségek igen helyesen arra indították a megyei hatóságot, hogy a pénzsegélyt módjával osztogassa. A munka és keresetkeltelen családok kapnak pénzt és élelmiszert ingyen, a munkabíró emberek azonban csak úgy, ha *ledolgozzák a kapott összeget.*

Az igazi nyomor.

Többnyire a szerb és oláh lakosságnál mutatózó ez inkarnátus lustaságtól eltekintve, bizony sok helyen megindító példáit látni az igazi nyomornak. Ami megehető a háznál és a ház körül találtak, azt már elfogyasztották. Akkor kezdődik a koldulás, amely néha eredményez annyit, hogy az éhenhalást elődázza s valamelyes erőt ad a további koplalásra, azután sorra kerülnek a máskor megvetett undorító históriák.

A korpa-kenyér valósággal csemege-számba megy.

Pancsován a környékbeli éhes koldusok elkérk a csirkebeleket, amelyet jó időkben oda dobtak a kutyának és megesett, hogy annak se kellett. Bezzeg most levest csinálnak ebből a piszkos jószágából és falánkan felhabzólják.

Közben az önértettségnek megindító példájával találkozottam.

A központi járásnak egyik tulnyomóan szerb lakosságu községében vidáman futkáróztak a csirkék az egyik ház mellett elterülő szabad térségen. A szomszédos ház mellett a bidlásban vészjóslóan rögögött valami hizóféle. Szerb tolmácsomnak odaszóltam, hogy amíg eleven csirkét és füllel hallható rögögést hallok, addig nagyon mérsékelt lehet az éhezés.

Voltam én már olyan inséges helyeken, ahol az egész községben nem láttam egyetlen egy megehető kétlábu vagy négylábu háziállatot. Ott azután lelket rendítő volt a nyomorúság. Kisérőm erre azt válaszolta, hogy mindannak dacára van itt igazi inség is, csak hogy az sajtáságosan önértetes formában nyilatkozik meg.

És elvezetett a falu végén egy kidőlt-bedőlt falu vityillóba, ahol pusztá és hideg szobában egy rozszant asztal körül egy kiaszott képű asszony forgolódott. Hideg volt a szoba mint a jégverem s az ágyban fakó rongyok alatt három gyerek szunnyadozott. Az utolsó darab száraz kukoricza-kenyeret már reggel megették. Az asszony azonban nem ment el a község házához alamizsnát kérni, mert az ő ura munkába állott s bizonyosan küld haza pénzt és élelmet. Erős meggyőződéssel mondta ezt az asszony szerbül.

— Nem megyek koldulni, mert az uram bizonyosan küld haza pénzt és kenyeret. Ha nem ma, hát holnap, de bizonyosan küld. Addig pedig még kitartjuk.

Persze van aztán egészen desperátus vidék is, különösen a pancsovai járásban, ahol a Duna medérére telepített községek: Borcsa, Bárányos Sándoregyháza és Hertelendifalva óriási nyomorúságban vannak. Ez a szegény iparkodó nép igazán a legnagyobb szánalomra méltó.

Óriási munkával művelik a földet s alig van esztendő, hogy egész évi fáradságukat tönkre ne tenné a Duna, amely kiöntéseivel néha agyoniszapolja a földet, néha meg vetőmagostul együtt elveszi. Ezek a szegény munkás emberek valóban megérdemlik a legmesszebb menő jótékonytságot. Egyébként is kívánatos volna, ha a kormány ezt a négy községet más biztosabb vidékre telepítené, mert ott lenni a Dunaáradások ellen egyáltalában nem lehet megvédeni őket.

Az inség statisztikája.

A vármegyei járásokból hivatalosan be-terjesztett jelentések szerint az inségesek statisztikája a következő:

A központi járásban Szerb-Element, Szent-Mihály, Jankahid, Német-Element, Écska, Orlováth és Itvarnok községekben *325 éhező család van.* Felsegélésükre és hogy körülbelül márczius közepéig, amikor a tavaszi munkák megkezdődnek, *5000 forint ára táplálék* (kukoricza-liszt, zsír s fűtő-anyagnak, kukoriczacsutka) *szükséges.* A számítás úgy van téve, hogy *egy lélekre egy nap hat krajczár ára élelmet számítanak.*

A *bánlaki járásban* Bánlak, Nagy-Margitta, Györgyháza, Istvánvölgy, Nagy-Gály, Partos, Szécsenfalva, Szent-János, Szóka, Tolvádia, Ürményháza és Zichifalva községekben *2455 inséges van.* A szükséglet 2750 métermázsa kukoriczaliszt.

A *módosi járásban* 570 család igen nagy nyomorban van. A főszolgabíró 10.500 forintot kér segítségül.

A *zombolyai járásban* Kis-Orosz, Czernya, Magyar-Czernya, Német-Czernya és Csósztelek községekben *450 inséges család* részére 1800 métermázsa kukoriczalisztet kér a főbíró.

A *csenei járásban* Öregfalva, Tamásfalva, Horváth-Klári, Román-Kécsa, Horvát-Kécsa, Német, Bobda, Szerb és Horvát-Csene, Antalháza községekben *600 nyomorgó család* számára 9000 forint segítségre van szükség.

Az *antalfalvai járásban* 700 család számára 4500 forint szükséges.

A *nagykikindai járásban* Mokrin, Bocvár, Novoszello, Topolya, Nagy-Bikács, Basahid községekben *291 család nyomorog 1462 lélekkel.*

Leszámítva azt, hogy ott szocialisták vannak, akik élénk összeköttetést tartanak fenn a központtal, 3600 forintot kér a főbíró a nyomor enyhítésére.

A *törökkanizsai járásban* Csóka, Oroszlámos, Szőreg, Fekete-Tó, Járova, Szanád, Jozefova Szerb-Keresztur és Szent-Iván községekben *360 inséges család* számára 3500 forintot kérnek.

A *párdányi járásnak* 396 családja számára 3960 forint kell és az alibunári járás-

ban 1000 nyomorgó emberi lélek számára 9000 forint segély szükséges.

Összesen 13000 lélek várja a megmentését, olyan 18000 embertársunk, a ki szigorúan megvizsgált helyzete révén igényt tarthat a jó emberek jótékonyására s akiknek feltétlenül segítségére kel, hogy siessen az ország. A minimális összeg, amely ennek a szomorúan nagyszámú és végső nyomorban tengődő szegény embernek a legegyszerűbb felségelésére szükséges: 80000 forint. Oriási összeg ez így leírva, de nem nagy dolog a módos, vagyonos és gazdag embereknek.

Tegye meg az állam a magáét, a mely 200.000 forintot ad egy telivér ménlőért, tegye meg a katolikus főpapi kar, a nagybirtokosok és minden egyéb rangú és rendű gazdag emberek a magok nobile officiumát.

Ha annak a sok gazdag embernek csak egyet dobban a szive, ennek a nagy nyomor-nak a hallatára hirtelenében együtt van a 80.000 forint s 18.000 ember végső nyomora enyhülést talál.

A segítség.

A hivatalos faktorok tőlük telhetőleg megcselékedtek mindent, amit tehettek. Nagy-Becskerek városa naponként 500 adag levest és kenyert osztat a város és a környékbeli nyomorultak számára.

A gazdag *Török-Becse* az 5 120 koldusát a saját erejéből segélyezi s nem vesz igénybe külső támogatást. Boldog község, amely nem tűri meg a nyomort a falai között.

A megye, mivelhogy segélyalapja teljesen kimerült, utakat épített, árkokat tisztított s egyéb közmunkát végeztet és munkát ad a dolgozni akaróknak. Ezenkívül 750 forint készpénzsegélyt osztatott ki eddig.

A megyében épülő becskerek-zombolyai keskenyvágányu vasut, továbbá a Szécsán-Jan-kovác-Aibunár közt épülő vicinális vasutnál sok ember talál téli keresetet. A pancsovai ármentesítő-társaság vállalkozója időnkivüli földmunkákat végeztet.

A Józsviv-egyesület 1550 forintot, gróf Karácsonyi Jenő 3000 koronát és 50 méter-mázsa rizst, a belügyminiszter 3000 forintot és a földmívelési miniszter 3000 forintot küldöttek a nyomor pillanatnyi enyhítésére. A megye területén erőlyesen folyik a gyűjtés, de ez mind nem elég, szükség van a magyar társadalom szívének a megdobbanására. Szolgáljon különös indító okul a segélyakció megindulására az a körülmény, hogy jobbára nem magyar ajku lakosság az, amely a magyar haza jó szívére reflektál. Hadd érezzék ezek az idegen ajku szegény emberek, hogy igazán édesanyjuk nekik ez a szülőföld, ez a haza, amely minden visszavonás mellett nagy, hatalmas és jó s egy nyájas pillantásával le tudja törölni a könyveket szükségét szenvedő fiainak a vannyadt arczáról. Akkor aztán megértik maguktól is szegények, hogy mi különbség a magyar haza, meg a szájhö oláh irredenta között.

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

* A kormány képvásárlásai. A közoktatásügyi miniszter ezuttal három helyről, a műcsarnokból, a nagybányaiak kiállításáról és a Nemzeti Szalonból vásárolt képeket. Mint értesülünk, a műcsarnokból megvette *Karlovsky* Bertalanak, *Szilágyi* Lajosnak, *Kosztá* Józsefnek, *Bruck* Miksának és *Pállik* Bélának egy-egy képét. A nagybányaiak kiállításából a kormány tulajdonába átmentek: *Ferenczy* Károly „Archeologia”-ja, *Grünwald* Béla „Holdfölkelte”. *Glatz* Oszkár „Arczképtanulmány”-a és „Est a havason” című képe és *Kubinyi* Sándor „Arczképtanulmány”-a. *Torma* „Krisztus a tanítványai között” című képét a kormány elsőbbséggel befejezteti és csak azután veszi meg. — A Nemzeti Szalonból a miniszter megvásárolta *Kacziány* Ödön és *Rippl-Rónay* József egy-egy festményét.

* Filharmóniai hangverseny. A mai rendkívüli filharmóniai hangverseny voltaképp *Menter* Zsófia hangversenye volt; a közönség hangulata az est folyamán úgy alakult, hogy a műsor többi száma mind e nagy asszony játékának staffage-ává süllyedt

le. A koncert különben *Erkel* Ferencz síremlékének alapítóját szaporította; a filharmonikusoknak nem is volt szándékukban ezen az estén erkölcsi tőkéjüket növelni, mindössze is két önálló számot foglaltak le maguknak. A legnagyobb stílu nőzongorázót önálló hangversenye alkalmával, mint annak idején fájlaltuk, nem fogadták az öt megillető entuziasmuszsal, ma azonban külső sikere is tüneményes volt. *Beethoven* es-dur versenyt briliánsul és a poétai ihlet minden sugallatával játszotta. A lélek nagyobb szenzibilitásával *D'Albert* sem tolmácsolta. *Menter* Zsófia azonban ma este mint szerző is bemutatkozott, — e minőségben már jóval kevesebb szerencsével. Magyar népdalokat írt át zongorára és egy oroszországi körutja alkalmával az udvarias és zseniális *Csajkovski* megcsinálta néki hozzá a zenekari kíséretet. Egyebet sem vártunk e duallisztikus szerzeménytől, mint népköltészetünk szellemének virtuóz félreismerését. Ugy is lett. Nótáink ebben a feldolgozásban hol egy medvetánc nehézségével, hol egy bohócstély ledérségével hatnak. De ha költői varázslatuk nagyon fogyatékos is, a művészi varázslat, amelyet ma este előadójuk keltett, tökéletes volt. *Menter* csudalatos ujjai alatt egész tűzijáték pattogott fel a billentyűsoron: hogy sistergett és szípközött minden! A közönség e szám után percekig tartó ovációban részesítette, mire ráadásul eljátszotta *Schubert-Liszt* „Erikönig”-jét, ezt az apróságot is művészkedélyének nagy vonásával, rendkívüli hangulatossággal. A zenekar *Erkel* Sándor vezénylete mellett a hangversenyt *Erkel* Ferencz lendületes „Ünnepi nyitány”-ával kezdte, míg az est berekesztéséül *Mozart* g-moll szimfoniáját játszotta el. E verőfényes epilógért sokakat hálára kötelezett. *Menter* Zsófia és a zenekar számai között *Sz. Bárdossy* Ilona, az opera volt tagja, a „Figaró lakodalmá”-ból énekelt több nagyobb intonálási balesettel, de különben jó izléses. m. g.

* Páris irodalmi hőse. A francia főváros közvéleménye szerencsére nemcsak bűnös és ártatlan hazaárulókkal foglalkozik, hanem *Edmond Rostand*-nal, a „*Cyrano de Bergerac*” szerzőjével is. Megirtuk, hogy ez a darab most szenzációja a párisi színházi világnak, szerzőjéről pedig *Sarcey* kimondotta, hogy benne Franciaországának egy új nagy költője született. *Gaston Deschamps* a „*Temps*”-ban erőlyesen cseveg *Rostand*-ról és fiatal feleségéről.

— A világlíró napjainban volt, beszéli, hogy egy este meglátogattam *Leconte de Lisle*-t, a kiváló poétát és a szenátus alkönyvtárnokát. Nagy társaság volt együtt: írók, festők, zenészek.

— Önök nemsokára látni és hallani fognak, szölt a házigazda, egy fiatal hölgyet, aki nagyon csinos verseket ír. *Rosemonde Gérard* álneven írogat.

Leconte de Lisle általában nem szereti azokat a fiatal leányokat, akik verseket írnak. *Rosemond Gérard*-ról tehát el kellett hinnünk, hogy valóban talentumos nő. A poétakísasszony nagyon fiatal, nagyon kicsike, nagyon szőke és nagyon grációzus leánya volt. Piros ruhájának reflexe ott égett arczán és szemében. Anélkül, hogy kérte volna magát, felolvasta néhány versét. Szubtilis apróságok voltak, amelyek dallamos, ezüstös hangján kitűnően csendültek. Gyönyörű volt az egész kép és a hangulat: az ifju poéta és a ritmikus versek. Soha sem felejttem el.

Bizonyos idő múlva újra találkoztam egyszer *Leconte de Lisle*-l.

— Mit csinál *Rosemonde Gérard*? — kérdelem.

— Oh, ő nem vesztegette hiába az időt. Kiadott azóta egy verakötetet „*Pipacsok*” czimen és feleségül ment egy *Edmond Rostand* nevű fiatal poétához.

— Kicsoda ez a *Rostand*?

— Nagyon csinos fiatal ember. Atyja gazdamber és *Catullus*-t fordítja. A fiának is ismerem néhány versét. Igernek valamit.

Több évig azután senki sem beszélt sem *Rostand*-ról, sem *Rosemonde Gérard*-ról. Most pedig egyébről sem beszélt *Páris*, csak a „*Cyrano, de Bergerac*”-ról és szerzőjéről.

FŐVÁROS.

(Református templom Kőbányán.) A kőbányai reformátusok emberemlékezet óta bérelt helyiségben tartották istentiszteleteiket. Most, hogy az egyháznak már van némi vagyona, elhatározták, hogy templomot építenek. Folyamodtak segítségért a fővároshoz, mely hajlandó az építési költségekhez 30.000 forinttal hozzájárulni. Így aztán, hogy az előirányzott 60.000 forint együtt van, hozzá is foghatnak az építkezéshez. A paplakot még a nyár folyamán fölépítik és addig, míg a templom elkészül, itt tartják az istentiszteleteket.

(Drágasági póttek.) A fővárosnál alkalmazott kishivatalnokok mozgalmat indítottak, hogy a tél folyamán beállott szükségöbbletre és a februári házbérnegyedre való tekintettel némi drágasági pótlékot adjon nekik a főváros. A mozgalmat az új tanácsnak több tagja pártolja.

A főváros közgyűlése.

A város atyáinak ma meglehetősen hosszú közgyűlésben volt részük. Délután öt órakor kezdtek a tanácskozást, a vitatkozást és elmúlt már nyolcz óra is, amikor készen lettek vele. Az igaz, hogy érdekes dolgokról beszélgettek és olyanokról, amelyek a főváros egész közönségét érdeklik. A vízvezeték és ezzel kapcsolatban a tífusz ügye volt az egyik tárgy, mely körül a vita forgott, a második meg a városházává átalakítandó *Károly-kaszárnya*.

A karzatok is tele voltak érdeklődő, kíváncsi emberekkel, akiknek szeme, amikor végig kutatta az ismertebb városatyákat, megakadt *Szilágyi* Dezsőn. Mert a terem középső részének utolsóelőtti padjában ott ült a képviselőház elnöke egyedül, mozdulatlanul. Csak hallgatta a hosszabb-rövidebb beszédeket, nem helyeselt, nem kifogásolt s mikor a vízvezeték ügyével végzett a közgyűlés, eltávozott anélkül, hogy bárkivel csak egy szót is váltott volna.

A vízvezeték ügye, a természetes vízszűrők és a tífusz tulajdonképpen nem is volt napirendre tűzve. Ugy hozta azt elő *Heltai* Ferencz, akinek gondoskodása mindenre kiterjed. Amennyire lehet, beszédjével csillapítani igyekezett azt az izgatottságot, amelyet a váratlanul felmerült vízvezeték ügy idézett elő a főváros lakosságának körében és meginterpellálta a polgármestert, hajlandó-e a legközelebbi közgyűlésen elő terjesztést tesz az egész közönség számára, amelyek a káposztásmezei vízmű szolgáltatására vonatkoznak s megvilágítani amaz okokat, amelynek fogva a vízszolgáltatás programja s a tényleges eredmény közt eltérés mutatkozik.

Utána dr. *Rácz* Károly szólalt fel, aki elpanaszolta, hogy ő már jórögen hatvannyolcz oldalra terjedő indítványt adott be a vízművek ügyében, a belügyminiszter el is rendelte az ő indítványának a tárgyalását, mely mind a hatvannyolcz oldalával — irattárba került. Most valamely rövidebb indítványval állt elő: hivasson össze a főváros hazai és külföldi szakértőket s mondják meg ezek, lesz-e valaha jó a káposztásmezei vízmű vagy nem?

Halmos János polgármester ezután bemutatta a tífusz-járvány múlt évi statisztikáját, mely bizonyította, hogy a betegségek számát erőlyesen gyarapítja a mesterséges szűrők víze, amelyre a káposztásmezei vízmű gyöngülése miatt szorult rá a főváros. Megigértte, hogy a legközelebbi közgyűlésen előterjesztést tesz az egész kérdéssről, a vízvezeték megrongálásának okairól és a bajok orvoslásáról.

Heltai Ferencz, dr. *Rácz* Károly és *Steiger* Gyula felszólalásai után elhatározták, hogy mihelyt elkészül a jelentés, annak előterjesztésére hívjon össze a polgármester rendkívüli közgyűlést.

Ekkor törték csak rá a napirend első pontjára: a *Károly-kaszárnya*. Dr. *Vaszilievits* János tanácsos ismertette a tanács javaslatát, amely a következő: A katonai és illetőségi ügyosztály a *Károly-kaszárnya* épületében, az Új-épületből kiszorult tiszokóság a templom-épületben helyezkedjék el; az egész épületet minden átalakítás nélkül adja a főváros főbirtokba: az új központi városháza helyébe

végleg jelöljék ki a kaszárnya telkét s az egész terület szabályozásának terveire hirdessenek pályázatot, végül bízzák meg a tanácsot, hogy az új központi városháza építésének programját minél előbb dolgozza ki.

Steiger Gyula az egész gránátos-utcai rész felhasználását ajánlja.

Quittner Zsigmond főképen az ellen agitál, hogy a közgyűlés most véglegesen határozzon az új városháza telkét illetőleg.

Pártos Béla Steiger indítványát pártolja.

Dr. Nagy Dezső azt ajánlja, hogy a kaszárnya le nem foglalt részét ne adja a főváros főbérletbe, hanem maga értékesítse.

Báró Lipóczy Béla megfontolásra inti a közgyűlést és kéri, hogyha csak lehetséges, tartsák meg a régi épületeket, mert azok esetleg jobban megfelelnek a czélnek, mint a modern, elhamarkodva emelt épületek. Ezért kéri a döntés elhalasztását.

Heltai Ferencz, Rupp Imre, Polónyi Géza felszólalása után elfogadták a tanács javaslatát *Steiger Gyulának* azzal a módosításával, hogy ne csak a katonadepótját és a tüzoltóságot telepítsék most be a kaszárnyába, hanem alakítsák át az épületnek egész gránátos-utcai részét s használják föl öt-hat bérházban levő hivatal elhelyezésére.

Ekkor már elmúlt nyolcz óra is, de azért még nem készültek el a tanácsjegyzői, az árvaszéki jegyzői és a tiszti ügyészi beadott szavazatokkal. Éppen azért az eredményt csak holnap hirdetik ki.

TÖRVÉNYKEZÉS.

A méreg-gyűjtő.

— *Gárdos Lajos bűnpöre.* —

A teremőrök föltárják az ajtókat és a nagy közönség hanyatt-homlok özönlik be a tágas esküdtzéki terembe. Mindenki jó helyre akar jutni, mert hát a végtárgyalás nagyon „érdekes”-nek és izgalmasnak ígérkezik.

A publikum pedig szereti az izgalmat és örömet nezi végig azokat a drámákat, amelyeknek szerzője maga az élet.

Az ítélő bírák is elfoglalják a helyöket. Az elnök kiadja a parancsot, hogy vezessék elő a vádlottal s néhány pillanat múlva belép a dráma hőse: *Gárdos Lajos*.

Nyulánk természetű fiatal ember. Emelt fővel, kidüllesztett mellal áll meg a törvényszék sorompója előtt; nyugodtan hallgatja végig a rettenetes vádat, hogy megölje hitvesét, aki őt gyöngéden, odaadóan, rajongóan szerette. Es amikor megkérdezik, hogy bűnösnek érzi-e magát, nem sűti le szemét a bíró fürkésző, szuro tekintete előtt; szilárd hangon adja meg a választ, hogy:

— *Nem!*

Első pillanatra nagyon rokonszenves. Ártatlanul szenvedő, önértetes ember hatását teszi. De amikor hozzá fog védekezéséhez, eloszlatja a kedvező hatást. Valasztékosan akar beszélni és keresi a hatásosabb kifejezéseket. Színészi pózba helyezkedik és deklamál. Erősen gesztikulál, olykor homlokához kap, hangja elcsuklik, mintha sírni akarna.

A következő pillanatban már megint szaval s ha olykor elveszti a beszéd fonálát, előveszi jegyzeteit, beletekint és újra belejön a rendes kérőkívágásba.

Védekezésében elég ügyes; meggyőző érvekkel igyekszik megerősíteni a vádat. Azt akarja elhíttetni a bírósággal, hogy valósággal imádtá a feleségét. Hiszen nem érdekből, de vonzalomból vette el, mi oka lehetett hát arra, hogy eltegye láb alól?

Mert ráunt. Mert mást szeretett. Mondja a vád, amire ő azzal felel, hogy szerette nejét az utolsó pillanatig, hűséges volt hozzá mindig.

Védekezésének az a lényege, hogy az asszony féltékenységében öngyilkosságot követett el.

És a patetikus előadás daczára is fölébreszti mindenkiében a kételyt.

Hátha igazat mond! Hátha pusztá gyanuokra, merő következtetésekre építették fel azt a vádat, amelyet a törvény értelmében hólállal büntetnek!

Szívére teszi a kezét és elcsukló hangon, fuldokolva idézi vissza a multak emlékeit:

— A lehető legnagyobb boldogságban éltünk. Szerettem, becsültem azt a kincset, amelyet oly nehezen tudtam megszerezni! Nem tudtam volna nélküle élni egy pillanatig sem! . . .

Majd rátér a féltékenységi jelekre. Felesége egyszer az ablakon akart kiugrani. máskor mérget vett be, s már eszméletlenül feküdt ágyában, de neki sikerült őt ellenméreggel visszaadni az életnek.

— Ok nélkül féltékenykedett szegényke! Elhittetek vele, hogy *Poros Krisztina* kisasszonyt szerettem. Pedig Isten a tanum rá, hogy nem szerettem kivüle soha senkit. Nem tudtam kiverni fejből a bolond gondolatokat s a féltékenykedéssel vége volt boldogságunknak. Pedig ugy a kedvébe jártam! Még a szentet és fát is magam hoztam fel a pinceből, mert hát a munka sóhasem szegény. Engedelmes szolgálja voltam a drágának . . .

És e szavaknál a szeméit törli. Nagyt sóhajt, majd a homlokát dörzsöli, mintha a fájó gondolatokat akarná elűzni.

Vajjon mindez csak színlelés? Hazug-e a beszéde ép ugy, mint a sírása?

Ott ülnek az esküdtek padján a pszikiaterek is és nagy érdeklődéssel, figyelemmel kísérik a vádlott vallomását s annak minden mozdulatát.

És ha elhiszszük azt, hogy *Gárdosék* házában az utóbbi időkben egymást érték a patáliák; hogy az asszony féltékenységével csakugyan elkekerítette ugy a maga, mint a férje életét; és ha való az is, hogy *Gárdos Lajos* okot adott a féltékenységre s szeretett volna megszabadulni az örökösen siránkozó, sopánkodó asszonytól, aki már nyög volt a nyakán: ki van-e zárva a lehetősége annak, hogy a férj megszerezte a különféle mérgeket, odalette az ő házi patikájába, hogy a felesége könnyen hozzáférheszen, számítva arra, hogy az elkekeredett asszony egy féltékenységi szczena után megmérgezi önmagát? És vajjon ki van-e zárva annak a lehetősége, hogy a kétségbeesett asszony nagy elkekeredésében csakugyan hozzá is nyúlt a mérleghez és elpusztította magát?

A bíróság fog erre a kérdésre megfelelni, ők fogják mérlegelni a bizonyító eljárás adatait és megállapítani, vajjon kétséget kizáró módon alkalmazható-e *Gárdossal* szemben a gyilkosság büntetéről szóló 278-ik szakasz.

A tárgyalás megnyitása.

Az ítélő tanácsban *Erdőgh András* bíró elnököl. Szavazó-bírák: *Ádám Árpád* és *Agorasztó Péter*. A vádhatóságot *dr. Baumgarten Izidor* királyi ügyész képviseli; védő *dr. Friedmann Bernát*.

A vádlottat mindenekelőtt az általános kérdésekre hallgatják ki. *Gárdos Lajos* elmondja, hogy Csókán. Fehérmegyében született, harminczhét éves, özvegy két gyermeke van, szigorló mérnök. Vagyona van. Az utóbbi időben napidíjas volt a fővárosnál.

Felolvasták ezután a vád alá helyező határozatot, mely gyilkossággal és hamis tanúzásra való csábítással vádolja *Gárdos Lajost*. A följelentést tudvalevőleg a vádlott anyósa tette, és az exhumált holttestben az országos vegyész morfint talált. A vád szerint *Gárdos* csöppet adott be feleségének, amelytől az mély álomba merült. A vádlott házasságot ígért egy *Poros Krisztina* nevű leánynak, akinek azt mondta, hogy felesége az orvosok véleménye szrint nem fogja túlélni a szülést. Súlyos gyanuok, hogy *Gárdos* lakásán tizféle mérget és ezek között morfint is találtak.

Gárdos Lajos kihallgatása.

Az elnök (*Gárdoshoz*): Én ön előtt annak idején kihirdettem a vádhatározatot. Miután az önre nézve életbevágó, azt a kérdést intézem önhez, hogy bűnösnek érzi-e magát?

Gárdos (határozottan): *Nem.*

— Két rendbeli vádat emel ön ellen a vádhatározat. Föl kell tételeznem, hogy az ön batározott nem-je csak a gyilkosságra vonatkozik. A hamis tanúzást illetőleg ön kezdettől fogva beismerésben volt.

— Nem ismertem be.

— Miután ismeri a vádhatározat megokolását, tisztában kell lennie azzal is, hogy annak adatai önre nézve terhelők. Szemben ezekkel a terhelő tanúkkal, föntartja-e azt az állítást, hogy ártatlan?

— Főntartom!

— Képesnek érzi magát arra, hogy be fogja bizonyítani, hogy a felesége öngyilkos lett?

— Igen.

— Beszélje el most, hogyan ismerkedett meg feleségével?

— Hogy mikor ismerkedtem meg vele, arra nem emlékszem. Annak már vagy tizenegy esztendeje. (*Sírva*.) Nem térhetek ki előle, de el kell mondanom, hogy négy hónapi ismeretségünk után egy gyermekünk született, házasságon kívül, amely meghalt. Én mindamellott hűséggel ragaszkodtam hozzá s feleségül vettem. Körülbelül kilencz hónap múlva *Pozsonyba* mentem üzleti dolgokban, ott el voltam foglalva elszámolással. Hosszabb ideig kellett ott maradnom s ez alatt egyre hidegebb leveleket kaptam a jegyesemtől. Mikor visszatértem, rögtön fölkerestem s akkor megdöbbenéssel hallottam, hogy mással jegyezte el magát. Én mindent elkövettem, hogy visszaszerezem magamnak régi szeretőmet s bár szüleim ellenezték, el akartam venni. Kértem az anyósomat s másokat, hogy legyenek ebben segítségemre. Nagy hiba volt tőlem, hogy nem számoltam akkor az anyósom ellenszenvével mely soha sem szűnt meg irányomban. De végre sikerült kivinnem, hogy a leány lemondott jegycséről. De ez csak a kisebbik nehézség volt. Sokkal nagyobb akadályt gördítettek házasságom elé a szüleim. De én ezt is legyőztem. (*Sírva*.) Ilyen volt az én szerelmem, az én ragaszkodásom a boldognál iránt. Szakitottam szüleimmel, kik harminczhárom évig tartottak, gondolván, hogy a megam emberségből is meg fogok élni.

— A második kis leány mikor született?

— 1894, augusztus 6-án.

— Tehát most mult három éves?

— Igen.

Az ügyész: Tehát ez a gyermek is törvénytelen?

A vádlott: *Nem az.*

Az ügyész: Hogy ne? Hiszen ön 1894. novemberben házasodott meg,

— Nem 1894-ben, hanem 1893-ban.

Az elnök: Milyen viszonyban élt a feleségével?

— Kimondhatatlanul szerettem s megbecsültem azt a kincset, melyet olyan nehezen szereztem.

— Előfordult, hogy a felesége féltékeny volt? Mikor kezdődött ez a féltékenység?

— Juliskám születése után elküldtem a feleségemet üdülni a nagynénjéhez vidékre. Egyszer egész véletlenül itt termett s szemrehányást tett, hogy mással tartok. A sógornőmtől megtudta, hogy néha-néha a szomszédnál tartózkodom, a *Poros-családnál*.

A féltékeny asszony.

Az elnök: Mint nőien ember nem ismerte ezt a családot.

Gárdos: *Nem.*

— Meg volt zavarva aztán a nyugalma?

— Vége volt akkor a nyugalmunknak. Örökös pörpatvar, láрма volt nálunk, noha mindent megtettem neki, hogy kihékitsem. Hoztam fát, szentet a pinceből, nem rösteltem semmi munkát, csak hogy kedvében járjak. Aztán fölmentem az emeletre lakni, noha nem volt szükségem nagy lakásra. Történt egyszer, hogy *Poros Krisztina*, aki nagyon szerette a gyermekemet, feljött a lakásomra, gondolom bejelentési czéduláért. Én az iróasztalomnál ültem s ugy beszélgettem vele. *Poros Krisztina* fölvetta a gyermeket és én odahajoltam a gyermekhez. Mikor a leány elment, a feleségem szemrehányást tett nekem, hogy csokolóztam a leánynyal s fenyegetőzött, hogy majd kiforazza a szemét. Egy más alkalommal *Pozsonyban* megismerkedtem egy leánynyal.

Az ügyész: Mikor volt az? Dátumot kérek!

A vádlott: Még legénykoromban.

Az ügyész: Dátumot kérek.

A védő: Nincs egy kalendáriuma? (Derűtségg.)

Gárdos: Nincs.

Gárdos ezután elmondja, hogy ez a leány leveleket küldözgetett neki, ami szintén féltékenységre adott okot.

Az elnök: Ebből látjuk, hogy az ön családi élete nem volt nagyon boldog.

Gárdos: Még ennél szomorubb dolgok is fordultak elő.

Az elnök: Még szomorubbak?

Gárdos: Igen.

A vádlott még néhány esetet beszél el, melyek a feleségében fölkellették a féltékenységet — mint mondja — minden ok nélkül. Egyszer — ugymond — a felesége be is vett valamit, hogy eleméssze magát.

Az elnök: Mi módon akarta magát elemészteni?

A vádlott: Történt, hogy egyszer egy barátomnál táncmulatságon voltunk. A feleségem olyan tüzzel táncolt, hogy odamentem hozzá s figyelmeztettem, hogy ezt ne tegye, mert már hatodik hónapban van s valami baja lehet.

— Azért is, mondotta, nem bánom, ha meghalok is, akkor aztán legalább elveheted azt, akit szeretsz.

Az elnök: Más alkalommal is tett kísérletet, hogy eleméssze magát?

— Egyszer meg az ablakon akart kiugrani, felelte a vádlott.

Az *elnök*: Mikor volt ez?

— Januárban.

— Januárban nem szoktak az ablakok nyitva lenni.

— De igenis nyitva voltak.

Gárdos még egy esetet beszél el. Egyszer a beretvált rendezgette s látta, hogy az egyik beretvája hiányzik. Ijedten fordult a feleségéhez, mondván: „Talán te vetted el?” Az asszony sirva felelte, hogy ő bizony öngyilkossá akar lenni. A beretvát az éjjeli szekrényében találta meg.

Az *elnök*: Különben milyen kedélyű asszony volt a felesége?

— Hirtelen természetű asszony volt. Nem lehetett annak egy hangos szót mondani, mert mindjárt magánkívül volt.

— Előfordult, hogy komolyan szóba jött köztük a válás?

— Soha.

— Arról is szó volt állítólag, hogy adjon a feleségének háromszáz forint tartásdíjat s váljanak el.

— Soha.

Az *elnök*: Most már tisztában vagyunk azaz, hogy milyen volt az ön családi élete.

A *vádlott*: Még egy dolgot kell elmondani.

Az *elnök*: Még egyet?

A *vádlott*: Rövid leszek.

És szapora szóval még vagy három esetet sorolt elő a felesége féltékenységének a jellemzésére.

Gyilkosság vagy öngyilkosság?

Az *elnök*: Két fontos kérdés vár megoldásra. Az egyik az, hogy morfinmérgezőssel mult-e ki az áldozat s hogy azt önként vette-e be, avagy a vádlott adta be neki a mérget. A bizonyítást ki fogjuk terjeszteni arra is, hogy nem egy harmadik ember emésztette-e el az asszonyt. Szemtanuk arra nézve, hogy a vádlott adta-e be a mérget, avagy az áldozat maga emésztette el magát, nincsenek. (A *vádlottnak*) A neje tehát márczius 19-én reggel 6 és 7 közt egy leánygyermeknek adott életet. A szülésznő, nemde, jelen volt?

Gárdos: Jelen volt.

— Azzal fölment a hivatalba?

— Fölmentem s örömmel jelentettem, hogy gyermekem született.

— Hogy kaptak értesítést a szülei s az anyósa a családi eseményről?

— Reggel, amint megszületett a gyermek, levelőzlapon értesítettem a szüleimet, akik Szent-Endrén laktak, hogy leánygyermekem született.

— De ön maga is kiment még azzal Szent-Endrénre?

— Igen.

— Mi szüksége volt arra, hogy személyesen is kimenjen?

— Több fontos okom volt rá. Először is kifogytam a pénzből s kérni akartam tőlük kölcsön.

— De hiszen önnek volt pénze a takarékpénztárban?

— Nem akartam kikezdeni a takarékpénztárban elhelyezett tőkémet. Adott is az apám husz forintot kölcsön.

— Visszajött még azzal Budapestre?

— Lekéstem a vonatról.

— És mikor jött be?

— Reggel a legelső személyvonattal.

— Mikor ért be?

— Reggel, ugy negyedtízkor.

— Előfordult, hogy ön a szülés napján a feleségének valami csöppet adott?

— Arra nem emlékszem.

— De, nézze, a Valéria emlékszik rá.

— Meglehet, hogy adtam, de az olyan mindennapi dolog volt, hogy a feleségem csöppet adott, hogy nem csoda, hogy elkerülte a figyelmemet.

— Mi czélja volt vele, hogy egy gyermekégyes asszonynak csöppet adott be?

— Ennek több oka volt. Először is panaszkodott, hogy előtte való nap valami zsirosat evett s az megleszi a gyomrát. Másodsor azért, mert a csöppeknek tisztító hatásuk volt.

— Ön maga készítette a csöppet?

— Igen.

— Mi volt a főalkotórésze azoknak a csöppnek?

— Bizony nem tudom. Leírás után készítettem.

— Megmondom én. Gentianfőzet volt, melynek mátsáta nincs, mint az, hogy előmozdítja az étvágyat. Erre pedig egy gyermekégyes asszonynak szüksége nincs. Milyen mennyiségben készítette?

— Körülbelül egy liternyit.

— És mennyit adott be a feleségének?

— Egy kis pohárnyit.

— Nézze, az anyósa önnek szemrehányást tett másnap, hogy csöppet adott be a feleségének.

— És ön sejtén, hogy az anyós talán mérgezőssel

fogja önt vádolni, odanyújtotta neki az üveget, mondván: Kóstolja meg, nem mérge.

— Nem egészen így történt. Ő mondta, hogy még meg találom mérgezni az itallal az asszonyt s erre feleltem én, hogy ne féljen, nincs benne mérge.

E perczen lépett a terembe *Fedorcsák Györgyné*, a vádlott anyósa, aki a följelentést tette. Az *elnök* figyelmezteti, hogy neki mint magánpanaszosnak joga lesz a vádlott vallomására megjegyzést tenni.

Gárdos folytatja vallomását. Elmondja, hogy mikor beadta a feleségének a csöppeket, az anyósa kérdezte, hogy mi az, nem fog-e megártani az asszonynak. Ekkor kihozta az egész orvosságos üveget.

Az *elnök*: Ön tehát egy másik szobában öntötte az orvosságot a pohárba?

A *vádlott*: Nem, a kúszószobában. A maradékot aztán megittam.

Az *elnök*: Nos aztán elment az anyósa. Ön akkor egyedül maradt a feleségével?

— Nem. Ott volt a sógornőm is, aki a keresztelőre készült. Egyszer oda néztek a feleségemre, látom, hogy elaludt. Kivettem a zsebkendőmet és letöröltem a verejtékét. Ő felnyitotta a szemét s rám nézett. (Megindulással). Ez volt, kérem, az utolsó pillantása. Egy idő múlva azt mondja a sógornőm, hogy az Emma nagyon mélyen alszik. Nekem is feltűnt a horkolása s tanakodtam, hogy melyik orvost kellene hívni. A sógornőm elküldött Högyes-Ért. Az orvos megnézte a feleségemet s azt mondta, hogy nem tudja, hogy mi történt, pár órával előbb még semmi baja sem volt az asszonynak. Az eset súlyos, mondta, speciálistáért kell küldeni.

Az *elnök*: Az bizonyos, hogy a felesége morfinmérgezésben halt meg. Ki adta be neki a mérget, ha nem ön?

— Hogy ki adta be, azt én nem tudom. Nem tudok egyebet képzelni, mint hogy vagy tévedésből, vagy ijedségében vette be.

— De a mérget ön szerezte be?

— Én.

— És hogy fért hozzá az asszony?

— Hozzáférhetett, mert egész nyilvánosan tartottam.

Az *ügyész*: De ki hozta a házhhoz a mérget?

Az *elnök*: Kérem, ügyész ur, hiszen zavarba tetszik hozni folytonos közbeszólásaival a vádlottat.

Az *ügyész*: Azt akarom tudni, hogy ki rendelte a mérget?

A *vádlott*: Én rendeltem. Volt nekem tízféle mérgeam is.

Az *elnök*: Mire kellett önnek a sok mérge?

— Gyűjtöttem, ép úgy, ahogy az elhasznált levélbélvegeket és az eseteket gyűjtöttem.

A vádlott elmondja azután, hogyan szerezte be Detsinyi Frigyes droguistától Holéczy állatorvos barátjának a segítségével a tízféle mérget. A mérgeket az íróasztalának a fiókjába tette.

Az *elnök*: Hozzáférhetett az asszony a méreghez?

A *vádlott*: Hozzáférhetett ezer és ezer módon.

— Ön tehát azt mondja, hogy a felesége öngyilkos lett. Magyarazza most már meg, hogyan juthatott tévedésből a morfinum a felesége italába?

— Ezt megmagyarázni nem tudom.

— Talán úgy érti, hogy ön adta be neki tévedésből?

— Én nem adtam be, én nem tévedhetek.

— Ön azt is mondta, hogy egyszer észrevette, hogy a morfinból két gramm hiányzik.

— Igen.

— És kutatta akkor, hogy hová lett?

— Kutattam.

— Itt vannak olyan jelek, amelyek azt bizonyítják, hogy a felesége nem lehetett öngyilkos. Itt van a szülésznő, akinek azt mondta a felesége, hogy ápolja jól, mert nem akar meghalni.

— Valami hirtelen elhatározása támadhatott.

— Valéria és az anyósa azt mondják, hogy mikor meglátogatták, az asszony nyakukba borult s azt mondta: „Mennyire örülök, hogy életben maradtam, legalább nem vehet el mást.” Kétségbevonja, hogy ezt mondta?

— Lehet, hogy ilyesmit mondott.

— Az elmúlt ősszel önök valamely kávéházban voltak a Poros-családdal s haza felé jövet ön azt mondta Poros Krisztinának, aki figyelmeztette önt, hogy a felesége áldott állapotban van, hogy ez elég baj, mert az orvosok véleménye szerint nem fogja túlélni a szülést. Együttal megkérdezte a leányt, hogy lenne-e a felesége, ha a halál bekövetkezik. Ez, el fogja ismerni, nagyon súlyos gyanuok, hogy ön négy hónappal a szülés előtt valakinek házasságot ígér.

— Ez, kérem, csak tréfa volt.

— Furcsa tréfa, mondhatom.

— Kérem, csináltam én már ilyen tréfákat. Meggondolatlanság volt ugyan, de ismétlem, csak tréfa volt.

— Engedjen meg, ez nem járja.

Az *ügyész*: Igaz-e, hogy Schlesinger Reginának gyermeke volt öntől?

Gárdos: Ő állítja. (Derűtlenség.)

Az *ügyész*: De ön fizet neki tartásdíjat.

Gárdos: Nem fizetek.

Az *ügyész*: Mikor pénzt kért öntől, ő azzal felelt, hogy majd adok mérget. Öld meg magadat.

Gárdos: Viccből mondtam.

Az *ügyész*: Ön azt mondja, hogy nagyon szerette a nejét. Az emlékezete könyvet csalt a szemébe. Hogy van az, hogy ön még enni sem adott az asszonynak, hogy kénytelen volt a szomszédoktól ennivalót kérni?

Gárdos (Páthosszal): Vajjon ki volt az a hazug ember?

Az *elnök*: Majd a szemébe fogják ezt mondani.

Agorasztó bíró: Hogy jött arra a gondolatra, hogy megsemmisíti a mérget?

A *vádlott* hallgat.

Az *ügyész*: Megsemmisítette ön mind a mérget?

A *vádlott*: Egynek kivételével.

Az *ügyész*: A morfinumot megsemmisítette, ugye?

— Azt is.

Az *elnök*: Kérem, ügyész ur, akar még valamit kérdezni a vádlottól?

Az *ügyész*: Nagyon sokat.

Az *elnök*: Akkor kénytelen vagyok a tárgyalás: öt percze felfüggeszteni, mert a vádlott már nagyon ki van merülve.

A gyilkosság vádja.

A szünet után még a közvádó intézett kérdéseket a vádlotthoz.

— Mit felelt önnek Poros Krisztina, mikor megkérdezte tőle, hogy elmenne-e magához feleségül?

Gárdos: Csak azt mondta: „hogyne!”

Az *ügyész*: Ön rimázkodott az anyósának, hogy ne jelentse fel.

Gárdos: Mert féltam a meghurcoltatástól.

Az *ügyész*: Igaz az, hogy ön a szüleit is elküldte az anyósához, hogy beszéljék le a följelentéssel?

— Igaz.

— Igaz az, hogy ön azt kérdezte Holéczytól, hogy mennyi idő alatt tűnik el a morfin nyoma a holttestből?

— Igaz. Mert csakis a morfin hiányzott és én nekem az volt a sejtésem, hogy a feleségem ezzel emésztette el magát.

— Igaz az, hogy harmadnap a halál után megkérte Poros Krisztina kezét?

— Nem igaz.

— Igaz, hogy hatodnapra a filharmoniai hangversenyen volt?

— Igaz. Ott nagybőrára egyházi darabokat adtak elő s különösen szükségem volt, hogy fölzaklatott lelkemnek egy kis enyhülést szerezzek.

— Mit felelt önnek Holéczy, mikor azt kérdezte tőle, hogy mennyi idő alattvész el a morfin nyoma?

— Egy-két esztendő alatt.

— Igaz az, hogy ön Holéczynak nem tagadta, hogy megölte a feleségét, de ki fogja magát vágni?

— Ez komisz hazugság.

— Ön *Ritter Róza* előtt is beismerde, hogy megmérgezte a feleségét s azt mondta, hogy majd a környezetére fogja háritani a mérgezést?

— Nem igaz, *Ez gyalázatos hazugság.*

Az *elnök*: Ilyen kifejezést többé ne használjon.

Az *ügyész*: Igaz-e az, hogy ön nagybátyjától orvosi könyveket örökölt?

— Nem örökölt.

— Ön kétszer adott be csöppet a feleségének. Ugyanazt a szert adta be neki másodszor is?

— Ugyanazt. Étvágygerjesztő szer volt.

— Mikor látta, hogy az asszony rosszul lesz a csöppektől, mért adta be neki mégis újra azt az orvosságot?

— Én nem tudtam, hogy a csöppektől lett rosszul.

A *védő*: Nem jelentkezett ön a rendőrségnél másnap, hogy elmondja, hogy csakugyan tartott mérget a házában?

A *vádlott*: Mikor a házkutatás volt, megmondottam, hogy bizony volt mérge a házában.

— Nagyon rossz színben tünteti föl önt, hogy nem jött vissza azzal Szent-Endréről, mert állítólag lekészt. Van arra tanuja, hogy vissza akart azzal utazni?

— Van. Hiszen egész izzadtan mentem vissza szüleimhez, amikor lekészt.

— Hát a pálinkát szered-e?

— Utálom.

— Márcziusban levelet írt valami rokonának,

hogy küldjön magának boroviczkát és rozspalínkát. Kinek kellett a pálinka?

— A rozspalínkát orvoságnak ajánlották a boroviczkát pedig a feleségem szeretete.

— De mikor márciusban már el akarta mérgezni a feleségét, minek hozott neki pálinkát?

— Hát ebből is látszik, hogy nekem mennyire volt szándékomban a mérgezés.

— Hogy jöttek önök Holéczyval arra a gondolatra, hogy a mégeket megsemmisítsék?

— Mert féltünk.

— Mítől féltünk, ha nem tettek semmit?

— Il'éczy megijedt, hogy ha valami kiderül, még valami baja történik neki is, azt mondta tehát, hogy legjobb lesz, ha a mégeket megsemmisítjük.

— Mi volt az oka annak, hogy ön a márczius végére kapott szigorlati terminust elhalasztotta?

— Láttam, hogy a feleségem folyvást depimált hangulatban van s félttem, hogy valami kárt tesz magában.

— Van olyan finom mérlege, melylyel orvosszereket szoktak mérni?

— Van.

Két óra volt, amikor a védő is befejezte a vallatást s ekkor az elnök a tárgyalás folytatását délután négy órára halasztotta.

A délutáni tárgyalás.

Délutáni négy óraker nyitotta meg újra Eördögh András elnök a tárgyalást. Elsőnek Fedorcsák Györgynét, Gárdos anyósát hallgatták ki.

Az elnök:

— Minden erejét szedje össze. Harag, fájdalom ne befolyásolja. Ne gondoljon arra, hogy vejét azzal igazolja, hogy megölte az ön leányát, csak a tiszta igazat vallja. Hány éves?

— 60 éves.

— Mi a foglalkozása?

— Kezem munkája után élek.

— Milyen körülmények között ismerte Gárdos az ön leányát?

— Előbb a testvérével volt ismeretségben és ezen a révén járt családunkhoz.

— Mikor vette ön észre, hogy leányának tesz Gárdos?

— 16 éves volt a leányom, nekem nem tetszett, semmi ember volt. Figyelmeztettem leányomat, hogy vigyázzon magára, Gárdos még nem készült el tanulmányaira, nem fogja őt soha elvenni. A leányom azonban biztatott, hogy csak ne haragudjam. Én Gárdost többször kiutasítottam házamból, meg is mondtam neki, hogy nem tűröm, hogy oda járjon.

— Megkérte öntől a leánya kezét?

— Igen, azt mondta, ha vizsgáit leteszi, nőül veszi, de én ebben nem bízam, sokkal butábbnak ismertem, semhogy tanulmányaira elkészülhetett volna.

— Ilyet ne mondjon, nem szabad senkit sérteteni.

— Jól van, nem bánom. Azután a leányomnak másik udvarlója akadt, egy műszerész. Én ezt szerettem volna leányom férjéül, de az Emma Gárdoshoz húzódt.

— Mikor a műszerész megkérte öntől a leánya kezét, akkor már volt gyermeke?

— Igen, Gárdos volt a gyermek atyja.

— Jó viszonyban volt ön Gárdossal?

— Én mindig tiszteltem, becsültem, mert mégis elvette. De mikor a leányom panaszkodott, hogy ütötte-verte. Mikor azután hívta a színházba, vacsorázni, a leányom már tudta, miért hívja, mert mindig Porosék is velök voltak. Mondta a leányom, hogy ő nem megy velök, mert a Krisztina a szeretője. Hiszen én magam is kétszer találtam a kisasszonyt Gárdosnál, olyan igében, mikor a leányom nem volt otthon.

— De az ajtók nyitva voltak, a szoba nem volt bezárva!

— Nem volt bezárva.

— Mondjon valami kedvezőt Gárdosról.

— Annyit mondhatok, hogy mindig számítottam a leányom halálára.

— No, ez nem igen kedvező.

— Mikor tudta meg, hogy leánya lebetegedett?

— Reggel 7 óraker. Én nem mentem el, hanem a leányomat küldtem, tizenem is neki, hogy vigyázzon magára, ne egyék, ne igyék semmit, csak egy kis kömény-likört.

Mikor aztán a Valéria leányom hazajött, kérdeztem, mit csinál az Emma. Semmit, felelte a leányom; Gárdos adott neki vörös borbács csöppeket. Én megijedtem: no ez mérge...

— Miből gondolta ezt?

— Mert tudtam, hogy Gárdosnak mindenféle mérge van. Másnap a szülés után elmentem a leányomhoz úgy 4 óra körül. Az Emma csak annyit mondott, hogy a melle ég. Még mondta, hogy mennyire örül, hogy életben maradt, mert hiszen mindnyájan várták a halálát: Gárdos meg Porosék.

Az elnök: Nem szólott önnek Gárdosné bizonyos cseppekről?

A tanu. Nem.

Az elnök: Hogy viselkedett Gárdos, mikor meghalt a felesége? — Szomorú volt?

A tanu: Dehogy! Egy könyvet sem hullatott érte.

— Mikor fejezte ki először abbeli gyanuját, hogy leányát Gárdos megmérgezte?

— Mindjárt másnap, s néhány nap mulva már nyilvánosan bangoztatam. Hat nap mulva Gárdosnak szemébe mondtam: *Hallja maga gazember, megmérgezte a leányomat! (mozgás)* (sírva), mert ő okozója egyedül szegény lányom halálának. *Gárdos ekkor arra kért, hallgassam el a dolgot, s ne tegyem meg ellene a töljelentést, úgy ő magához vesz, s a gyermekkel együtt eltart.*

— Dr. Friedmann védő (tanuhoz): Az első gyermek születése előtt volt-e leányának valami betegsége?

— Sohasem. Sem azelőtt, sem azután.

— Tudja-e, hogy lánya, mikor Egerszegre utazott, beteg volt?

— Nem volt beteg. Csak gyomrát fájlalta.

— A temetés után Gárdos több ízben volt az ön lakásán, ha gyanította, hogy ő a gyilkos, miért ült egy asztalhoz leánya gyilkosával?

— Én beteges voltam akkor s azt hittem, önként fog jelentkezni.

— Dr. Moravcsik törvényszéki szakértő: Igaz, hogy leánya egy ízben hat hónapig volt beteg?

— Szent Isten! Dehogy volt! Egészséges volt mindig, mint a makk. Csak Gárdos fogja rá, hogy beteges volt.

Ezután Gárdos sógornőjét, Fedorcsák Valériát hallgatták ki. Azt vallja, hogy gyakrabban megfordult a Gárdos-házaspárnál.

Az elnök: Milyen viszony volt a házastársak között? Hogy éltek?

— Eleinte jól, de később nővérem féltékenykedni kezdett a Poros-lányra, s ettől fogva sokat civakodtak, mert Gárdos sohase akart vele egyedül, hanem csak Porosék-kal együtt menni.

— Milyen viszony volt Gárdos és a Poros-leány között. Ön szerető, ha férje s a között oly viszony lenne?

— Isten örizzen. (Derűtség.)

Elmondja ezután részletesen, hogy nővére lebetegése napján látogatást tett Gárdoséknál. Nővére nyugodt volt s szerfölött örült annak, hogy tulesett a krízisen, mert nem sikerülhet férjének az a terve, hogy a Poros-leányt nőül vegye. Különben nővére sohase volt beteg.

Dr. Moravcsik: Meddig tartott a szülés?

— Reggel fél 5-től 7-ig. Estefelé panaszkodni kezdett, hogy gyomorfájása van. Mind kevesebbet beszélt, csak aludni szeretett. Azon éjjel felébredt, de akkor sem beszélt. Ha aludt, szokása ellenére erősen hortyogott.

Baumgarten királyi ügyész: Nem beszélt nővére önnek válásról?

— Az első időben igen, de Gárdos kevés tartásdíjat ígért, s így lemondott tervéről.

— Önt is megkérte Gárdos, hogy ne szóljon a mérgezésről?

— Igen, sirva kért bennünket.

— Dr. Friedmann védő: A lebetegedés előtt maguk majdnem minden este együtt voltak Gárdosékkal?

— Több ízben voltunk együtt, vendéglőben is s más nyilvános helyen is.

— Ki fizette a költségeket?

— Gárdos ur s az én férjem.

— Tud-e arról, hogy Gárdos gyémánt-függőket ígért nejének, ha fiugyermeke születik?

— Erről nem hallottam.

— Volt-e önök között összekocczanás az elhunyt ruhái miatt?

— Semmisen.

— Tud-e arról, hogy nővére cseppeket szeretett s szerette a szeszes italokat?

— Soha nem ivott mást, mint cukros vizet s ezt is ő maga csinálta. Ez meg ártatlan valami.

A következő tanu Lukács Jánosné, született Richter Teréz, aki Gárdosnál három hónapig cseléd volt. Azt mondja, hogy Gárdos szerette a feleségét, aki féltékeny volt rá. Gárdosné nagyon szerette a szeszes italokat. Mikor beteges feküdt, Gárdosné elküldte őt Richter Annához, hogy hívja őt lakására, de mondja meg neki, hogy cseppeket is hozzon magával. Richter Anna el is ment Gárdosnéhoz, s a hozott cseppeket egy pohár vízbe öntve adta Gárdosnéknak, aki azt lehajtotta.

A védő: Hogy fogadta Gárdos neje halálának bekövetkezését?

— Kétségbe volt esve. Sokat sirt s azután napokig nem is reggelizett.

— Milyen ember volt Gárdos? Elmaradott estéknél hazulról?

— Soha, mindig otthon volt s egy barátjával folyton tanult.

A következő tanu, dr. Högyes Ferencz elmondja, hogy több ízben megfordult Gárdos házában. A szülés napján is ott volt, a gyermekhez hivatták, kinek torokbaja volt. Ez alkalommal látta az ágyban a beteget, de azon semmi különösöt nem észlelt. Három órával később újból hivatták azzal, hogy Gárdosné haldoklik. Korábban hallotta, hogy Gárdosné betegesen kikelt az ágyából s így emborriát állapított meg.

Dr. Becker, dr. Pákozdy, dr. Nosztroviczky Károly, dr. Szily József szintén így vallanak, azzal, hogy a hullán mérgezési tüneteket nem észleltek.

Poros Krisztina tanu azt vallja, hogy évek óta ismeri Gárdost, kinek házában lakott családja, s tudomása van arról is, hogy férj és feleség többször civakodtak, aminek oka Gárdosné féltékenykedése volt. Gárdos egy ízben úgy nyilatkozott előtte, hogy felesége halála után, aki a gyermekszülést nem éli túl, őt veszi el feleségül.

Elnök: Mit szolt ön erre?

— Én tréfának vettem a beszédet. Sok férfitől hallottam én már ilyesmit. (Derűtség.)

Dr. Baumgarten királyi ügyész: Tekintettel arra, hogy özv. Fedorcsák s e tanu vallomása között ellentét van, szembesítést kér. A védő ezt ellenzi. A bíróság visszavonult. Majd kihirdette az elnök, hogy a törvényszék a szembesítésnek nem ad helyet, mert nem akar okot adni arra, hogy a női becsület megsértessék.

Kihallgatták ezután Geiger Károlyt, Fedorcsák Valéria férjét. Vallomása lényegében ugyanaz, mint feleségéé. É tanu kihallgatása után az összes tanukat meghívteltették.

A tárgyalás 8 óraker véget ért.

Holnap délelőtti 10 óraker folytatják.

NYILTTÉR.

ROYAL nagyszállóda BUDAPESTEN.

Kugler-féle rakár a bodegában, naponta friss nagy választék eredeti bombonierokban. Legnőmabb cognacok kicsinyben, nagyban árak mellett eladotnak. Színházi előadások után friss ételek, naponta hangverseny. Schmitt Károly igazgató.

KÖZGAZDASÁG.

Közgazdasági táviratok.

Berlin, jan. 12. Irányzat változó. Májusi járadék 102.25, Ezüst járadék 102.—, Osztrák aranyjáradék 103.25, Magyar aranyjáradék 103.30, Magyar korona-járadék 100.—, Osztrák hitelrészvény 223.40, Osztrák-magyar államvasút 147.40, Déli vasút 35.80, Bústiehrádi vasút 289.60, Osztrák bankjegy 169.85, Rövid lejáratu váltó Bécsre vagy Budapestre 169.80, Rövid lejáratu váltó Párisra 80.85, Rövid lejáratu váltó Londonra 20.38, Orosz bankjegy 216.50, Olasz járadék 94.80, Laura-kohó 183.90, Harpeni 186.80, Olasz központi vasút 136.40, Török sorsjegy 116.20. Az utótőzsdén: Osztrák hitelrészvény 223.60, Osztrák-magyar államvasút 147.25, Déli vasút 35.75, Magyar aranyjáradék 103.30, Disconto-társaság 201.10.

Frankfurt, január 12. (Esti tőzsdé.) Osztrák hitelrészvény 301.—, Déli vasút 72¹/₈, Magyar aranyjáradék —, Osztrák-magyar államvasút 298.25. Az irányzat nyugodt.

Hamburg, január 12. (Zárlat.) 4.2% ezüst-járadék 86.40, osztr. hitelrészv. 301.—, osztr.-magyar államvasút 746.—, déli vasút 173.50, olasz járadék 95.—, 4% osztr. aranyj. 103.—, 4% os magyar aranyj. 103.35. Az irányzat gyengült.

Páris, január 12. Irányzat lanya. Új 3% os francia járadék 102.—, 3% os francia járadék 103.15, 3¹/₂% os francia járadék 107.27, Osztrák-magyar államvasút 738.—, Länderbank 480.—, Osztrák aranyjáradék 103.75, Déli vasuti elsőbbség 388.—, Álpei bányá 212, Török dohányrészvény 295.—, Török sorsjegy 114.—, Olasz járadék 94.22, Spanyol kölcsön 60.84, Meridional 685, Ottomán bank 564.50, Rio Tinto 663.50, Debeers 749, Eastland 136.—, Chartered 85, Randfontein 55.50.

New-York, január 12. (C. T. B.)

	január 12. cents	január 11. cents
Buza januárra	98 ³ / ₈	98 ¹ / ₄
„ májusra	92 ¹ / ₈	92 ¹ / ₈
„ júliusra	85 ³ / ₄	86 ¹ / ₈
Tengeri májusra	34	34 ¹ / ₄

Chicago, január 12. (C. T. B.)

	január 12. cents	január 11. cents
Buza májusra	90 ³ / ₈	91
Tengeri májusra	29	29 ³ / ₈

Ipar és kereskedelem.

Német iparstatisztika. A Reichsanzeiger legutóbbi száma közli a német iparstatisztikai felvételek eredményét 1895. június 15-ikéről. A vállalatok száma a jelzett időpontban volt:

Iparágak	Ipari fővállalatok száma	Foglalkoztatottak egyének száma
Mű és kereskedelmi kertészet	24.768	74.991
Állattenyésztés és halászat	17.553	28.137
Bányászat	4003	536.289
Kőipar	48.229	553.286
Fémipar	158.618	639.755
Gépipar	87.879	582.672
Vegyipar	10.385	115.231
Erdészeti melléktermények	6.191	57.909
Szővőipar	205.292	993.257
Papiripar	17.631	152.909
Bőripar	47.325	160.343
Faipar	219.914	598.496
Élelmiszerek	269.971	1.021.490
Ruházati ipar	848.845	1.390.604
Építőipar	198.985	1.390.604
Sokszorosító-ipar	14.193	127.867
Művészeti ipar	9.511	19.879
Kereskedelmi ipar	635.207	1.332.988
Biztosítási ipar	7.342	22.256
Közlekedési ipar	78.696	230.431
Koresma-ipar	234.434	579.958
	3.144.975	10.269.264

A legutóbb 1882. június 5-én eszközölt felvétellel szemben, úgy az ipar-vállalatok számánál, mint a foglalkoztatott személyek számánál emelkedés mutatkozik. Volt ugyanis 1882-ben az ipari fővállalatok száma 3.005.457, a bennük foglalkoztatott személyek száma 7.340.789.

Az emelkedés tehát 4,6%, illetve 39,9%. Ezekben az adatokban egyszersmind a német ipar hatalmas fellendülése nyilatkozik meg.

A párisi világkiállítás. A párisi kiállításvégrehajtó bizottsága tegnap délután báró Dániel Ernő kereskedelmiügyi miniszter elnöklése alatt ülést tartott. Lukács Béla kormánybiztos előterjesztést tett azokról az intézkedésekről és előkészületekről, melyek a kiállítás érdekében eddig történtek. A bizottság a jelentést helyeslőleg tudomásul vette. Sorra kerültek ezután az egyes csoportoknak már eddig elkészült programjai, amelyek szerint a kiállításon résztvevni szándékoznak és végre megbeszélés tárgyát képezte a kiállítás költségvetése is, amelyet a végrehajtó bizottság tudomásul vett. Lukács Béla, a párisi világkiállítás magyar kormánybiztos felkérte a törvényhatóságokat, hogy az ezeréves történelmünkben merített egyes történelmi jelentőségű eseményeknek hazai művészek által történt megőrkítését, vagy a kiállítás megnyitására megfestendő műalkotásait a párisi kiállításon bemutassák. A törvényhatóságok hazafias készséggel engednek a felhívásnak a több megye máris bejelentette a párisi kiállításra beküldendő festményeket.

Csődnyitások. Bienenfeld Ármán, budapesti cipőfelsőréz készítő ellen a budapesti királyi törvényszék részéről. Csődbiztos Lauffer Gyula törvényszéki bíró; tömeggondnok dr. Zubriczky József ügyvéd; bejelentési határidő 1898. márczius 8.; felszámolási határidő 1898. április 5.

Kőbányai sertésplaccz, január 12. Magyar elsőrendű: Fiala nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 48—50 krajczár. Közép (páronként 251—320 kilógrig terjedő súlyban) 50—51 kr. Könnyű (páronként 250 kilógrig terjedő súlyban) 51—51 1/2 kr. Szerbiai: Nehéz (páronként 260 kilógr. felüli súlyban) 49—50 krajczár, közép (páronként 240—260 kilogramm súlyban) 48—49 krajczár. Könnyű (páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban) 47 1/2—48 1/2 krajczár. Sertésplaccz: 1898. január 10. napján volt készlet 18.243 drb, január 11-én felhajtott 316 drb, január 11-én elszállított 801 drb, január 12-én maradt készletben 17.758 darab. A hizott sertés üzletirányzata lanyha.

Budapesti sertés-konsumvásár, január 12. A ferencvárosi petroléumraktárnál levő székesfővárosi konzum-sertésvásárra 1898. január 11-én érkezett 663 drb. Készlet január 10-éről 380, összes felhajtás 1043 drb. Elszállított budapesti fogyasztásra 523 drb.; elszállítatlan maradt 520 drb. Napi árak: 120—180 kilós 48—49 kr., 220—280 kilós 48—49 kr., 320—380 kilós 46—48 kr., malacz 36—40 kr. A vásár hangulata lanyha volt.

Pénzügy.

Az új kínai kölcsön. Londoni hírek szerint kétségtelen, hogy az angol kormány Kínának 16 millió forintnyi kölcsönt fog adni 2 1/2%, legfeljebb azonban 3%-on. Azt állítják, hogy Salisbury lord

nem kötött ki más feltételt, mint azt, hogy Kína minden nemzetnek egyenlő mértékben és módon legyen hozzáférhető kereskedelem és ipar tekintetében. Ugy látszik azonban, hogy ezen látszólag önzetlenül felruházott kikötés mögött az angol kormány az a követelése rejlik, hogy Kína kötelezte magát, hogy jövőben egyetlen egy hatalomnak sem ad, sem területi, sem kereskedelmi tekintetben kizárólagos jogokat. Az angol parlament ellenzéki vezérei megígérték a kormányt, hogy a kölcsönre vonatkozó előterjesztés egyhangulag fog elfogadtatni.

Közlekedés.

Az olasz kőrutazási jegyek. A magyar királyi államvasutak igazgatóságától nyert értesítés szerint az 1891. évi április hó 1-től nyert érvényes nemzetközi (olasz) kőrutazási díjszabásban foglalt menetdíjak 1898. évi február hó 1-től kezdve az olasz vasutak személyzete jótékonyági alapja javára néhány százalékkal, fel fognak emeltetni.

BUDAPESTI GABONATÖZSDE.

Budapest, január 12.

A ma délelőtti üzlet lefolyása szakasztott olyan volt, mint a hét kezdőnapjaié. Kedvetlenség, ugy a határidő, mint a készáru piaczon. Egy czikke volt azonban a forgalomnak, amelynek áralakulása, kivált az általános irányzathól és ez az új, szep-temberi szállítása szokványbuzsa. E határidőre nézve ma számos vételmegbízás érkezett vidéki körökből. Ugy látszik ez oldalról nem veszik csak úgy félvállról, hogy januárban hótakaró nélkül vannak a földek és azt tartják, hogy elvégre tél derekán nem tartozik a tűneményes jelenségek közé, ha éjjelen át, a verőfényes kikeleti idő, kemény hideggé és fagygyá változik, amíg a spekuláció váltig hangoztatja: képtelenség, hogy a tavaszi és őszi határidő ára között 2 1/2 forint legyen a különbség és ennélfogva a márczius—áprilisi határidőnek okvetlenül olcsóbbodnia kell, addig a termelők e kiegyenlítő-dést ugy képzelik, hogy az őszi határidő fog emelkedni és e meggyőződésben ama körülmény is megerősíti őket, hogy a mezőgazdasági állapot, szerintük, aggasztó. Tény, hogy a mióta nálunk egyáltalában gabonát határidőre kötnek, ily nagy deport a két határidő között sohasem létezett. Az utolsó tíz évben az árszóny a következő volt január közepé táján:

	tavasza	őszre	különbség
1888	7.40	7.75	+0.35
1889	7.45	7.65	+0.20
1890	8.60	7.75	-0.85
1891	8.10	7.75	-0.35
1892	10.50	9.45	-1.05
1893	7.40	7.55	+0.15
1894	7.50	7.70	+0.20
1895	6.70	7.10	+0.40
1896	6.90	7.15	+0.25
1897	8.15	7.60	-0.55

Tehát hat esetben drágább volt az őszi határidő és négyszer olcsóbb, de a legjelentékenyebb deport is csak 1.05 frtra rugott az 1892-ik évben. Majd elvállik, hogy e diszparitás miként egyenlődik ki. Amerika ma különben 3/8—5/8 centsnyi javulást jelzett, alkalmasint, mert a látható készletek gyarapodása nem olyan mint várták. Tegnap közöltük a hivatalos kimutatást a „visible supply”-ról. Ma telegrafálják a „Bradstreets” taksálását, amely szerint a készlet volt:

	az utolsó héten	az utolsó előtti héten	gyarapodás
buzában	54.311	54.173	+0.138
tengeriben	50.066	48.292	+1.774

A délután beérkezett sürgönyi jelentések közül kiemeljük a párisi 10—20 centimesnyi árcsökkenéssel, míg a liverpooli sürgöny szerint ott 1/4 pennyvel emelkedett a redvinter. Londonból telegrafálják, hogy az árak változatlanok maradtak, egyáltalán közlik, hogy Anglia gabonaimportja az észak-amerikai Unióból az elmúlt évben 1146 millió font sterling értéket képviselt, szemben az 1896-iki év 1064 font sterlinggel, tehát 82 millió font sterling vagyis 98 1/2 millió forint értékű gabonával többet importáltak az elmúlt évben. Csupán az érdekesség kedvéért megemlítjük, hogy Fiuméba érkezett egy hajórakomány (1800 tonna) orosz buza

Nikolajewból, amely állítólag vasuton Budapestre fog dirigáltatni. Nem csinálunk nagy káoszt a dolgól és egyáltalában csak azért emlékezünk meg róla, mert első eset, hogy orosz gabona e relációban „özönlött” be hazánkba. Ki van zárva különben annak a lehetősége, hogy az import ezen az uton nagyobb mérvet öltön. Azt hisszük egyébként, hogy ez is inkább a szilárd üzletalakulás mellett szól, mert csakis magas árak mellett vehetik igénybe e mindenesetre drága szállítást. A fuvarozás e módja különben — amely minden ok nélkül jókora feltételt kéltett a gabonacsarnokban — egészben körülbelül harmincz krajczárral drágább a vízi uton való szállításhoz, amint ez a következő approximativ számításból kitűnik:

Költségek a vízi uton:

	Egy tonna
Gőzösön Nikolajew—Galatz mintegy 7.5 frank tonnánként	= 7.5 frank
Átrakodási költség Galatzban 21 centimes métermázsánként	= 2.1 frank
Hajón Galatz—Budapest 175 centimes métermázsánként	= 17.5 frank
	27.1 frank
	tonnánként
	12.90 forint

Költségek a tengeri és vasuti uton:

	Egy tonna
Gőzösön Nikolajew—Fiume mintegy 12 1/2 frank tonnánként	= 5.95 forint
Helyi költség Fiumában 7 krajczár métermázsánként	= 0.70 forint
Vasuti szállítási díj Fiume—Budapest 93 krajczár métermázsánként	= 9.30 forint
	tonnánként
	15.94 forint.

A különbség tehát tonnánként 3 forint 5 krajczár vagyis métermázsánként 30 1/2 krajczár.

Buza.

Készáru-üzlet buzában. Elkelt néhány métermázsza magyar buza gyengén tartott áron. Csak egy-két malom vásárolt. Hivatalos eladási jegyzéket nem is adtak ki.

Előfordult eladások buzában.

Mennyiség mázsában	ó vagy új	származás	hátterek- kint súly kilóban	minőség megjelölés	átadási hely	ár, netto (100 kilónként)	kézp. vagy 5 fórt
650	új	tiszavidéki	74	—	Budapest	12.45	8 h.
700	—	őbecsei	74	—	—	12.25	8 h.
1500	—	becskerei	74	—	—	11.37 1/2	3 h.
800	—	tiszavidéki	75	—	—	12.85	8 h.
200	—	postvidéki	77	—	—	18.06	8 h.

Hivatalos jegyzések buzában.

F A J	Mínus súly hektol.	100 kilogr. kézp. ára		Mínus súly hektol.	100 kilogr. kézp. ára	
		frtól	frtíg		frtól	frtíg
Tiszavidéki	74	12.45	12.55	75	12.65	12.70
„	78	12.75	12.80	77	12.90	13.00
„	78	18.05	18.15	79	18.20	18.25
„	80	18.30	18.35	—	—	—
Postvidéki	74	12.40	12.50	75	12.60	12.65
„	76	12.70	12.75	77	12.85	12.95
„	78	15.00	15.10	79	15.15	15.20
„	80	13.25	13.30	—	—	—
Féjfénygyei	74	12.50	12.60	75	12.70	12.75
„	76	12.80	12.85	77	12.95	13.05
„	78	13.10	13.20	79	13.20	13.25
„	80	13.80	13.35	—	—	—

Raktárállomány buzában és lisztben. A fővárosi közraktárakban 176.000 métermázsza buza és 90.500 métermázsza liszt; a Silosban 54.100 métermázsza buza, a nyugati pályaudvaron 83.610 métermázsza buza és 4551 métermázsza liszt.

Határidőüzlet buzában. Tavaszi buzában kezdetben lanyha, volt az irányzat, később valamivel szálládult. Őszi buzában mindvégig barátságos hangulat volt, 9.31 frtól 9.45 frtig emelkedett.

Előfordult határidőkötések buzában.

Határidő	Dél-eltűti és déli tőzsde			Délutáni tőzsde		
	kezdet	forgalom	zárlat	kezdet	forgalom	zárlat
márczius	11.90	11.99—99—99	11.99	11.99	11.94—99	11.98
május	11.90	—99—91—94	11.92	11.94	—	—
sept.	9.51	9.53—95—97—90	9.42	9.43	9.42—93—94	9.45

Hivatalos határidőjegyzések buzában.

Határidő	Déli tőzsde zárása				Lendület Árfolyamok
	január 12. pénz	Áru	január 11. pénz	Áru	
márcs.	11.92	11.94	11.91	11.93	—
sept.	9.40	9.43	9.38	9.35	—

Rozsa.

Készáruüzlet rozszban: Kevés üzlet volt változatlan áron.

Előfordult eladások rozszban.

mennyiség mázszában	ó vagy uj	származás	minőség megj.	átadási hely	ár netto 100 Kgr- kint	Kész vagy 3 óra
200 100	uj	pestvidéki nyiri	1a	Budapest Debreczen	6.77 1/2 8.02 1/2	Kp.

Hivatalos jegyzések rozszban.

ó vagy uj	faj	hektoliterenkint súly kilogrammban	100 kilogramm frttól	készp. frttól
uj	elsőrendű másodrendű	70-72	8.60 8.60	8.70 8.65

Raktárállomány rozszban: A közraktárban 47.200 métermázsa; a nyugati pályaudvaron 15.000 métermázsa.

Határidő-üzlet rozszban. Tavasi rozszban csekély forgalom volt változatlan árák mellett.

Előfordult határidőkötések rozszban.

Határidő	Delelőtti és déli tőzsde			Délutáni tőzsde		
	Kezdet	forgalom	zárlat	kezdet	forgalom	zárlat
márczius	8.89	8.87	8.89	8.69	—	8.70
szepember	—	—	—	—	—	—

Hivatalos határidőjegyzések rozszban.

Határidő	Déli tőzsde zárlata		Leszámoló árfolyamok
	január 12-én	január 11-én	
márczius	8.70	8.72	8.68
szepember	—	—	—

Takarmányfélék.

Készárú-üzlet takarmányfélékben. Arpa irányata szilárd. Tengeri lanya, üzletellen. Tegnap elkölt 6000 métermázsa oláh tengeri márczius-áprilisi szállítással, Budapesten átveendő 5.27 forinton elvámolv. Zab változatlan.

Előfordult eladások takarmányfélékben.

Mennyiség mázszában	ó vagy uj	ár	minőség	átadási hely	ár netto száz kilogr- kint.	készp. vagy 3 óra
100	uj	zab	elsőrendű	Budapest	6.55	készp.
100	uj	arpa	bácsi	Kőbánya	6.30	—
100	uj	tengeri	takarmány	Zsonbolya	4.60	—
300	uj	—	—	Mezőúr	4.67 1/2	—
100	uj	—	—	Budapest	5.20	—
300	uj	—	—	—	5.05	—
100	uj	—	—	—	5.25	—
280	uj	—	—	—	5.25	—

Hivatalos jegyzések takarmányfélékben.

Áru	ó vagy uj	Faj	Hektoliterenkint súly kg.-ban		100 kg. készp.	
			frttól	frttól	frttól	frttól
Arpa	uj	takarmány	60-62	6.50	6.50	—
Arpa	uj	égetni való	62-64	6.70	7.40	—
Arpa	uj	sőrözdei	64-66	8.00	9.50	—
Zab	uj	—	39-41	6.30	6.65	—
Tengeri	uj	bácsi	—	5.20	5.25	—
Tengeri	uj	másnévű	—	5.10	5.15	—

Raktárállomány takarmányfélékben: A közraktárban 65.400 métermázsa arpa, 15.400 métermázsa zab, 92.300 métermázsa tengeri. A Silosban 1200 métermázsa zab, 20.200 métermázsa tengeri. A nyugati pályaudvarban 2800 métermázsa arpa.

Határidő-üzlet takarmányfélékben: Tengeriben kevés forgalom volt. Zabban semmi üzlet sincsen.

Előfordult határidőkötések takarmányfélékben.

Áru	Határidő	Delelőtti és déli tőzsde			Délutáni tőzsde		
		kezd.	forgalom	zárl.	kezd.	forgalom	zárl.
Tengeri	május	6.27	5.27-28-29-30	5.81	5.81	5.80	5.81
Zab	juj	5.39	—	5.42	—	—	—
Zab	márcz	0.84	—	—	—	—	—
Zab	szep.	—	—	—	—	—	—

Hivatalos határidőjegyzések takarmányfélékben.

Áru	határidő	déli tőzsde zárlata		Leszámoló árfolyamok
		január 12-én	január 11-én	
Tengeri	május	5.80	5.32	5.29
Zab	márczius	0.84	0.88	0.82
Zab	szepember	—	—	—

Gabona- és lisztforgalom.

A m. kir. közp. statisztikai hivatal az 1897. évi január hó 9-én este 6 óráig január 10-én este 6 óráig Budapestre vasuton és helyi érkező s innen elszállított gabonaküldeményekről és a budapesti fővármivatalnál előjegyzett gabona- és lisztmennyiségekről a következő kimutatást teszi közzé:

Az áru megnevezése	Erkezett		Elszállított	
	vasuton hajón	együtt	vasuton hajón	együtt
	m é t e r m á z s a			
	helyi forgalomban			
buza	1404	—	1404	—
arpa	205	—	205	850
zab	94	—	94	850
tengeri	368	—	368	—
Összesen	2120	—	2120	2352

a fővármivatalnál előjegyztetett:

Az áru megnevezése	Visszkivétel céljából való behozatalra előj. mennyi- ség méterem.	Az áru megnevezése	A visszkivi- telre előjegyzett mennyiség mé- termázszákban
buza	8294	buzaliszt	1593
rozsa	—	rozsliszt	—
árpa	—	árpaliszt	—
Összesen	8294	Összesen	1593

BUDAPESTI ÉRTÉKTŐZSDE.

Budapest, január 12.

Nagyobb áringadozást ma sem jelenthetünk a tőzsdéről. Az osztrák hitelrészvény árfolyama fél forintnyi összegben változott több ízben és végül csekélységgel zárult magasabban, mint tegnap. Az államvasut bécsi vásárlásokra valamivel kedvezőbb volt és a nap folyamán 1/4 forinttal ment följebb. Érezhetőbb kereslet mutatkozott villamos vasut-ban. Ezt az értéket, amióta a közúti vasut által tervezett új részvények kiadásának híre járt és a villamos vasut kimutatásai nagyobb összeggel megcsappanták, sokan eladogatták, hogy helyettük az előnyösebbnek mutató közúti szerezzék meg. Az ily véleményen alapuló eladásokba mindig szokott egy kis kontremine vegyülni. Így történt most. Mint-hogy a fedezetlen eladások eszközlői azonban látták, hogy operációjuk telem haszont nem ígér, az előre hírelt jobb bevételek pedig a papír árát még föl is emelhetnék, ma fedezéshez fogtak. E körülmény révén emelkedtek a villamosok ma 4 forinttal. A közútiak ára emellett elég jól tartotta magát. A jelzálogbank árát a megújult bécsi kínálat nem volt képes változtatni. Amit belőle kínáltak, az mind készsleges bevőre talált.

Az előtőzsdén: Jelzálogbank 275.25-276.— Leszámító bank 255.50-256.—, Osztrák hitelrészvény 355.90-356.40, Osztrák-magyar államvasut 345.25-345.90, Közúti vaspálya 405.—405.75, Villamos vasut 278.25-279.75 frton köttetett.

Delelőtti 11 órakor zárulnak: Osztrák hitelrészvény 356.20, Magyar hitelrészvény 383.25. Aranyjárdék 121.30, Koronajárdék 99.75, Leszámító bank 256.—, Jelzálogbank 275.50, Rimamurányi 251.—, Osztr.-magy. államvasut 346.—, Ipar és kereskedelmi bank 105.50, Déli vasut 82.25, Villamos vasut 279.75, Közúti vasut 405.25.

A délutőzsdén előfordult kötések: Közúti vaspálya 404.—404.75, városi villamos 278.50-280.25, magyar hitelrészv. 383.—383.50, magyar jelzálogbank 275.—275.75, Magyar leszámító bank 255.50-256.— osztrák hitel. 355.50-356.30, déli vasut 81.25-81.75, osztrák-magyar államvasut 345.50-346.50, Bankgyesület 106, Lujzamalom 156, Molnárok és sütők 217, Drasche 650, aszfalt 227, általános köszénbánya 120.—121.50, Danubius 100, Serfőződe 1300-1310, magyar villamossági 143.— forinton.

Díjbiztosítások: Osztrák hitelrészvényekben holnapra 1.50-2.— frt; 8 napra 5-6 frt; január végére 9.—10.— frt.

Délutáni 1 óra 30 perczkor zárulnak:

	január 12.	január 11.
Magyar aranyjárdék	121.70	121.10
Magyar koronajárdék	99.60	99.60
Magyar hitelrészvény	383.—	382.75
Magyar ipar és keresk. bank	105.—	105.—
Magyar jelzálogbank	275.50	275.—
Magyar leszámító bank	255.50	255.50
Rimamurányi vasmű	250.75	250.50
Osztrák hitelrészvény	356.—	355.80
Déli vasut	81.25	82.25
Osztr.-magyar államvasut	346.25	344.—
Közúti vaspálya	404.50	404.75
Villamos vasut	279.75	277.—
Az utőtőzsdén: Osztr. hitel.	356.—	355.80
—356.25. osztrák-magyar államvasut	346.—	346.25,
villamos vasut	280.—	281.— frton köttetett.

Délután 4 órakor zárulnak:

	január 12.	január 11.
Osztrák hitelrészvény	356.25	355.90
Magyar hitelrészvény	383.25	383.25
Osztr.-magyar államvasut	346.25	345.—
Leszámító bank	256.—	255.50
Jelzálogbank	275.50	275.—
Rimamurányi vasmű	251.—	250.50
Közúti vaspálya	404.75	405.—
Villamos vasut	281.—	277.—
Ipar és keresk. bank	105.—	105.—
Déli vasut	81.50	82.25

TERMÉNY- ÉS ÁRUTŐZSDÉK.

Budapest, január 12. Zsírdekaruban egy kis kötés fordult elő változatlan áron. Szilvából 100 drhos boszniai adatott el 17 forinton métermázszánként.

Hivatalos jegyzések.

F a j		Ar 100 kilogr- grammonkint	Pénz	Áru
Dísznőszir	budapesti	53.50	53.50	—
Ingyen hordó	vidéki	—	—	—
Szalonna	magyar 1a legenszártott vidéki városi legenszártott, 4 darabos	46.—	47.—	—
	füstölt	47.—	48.—	—
	—	54.—	55.—	—
Szilva	boszniai, 1897. évi usance-minőség	16.50	17.—	—
Kész áru	120 darabos	17.75	18.25	—
Zsákkal együtt	100	20.25	21.—	—
göngyöllyű tisztított helyett	szorbial, usance-minőség	15.—	15.50	—
	100 darabos	17.—	17.50	—
	85	20.—	20.50	—
Szilva	boszniai, usance-min.	—	—	—
Határidőre	120 darabos	—	—	—
Minőség	100	—	—	—
600 grammonkint	szorbial, usance-min.	—	—	—
	100 darabos	—	—	—
	85	—	—	—
Szilvaiz	szlavóniai 1897	10.50	30.—	—
Kész áru	szorbial 1897	17.50	18.—	—
Ingyen hordó	szlavóniai	—	—	—
Szilvaiz	szlavóniai	—	—	—
Határidőre	szorbial	—	—	—
Ingyen hordó	—	—	—	—
Hozomag	luccerna magyar, 1897	48.—	52.—	—
	vörös aprózemű 1897	30.—	32.—	—
	vörös közepesemű 1897	84.—	38.—	—
	vörös nagyszemű 1897	40.—	43.—	—

Budapesti vásárosarnok.

Budapest, jan. 12. A mai vásár irányzata nagyban való forgalomban és az egyes cikkeknel a következő volt: **Husnál** a forgalom csendes, árák szilárdak. — **Baromfinál** élénk, árák szilárdak. — **Halban** élénk, árák szilárdak. — **Tej és tejtermékeknel** csendes. **Tojásnál** csendes, árák estek. — **Zöldsegnél** élénk. — **Gyümölcsnel** csendes. — **Fűszereknél** csendes. — **Időjárás:** derült, enyhe. A központi vásárosarnokban nagyban eladott élelmi cikkek hivatalos árjegyzése a következő: **Hus.** Marhabus hátulja I. 46-56 frt, II. 40-46 frt. Birkahus hátulja I. 30-38 frt, II. 28-30 frt. Borjúhus hátulja I. 60-60 frt, II. 50-56 frt. Sertésbús elsőrendű 50-50 frt, vidéki 46-50 frt. (Minden 100 kilonkint.) Kolbász füstölt 60-72 kr (kilonkint). Sertésbús hordóval 53-0-53-5 frt (100 kilonkint). — **Baromfi (élő).** Tyuk 1 pár 0-60-0-80 frt. Csirke 1 pár 0-40-0-65 frt. Lud hizott kilonkint 0-50-0-54 frt. — **Különfélék.** Tojás 1 láda (1440 drb) 40-0-41-0 frt. Sárgeápa 100 kötes 2-4.00 frt. Petrezselem 100 kötes 3.00-5.00 frt. Lenese m. 100 kiló 14-18 frt. Bab nagy 100 kiló 10-16 frt. Paprika I. 100 kiló 30-45 frt, II. 18-30 frt. Vaj közöns. kilonkint 70-80 frt. Vaj-tea kilonkint 1.00-1.40 frt. Burgonya-rőzsa 100 kiló 2.00-2.60 frt. Burgonya sárgea 100 kiló 3.00-3.20 frt. — **Halak.** Harcsa (élő) 0-60-1-20 frt 1 kiló. Csuka (élő) 0-40-0-80 frt 1 kiló. Ponty dunai 0-30-0-50 frt.

Szesz.

Budapest, január 12. **Finomított szesz** nagyban 55.75-56.25 forint, kicsinyben 56.50-56.75 forint. **Élesztőszesz** nagyban 56.—56.25 forint, kicsinyben 56.50-56.75 forint. **Nyersszesz adózva** nagyban 54.75-55.— forint, kicsinyben 55.25-55.75 forint. **Nyersszesz adózatlan** (cxknt.) 14.75-15.25 frt. **Denaturált szesz** nagyban 19.25-19.50 frt, kicsinyben 19.75-20.— frt. Az árák 10,000 literfokonkint hordó nélkül, ab vasut Budapestre szállítva. (Készpénzfizetés mellett értendő.)

Bécs, január 12. **Kontingens nyersszesz** azonnali szállításra 18.10-18.30 frton kelt el. Zár-latjegyzés 18.20-18.30 frt.

Prága, jan. 12. **Adózott tripló szesz** 54 frt kelt el azonnali szállításra. Adózatlan szesz 17.50-17.75 frt nagyban.

Trieszt, jan. 12. **Kiviteli szesz** tartályokban szállítva 90.0% hektoliterenkint nagyban 11 forint azonnali, és 10 1/2-10 3/4 frt február-áprilisi szállításra.

Berlin, jan. 12. **Szesz helyben** 38.70 márka = 22.87 frt, fogvasztási adó nélkül hektoliterenkint a 10,000 litereszázalék. Átszámítási árfolyam 100 márka = 58.80 frt.

Boroszló, jan. 12. **Szesz** (50-es) pr. november 56.70 márka = 33.34 frt; szesz (70-es) pr. november 37.30 márka = 21.93 frt. Átszámítási árfolyam 100 márka = 58.80 frt.

Hamburg, jan. 12. **Szesz** nov.-decz. 19.—márka = 11.17 frt; decz.-jan. 18.40 márka = 10.82 frt; jan.-febr. 17.75 márka = 10.44 frt. Átszámítási árfolyam 100 márka = 58.80 forint.

Páris, jan. 12. **Szesz folyó óra** 42.— frk = 23.13 frt; decz.-re 42.25 frk = 22.27 frt; négy első óra 42.25 frk = 22.27 frt; májustól 4 óra 42.— frk = 23.13 frt. Az árák 10,000 liter-százalékönkint 1/4% leszámítással értendő. Átszámítási árfolyam 100 frk = 47.55.

Czukor.

Prága, jan. 12. **Nyersczukor** 88% czukortartalom alapján franco Aussig, azonnali szállításra 12.95 forint, okt.-decz. szállításra 12.90 forint új campagne.

Hamburg, jan. 12. **Nyersczukor** f. o. b. Hamburg azonnali szállításra 9.22 márka, február

szállításra 9.32 márka, májusi szállításra 9.52 márka. augusztusi szállításra 9.70 márka. Irányzat nyugodt.

Páris, jan. 12. Nyerscukor (88 fok) kész áru 29.—29.50 frk, fehércukor novemberre 31.5/8 frk, deczemberre 31.5/8 frk, 4 első óra 32.5/8 frk, 4 óra májustól 32.75 frk. Finomított készáru 102.—102.50 frk.

London, jan. 12. Jávaczukor 11.5/8 shilling, nyugodt. Nyers- és jegecedett cukor mérsékelten keresve, ártartó; finomított jól keresve, tartott. Külföldi tört ártartó. Jegyzetett: készáru 10.11 1/4 shilling, márcz.-ápr.-ra 11.1 1/4 sh., május-aug.-ra 11.4 1/4 sh. Rőpaczukor ártartóan indult és lanyhán zárult. Német (88%) január 9.3 shilling, február 9.4 1/4 shilling, áprilisra 9.6 shilling, májusra 9.6 1/4 shilling, júniusra 9.7 1/4 shilling. Határidűzlet: január 9.3 1/4 sh., február 9.5 1/4 sh., márcziusra 9.6 sh., áprilisra 9.6 1/4 sh., májusra 9.7 1/4 shilling, júniusra 9.8 1/4 shilling.

Olajok.

Páris, jan. 12. Repceolaj folyó óra 54.75 frk (= 25.77 frt); január 55.— frk (= 25.89 frt); négy első óra 55.25 frk (= 20.01 frt); négy óra májustól 55.25 frk (= 26.01 frt). Árak 100 kilonként értendők. Átszámítási árfolyam 100 frk = 47.55 frt.

Hamburg, jan. 12. Repceolaj helyben 54.50 márka (= 32.08 frt). Átszámítási árfolyam 100 márka = 58.80 frt.

Köln, jan. 12. Repceolaj májusra (hordóval). 58.50 márka (= 34.40 frt). Átszámítási árfolyam 100 márka = 58.10 frt.

London, jan. 12. Repceolaj 24.6 shilling. Lenolaj 15.6 sh. Gyapotmagolaj 14.—14.8 sh. Terpentin 23.10 1/4 sh.

Petroleum.

Hamburg, jan. 12. Petroleum helyben 4.80 márka = 2.82 frt.

Antwerpen, jan. 12. Petroleum fin. helyben 14.25 frank = 6.77 frt.

Bréma, jan. 12. Petroleum fin. helyben 4.95 márka = 2.91 frt.

Newyork, jan. 12. Petroleum fin. 70 Abel Fest. Newyorkban 5.40 cents, fin. petroleum Philadelphianban 5.35 cents; United Rife Line Certificates deczemberre 65.—; Nyers petroleum deczemberre 5.95.

London, jan. 12. Petroleum, amerikai 4 1/2 sh., orosz 4 1/4 sh.—4 1/8 sh.

Kávész, tea, rizs.

London, jan. 12. Santos határidő ártartó, a zárlat gyengébb: jegyzetett: jan.-ra 31.6 sh., márcz.-ra 31.9 sh., máj.-ra 32.— sh., jul.-ra 32.6 sh., szept.-re 32.9 sh., decz.-re 33.— shilling. Tea: mérsékelten keresve, szilárd. Rizs: csekély forgalom, ártartó.

Fémek.

London, jan. 12. Réz, G. M. Brände 48 1/2 sh.—48 1/2 sh font sterling készáru és 49 1/2 sh.—49 1/2 sh font sterling 3 óra; best sel. 52 1/4 sh.—52 1/4 sh font sterling. Ón: finom külföldi 63 1/2 sh.—63 1/2 sh font sterling készáru és 63 1/4 sh.—64 1/2 sh font sterling 3 óra. Ólom: angol 12 1/2 sh.—12 1/2 sh font sterling; külföldi 12 3/4 sh.—12 3/4 sh font sterling. Horgany: külföldi 17 1/2 sh.—18 font sterling. Higany: 6.176 font sterling első és 6.17 font sterling másodikból. Vas: A glasgovi nyersvaspiacz szitárdan indult, egyenlőtlenül zárult, mérsékelt üzlet mellett, zárlatárak: 45.5 1/4 sh. készáru és 45.8 sh. egy óra; Cleveand 40.5 1/4 sh. készáru és 40.8 sh. egy óra; Hematit 48.6 shilling készáru és 48.9 sh. egy óra; Middlesbrough 49.1 1/4 sh. készáru és 49.4 1/4 sh. egy óra. A nyersvaskészlet Glasgowban 337.211 és Middlesbroughban 50471 tonna.

KÜLFÖLDI GABONATÖZSDÉK.

Bécs, január 12. A lanyha irányzat ma folytatódott, dacára annak, hogy Newyork javulást jelentett. Magánjelentések szerint Argentína januári felősege közel 10 millió métermázsára rug és onnan a kínálat egyre növekszik. Ennek hatása alatt a nemzetközi gabonapiacz igen lanyha. Kötetett buza tavaszra 11.74, zab tavaszra 6.66—6.65, tengeri máj.-jun. 5.56 frton.

Hivatalosan jegyzetett:

Buza tavaszra 11.74—11.75, rozs tavaszra 8.80—8.82, tengeri máj.-jun. 5.55—5.57, zab tavaszra 6.64—6.66, repce jan.-febr. 13.40—13.50.

Boroszló, január 12. Buza helyben 18.70 márka (= 10.77 frt) sárga. Buza helyben 18.80 márka (= 10.93 frt). Rozs helyben 14.90 márka (= 8.76 frt). Zab helyben 14.—márka (= 8.23 frt.) Tengeri helyben 12.—márka (= 7.06 frt). Minden 100 kilonként. Átszámítási árfolyam 100 márka = 58.80 frt.

Hamburg, január 12. Buza holsteini 180—187 márka (= 10.58—10.99 frt). Rozs meklenburgi 140—150 márka (8.23—8.82). Rozs orosz 107—108 márka (= 6.29—6.85 frt). Minden 100 kilonként. Átszámítási árfolyam 100 márka = 58.80 frt.

Páris, január 12. (Mognyítás.) Buza folyó óra 28.30 frank (= 13.49 frt). Buza deczember hóra 28.25 frank (= 13.46 frt). Buza 4 első óra 27.75 frank (= 13.22 frt). Buza márcz.-ápr. 27.40 frank (= 13.06 frt). Rozs folyó óra 17.50 frank (= 8.33 frt). Rozs február hóra 17.75 frank (= 8.44 frt). Rozs márcz.-ápr. 17.75 frank (= 8.44 frt). Rozs 4 óra májustól 17.60 frank (= 8.38 frt) minden 100 kilonként. Átszámítási árfolyam 100 frank = 47.55 forint.

Páris, január 12. (Zárlat.) Buza folyó óra 28.40 frank (= 13.54 frt). Buza február 28.30 frank (= 13.49 frt). Buza márcz.-ápr. 27.90 frank (= 13.29 frt). Buza 4 óra májustól 27.60 frank (= 13.16 frt).

KÜLFÖLDI ÉRTÉKTÖZSDÉK.

Bécs, január 12. Jóllehet a tegnap esti magasabb külföldi zárlatjegyzések a mai értéktözsde kezdetben kedvezően befolyásolták, utóbb gyengülés állott be. Alpesi bányarészesvényekben egy spekuláns realizációkat eszközölt. Igen szilárdok voltak ellenben vasuti részesvények. Bankpapírok közül Unionbank volt keresett. A déli tőzsde általában szilárd volt és az árfolyamok minden téren javultak.

Az előtőzsdén: Osztrák hitelrészesvény 356.50—355.75, Länderbank 217.50—218.50, Union-bank 302.25—302.50, Magyar jelzálogbank 275.—Magyar hitelrészesvény 382.25—383.50, Osztrák magyar államvasut 345.75—346.25, Déli vasut 81.50—82.—, Bustiehradi 577, Tramway 455—452, Dux-boden-bachi vasut 69.25, Alpesi bánya 144.75—142.70, Prágai vasipar 705.—704.—, Magyar általános kőszénbánya 121.50—122.—, Török dohányrészesvény 139, Osztrák villamosági 307.—, Magyar koronajáradék 99.70, Török sorsjegy 61.40—60.90, Német márka 58.83 frton kötetett.

Dél előtt 11 óra 25 perczkor zárulnak: Osztrák hitelrészesvény 355.50, Magyar hitelrészesvény 382.50. Anglo-bank 162.—, Union-bank 301.50, Länderbank 217.50, Osztr.-magyar államv. 345.62, Déli vasut 81.50, Alpesi bánya 142.80, Rimamurányi 251.—, Májusi járadék 102.35, Török sorsjegy 61.—.

A déli tőzsdén: Osztrák hitelrészesvény 355.55 Magyar hitelrészesvény 382.50. Länderbank 217.50. Unionbank 301.50. Anglo-bank 162.—. Bankverein 260.25. Osztrák-magy. államv. 345.62 Déli vasut 81.50. Elbevolgyi vasut 265.—. Északnyugoti vasut 250.—. Alpesi bánya 142.80. Rimamurányi 251.—. Prágai vasipar 705.—. Májusi járadék 102.35. Magyar koronajáradék 99.70. Török sorsjegy 61.—. Német márka 58.83. Török dohányrészesvény —.— frton kötetett.

Délután 2 óra 30 perczkor jegyezték: Magyar aranyjáradék 121.25. Magyar koronajáradék 99.60. Tiszai kölcsönsorsjegy 141.—. Magyar földtehermentesítési kötvény 96.65. Magyar hitelrészesvény 381.—. Magyar nyereségek kölcsön sorsjegy 154.—. Kassa-oderbergi vasut 191.75. Magyar kereskedelmi bank 1442.—. Magyar vasuti kölcsön ezüstben 101.—. Magyar keleti vasut állami kötvények 122.—. Magyar leszámítoló és pénzváltóbank 255.—. Rimamurányi vasrészesvénytársaság 250.—. 4-2% papírjáradék 102.35. 4-2% esztűtőjáradék 102.80. Osztrák aranyjáradék 121.70. Osztrák koronajáradék 102.70. 1860. sorsjegyek 144.50. 1864. sorsjegyek 189.—. Osztrák hitelsorsjegyek 197.25. Osztrák hitelrészesvény 356.25. Angol-osztrákbank 167.—. Unionbank 304.—. Bécsi Bankverein 260.25. Osztrák Länderbank 218.75. Osztrák-magyar bank 942.—. Osztrák-magyar államvasut 346.37. Déli vasut 81.50. Elbevolgyi vasut 265.50. Dunagőzhajózási részesvény 457.—. Alpesi bányarészesvény 144.—. Dohányrészesvény 139.25. 20 frankos 9.58 1/2. Császári királyi vert arany 5.69. Londoni váltóár 120.10. Német bankváltó 58.85.

Bécs, január 12. (Utótőzsdé.) A déli tőzsde zárlata után jegyezték: Osztrák hitelrészesvény 356.—. Magyar hitelrészesvény 382.50, Anglo-bank 162.—. Bankverein 261. Union-bank 304. Länderbank 208.75. Osztrák-magyar államvasut 246.12, Déli vasut 81.50. Elbevolgyi vasut 265.75, Északnyugoti vasut 250.—, Török dohányrészesvény 139.—, Rimamurányi vasut 151.25, Alpesi bánya 143.90, Májusi járadék 102.25, Magyar koronajáradék 99.65, Török-sorsjegy 60.80, Német márka azonnali szállítás 58.85.

Berlin, január 12. (Tőzsdéi tudósítás.) Bányarészesvények csökkentek, minek folytán az egész piacz gyenge volt. Később helyi értékek emelkedtek, mire általános javulás állott be. Járadék tartott. Magán-kamatláb 3 1/2%.

Berlin, január 12. (Zárlat.) 4-2% papírjáradék 102.20, 4-2% ezüstjáradék 102.—, 4% osztrák aranyjáradék 103.20, 4% magyar aranyjár. 103.80, osztrák hitelrészesvény 223.40, magyar koronajáradék 100.10, déli vasut 85.80, osztrák-magyar államvasut 147.40, Károly Lajos-vasut 107.30, Kassa-oderbergi vasut —.—, orosz bankjegy 218.60, bécsi váltóár 169.80, 4% új orosz kölcsön —.—, magyar beruházási kölcsön 102.20, olasz járadék 94.70. Az irányzat tartott.

Berlin, január 12. (Utótőzsdé.) Osztrák hitelrészesvény 223.60, déli vasut 85.70, osztrák-magyar államvasut 147.20. Az irányzat egyenlőtlen.

Frankfurt, január 12. (Zárlat.) 4-2% papírjáradék —.—, 4-2% ezüstjáradék 86.90, 4% osztrák aranyjáradék 103.20, 4% magy. aranyjár. 103.10, magy. koronajáradék 100.20, osztrák hitelrészesvény 301.—, osztrák-magyar bank 800.—, osztrák-magyar államvasut 298.50, déli vasut 73.—, északnyugoti vasut 213.50, elbevolgyi vasut 229.50, bécsi váltóár 169.75, londoni váltóár 20.375, párisi váltóár 80.816, bécsi bankverein 221.12, Unionbank —.—, villamos részesvény 141.50, alpesi bányarészesvény 120.—, 3% magy. aranykölcsön 91.25. Az irányzat tartott.

Frankfurt, január 12. (Utótőzsdé.) Osztr. hitelrészesvény 301.12, osztrák-magyar államvasut 298.75, Déli vasut 73.—.

Páris, január 12. (Zárlat.) 3% francia jár. 103.15, 3 1/2% francia jár. 107.27, olasz járadék 94.22, osztrák földhitelrészv. —.—, Osztrák magy. államv. 738.—, déli vasut —.—, Francia tör. jár. 102.—, 4% osztr. aranyjáradék 103.75, ottomanbank 584.50, párisi bank-részesvény 897, osztrák Länderbank 480.—, alpesi bányarészesvény 312.—, Dohányrészesvény 295.—. Az irányzat bágyadt.

London, január 12. (Zárlat.) Angol consolok 112.10/16, déli vasut 7.75, spanyol járadék 60.75, olasz járadék 93.25, 4% magy. aranyjáradék 101.25, 4% rupia 62.5/8, Canada pacificvasut 89.50, leszámítási kamatláb 2 1/4, ezüst 26.50. Bécsi váltóár 12.15. Az irányzat szilárd.

New-York, január 12. ezüst 56.7/8.

IDŐJÁRAS.

A m. kir. meteorológiai központi intézet távirati jelentése 1898. január 12-én reggel 7 órakor.

Table with columns: Állomások, Légnyomás mm. 700 +, A hőmérséklet Celsiusus szerint, Csapadék mm., Állomások, Légnyomás mm. 700 +, A hőmérséklet Celsiusus szerint, Csapadék mm. Lists various stations like Arvadaraja, Selmaczbanya, N.-Szombal, etc.

A barométer Keleten süllyedt és Közép-Európában emelkedett. Ma tehát egy jól kifejtett és nagy kiterjedést maximum Közép-Európát borítja.

Európában általában onyhe téli időjárás uralkodik. A szórányosan előfordult csekély csapadék többnyire Közép-Európa szorított.

Hazánkban tegnap sok tájon volt csapadék, de mind 5 mm.-nél kisebb mennyiségben. Ma reggel az idő jobbra felhős vagy ködös, a hőmérséklet magasabb a normálnál, a fagy majdnem teljesen megszűnt.

Száraz idő várható, fagypont körüli hőmérséklettel.

VIZÁLLÁS.

— Január 12-én. —

Table with columns: Folyó, Vízjárás, Vízjárás reggel, Áradás v. apadás, Folyó, Vízjárás, Vízjárás reggel, Áradás v. apadás. Lists rivers like Sárköz, Pannón, Bécs, Pozsony, Komárom, Budapest, etc.

Feloldó szerkesztő: Lipossey Ádám.

A budapesti értéktőzsde hivatalos árjegyzései 1898. január 12-én.

Main table containing market data for various categories: I. Államadósság (Government Debt), II. Más közkölcsonök (Other Public Loans), III. Záloglevelek és kölcsönkötvények (Mortgage Bonds and Loan Certificates), IV. Elsőbbségi kötvények (Priority Bonds), V. Bankok részvényei (Bank Shares), VI. Takarékp. részvényei (Savings Bank Shares), VII. Biztosító-társ részv. (Insurance Company Shares), VIII. Gőzmalmok részv. (Steam Mills Shares), IX. Bányák és téglagy. r. (Mines and Brick Works), X. Vasművek és gépgy. r. (Iron Works and Machinery), XI. Könyvnyomdák r. (Printing Houses), XII. Különb. váll. részv. (Various Companies), XIII. Közleked. váll. részv. (Transportation Companies), XIV. Sorsjegyek (Lottery Tickets), XV. Pénzjegyek (Banknotes), XVI. Váltók árfolyamai (Exchange Rates), XVII. Határidőre kötött értékp. (Futures Market). Each section contains multiple columns of data including item names, prices, and exchange rates.

A felmérés az értéktőzsdén, melyek az utolsó évben nem értek el a napi árral, az osztalék utalásáig tartó időtartamot jelölik.

MINDENFÉLE.

Hogyan lehet az ember egy hét alatt diplomás orvos? Ezt a kérdést veti föl egy New-Yorkban időző német ur, és nyomban meg is adja rá a feleletet, elbeszélvén, hogy ő hogyan jutott ehhez a szerencséhez. „Egy new-yorki lapban olvastam egyszer a következő hirdetést:

Rendkívül kedvező alkalom az orvosi tudományok elsajátítására... Congress Street, Chicago, Illinois állam.

Nyomban irtam az adott címre, és levelemre az a válasz érkezett, hogy a hirdető egy magánintézet, amelynek törvényes joga van orvosi oklevél kiadására. A tanulás nagyon kényelmes. Egy héti tart az egész kurzus, akkor sem kell bejárni az intézetbe, csak épen a vizgára. Sőt, hogy más városban lakók se legyenek kizárva az intézetből, *írásban is lehet vizsgázni*, csak egy közjegyzőnek kell tanuskodni, hogy a vizsgálati dolgot a vizsgázó maga írta és ezt pecsétjével bizonyítania is kell. A dolgozat megérkezése után néhány nappal már postára adják az oklevelet, amelynek árát a vizsgázó anyagi helyzetéhez mérik. Tölem például harminczöt dollárt kértek az oklevélhez csatolt számlán. Én kíváncsi voltam a nemfizetés következményeire és hallgattam. Két hónap múlva újból küldenek egy nyomtatott levelet, amelyben az írják, hogy elengednek 10 dollárt, csak küldjem már be legalább a 25-öt. Be is küldtem aztán a pénzüket és most okleveles orvos vagyok, s ha éppen akarom, praktizálhatok Georgia, Arizona, Idaho, Indiana, Kansas, Michigan és Wisconsin államokban. Csak azt nem tudom, van-e ezeken a helyeken olyan ember is, aki nem orvos?”

Tizenkét-esztendősi rablóvezér. A bécsi külvárosok erkölcsi életének egy nagyon elszomorító részlete került minapában napfényre. Azzal kezdődött a dolog, hogy egy lipótvárosi üzletben éppen akkor fogtak el egy tizenkét esztendősi fiút, amikor el akart valamit lopni. Bevitték a rendőrségre, ahol aztán szinte dicsőködve beszélt el a következőket:

— Én nem vagyok tolvaj, kérem. *Rablóvezér* vagyok. Tizenkét társamnak a vezére. A többi 11 és 15 év között van: azok is iskolágyerekek, mint én. Mindenhol és mindent lopunk, ha lehet. Aztán megosztjuk a zsákmányon. Ha lehet, ennivalót,

nyalánkságokat és pénzt lopunk, ezeket szeretjük legjobban; de azért másra is rávetjük a szemünket. Nemrégén egy fűszerestől loptunk 10 forintot, azt elmulattuk a Brigittenauban, Ketterernél, a lóhusos kocsmárosnál. Virslit, peccenyét, rostélyost, még sört is kaptunk. Persze mindent lóból! De a sört nem ám! tette hozzá nevetve. Mikor már jól ettünk és ittunk, akkor szivarra gyújtottunk és nagyon jókedvűen mentünk haza. Vagy talán nem is haza, az is emleget.

A minden ízében romlott gyermek vallomása még a sokat tapasztalt rendőrtisztviselőt is megdöbentette. Nyomban intézkedtek, hogy a többi tizenkét bűnöst is elfogják, ami meg is történt. Elfogták még Ketterert is, azt a kocsmárosot, akinél mulattak, meg egy gesztenyesütőt, aki szintén részt vett a lakomában. A két utóbbira rendkívül szigorú büntetést kér az ügyész, a fiukat pedig nagyon szigorú kezekre bízzák, valamelyik javító-intézetbe küldik.

A liszthamisítók. Havre-ben 5000 kilogramm lisztet foglaltak le, amely bizonyos Fessart címére érkezett. Számos panasz érkezett ugyanis a Calvados, Eure és Seine Inferieure tartományok törvényszékeihez Fessart ellen, hogy az általa elárusított liszt jórészt *fűrészpórt* tartalmaz. Eerre is csak akkor jöttek rá, amikor ebből a lisztből kenyeret sütöttek. A fűrészpórt oly apróra őrölték, hogy a csalást alig lehetett észrevenni. Amikor végre rájöttek a csalásra, Fessart ellen vizsgálatot indítottak. Kilélt azonban kinyomozni nem sikerült s a lefoglalt fűrészpóros liszt a vasuton hevert. Végre két év múlva sikerült a hamisítót elfogni. Ez a Fessart maga utazott mindig Párisba, hogy ott nagymennyiségű már elkészített fűrészpórt rendeljen. Az árut különböző vidékekre küldette a saját címére s azután a malmokkal megvétette. Az ilyen hamisított lisztből sült kenyeret sajátságos szagáról felismerhető és természetesen nehezen emészthető. Most Tessart nevűt nyomozzák és szintén a bíróság elé állítják őket.

Macskakadó. A macskák egyik érdemes barátja sok száz körözvényt küldött szét a minap Berlinben. Ebben a körözvényben pedig arról van szó, hogy mozgalmat indítsanak a macskakadó behozatala iránt — épen az állatvédelem érdekében. Mert általában sokkal több macskát tartanak, mint kellene

s aztán sokkal inkább szaporodnak, semhogy könnyen elpusztíthatnák a felesleges macskákat. Ezért van Berlinben annyi elvadult macska, amelyek padlásokon, pinczékben, odokban tartózkodnak. Ezek aztán templomudvarokon, a parkokban és egyebütt az éneklő madarakra leselkednek és temérdek károkat okoznak, amellet éjjelenként rettenetes hangversenyeket rendeznek. Egy részüket aztán a gazdáik irtózatossan kinözzák, éheztetik, ami a macskák barátjének nagy szívfájdalmat okoz. A macskák védelme első sorban az állatvédőkre tartozik — mondja a körözés levél — épen azért első sorban hozzájuk intézi ezt a kérelmet, hogy igyekezzenek oda hatni: adóztassa meg a város a macskákat is.

Harczképtelenség a párbaj előtt. Charley, a nem régen bezárt marseillei Grand Theatre igazgatója összeveszett a Le Bavard című hetilap igazgatójával és az affairának kihívás lett a következménye. Charley ez idő alatt szorgalmasan eljárt a vívómesterhez, hogy tőle néhány ügyes fogást tanuljon el. A vívógyakorlatok közben azonban az a malheurje esett, hogy a vívómester *sulyosan megsebesítette*, aminek következtében a párbajt bizonytalan időre el kellett halasztani. Franciaországban a legtrikább esetek közé tartozik az, hogy valaki párbajban komolyan megsebesül. Annál feltűnőbb a Charley tragikómikus esete, amelyen most egész Franciaország mulat.

A bölcsész és az ágyugolyó. A párisi Faculté des Lettres dékánját, Himly tanárt, az újévkor a becsületrend lovagjává nevezték ki. *Rambaud* közoktatásügyi miniszter, aki maga is tanára a nevezett fakultásnak, maga ment el Himlyhez, hogy vele a kitüntetést közölje. A találkozás természetesen igen barátságos és szives volt, Himly azonban, aki már régen feltűnést keltett az egyetemen jóízű ötleteivel, a legelőkeltebb beszélgetés közben hirtelen a miniszter felé fordult s az ő sajtósága elzászi dialektusával örömmel kiáltott fel:

— Hát nekem is lesznek ágyugolyóim!

— Micsoda ágyugolyói? — kérdezte a miniszter csodálkozva.

— Nos, hát... a *temetésemen!*

A miniszter jót nevetett.

Származásunk.

Írta: Camille Flammarion.

Egy vasárnap reggel, 1809-ben, Napoleon visszatérve a miséről, a Tuillériák nagy szalonján haladt keresztül; utját kétoldról katonatisztek és akadémiások szegélyezték; ez utóbbiak egyike diszkötésű új könyvét nyújtotta át neki.

„Mi ez? kérdezte a császár, aki kétségbe vonta a gőz erejét; ismét gőz, talán ismét egy újabb naptára, vagy egy képtelen légtüneménytana, amely megbecsteleníti ősz haját! Irjon a természetéről, akkor szívesen fogom műveit fogadni. Ezt a kötetet csupán agg, korára való tekintettel veszem át. Fogja!” szölt és egy szárnységédjének adta át a könyvet.

A szegény tudós hiába próbálta több ízben megjegyezni a császárhevés és sértő szavaira, hogy: „Ez a mű természettudományról szól”, és elég gyenge volt, hogy könyvébe törjön ki.

Ennek a jelenetnek *Aragó* szemtanúja volt, és ő beszéli el. A szerencsétlen agg tudós, akire oly durván förmedt a hatalmas császár, *Lamarck* volt, az átalakulás teóriájának a megteremtője, a leghíresebb tudós. A császárnak ajánlott könyv a „Philosophie zoologique” volt, mondja; a paratlan mű, mely a tudományok oly termékeny utat nyitott és a melyen később Geoffroy Saint-Hilaire és Darwin halhatatlan hírnévre, hervadhatatlan babérra tettek szert.

E kis jelenet két hőse régóta elhagyta a világot. Az egyik, a nagyobbik, dacára lángeszének, lassankint leszállozt az emberiség becsülésében és ma tudják, hogy több rosszat tett, mint jót. A másik, a kisebb, ellenkezőleg nőtt ebben a nagybecsülésben és csodálásban és ma óriásként emelkedik a magasba.

Az ember származása kétségkívül a legérdekesebb, a legfontosabb mindama kérdések között, amelyek figyelmünket megragadják és lekötik. Honnan származunk, hová jutunk? Ez olyan kérdés, mely, mióta gondolkozni képes emberek lakják a földet, fejtörést okoz.

Bármi legyen is az élő lények származási titka, a dolgok úgy mutatkoznak és annyi bizonyos, hogy az egyik a másiktól származik le. Számptalan hézag létezik köztük; de ezeknek a száma napról-napra kisebbödik meglepő felfedezések által, melyeket a föld gyomrában, a tenger ölében, vagy eddig ismeretlen földrészekben tesznek. Nagyon gyakran hangzottak: „A természetben nincsenek ugrások.”

„A faj, írta Lamarck 1809-ben, változik a végtelenségig és ha tüzetesen megfontoljuk, nem létezik. Ugy az állati, mint a növényfajok keresztülmennék egyik átmenetről a másikra. Születnek átalakulás vagy eltérés útján. Kutatva a lények folytatódását, a legrégebb csirák vagy parányok egy kis részére bukkanunk, amelyek hirtelen nemzéstől erednek.”

„Az ember nem tesz kivételt; eredménye bizonyos fajú majmok lassu átmenetének. A létra, melyhez előbb hasonlították a szervek uralmát, nem létezik, csak a főcsopórt részére. A fajok ellenkezőleg olyanok, mint az ágak és galyak messze szétnyúló végei, melyek maguk csoportot képeznek.”

Ez a nagyszerű feltevés támadt Lamarck agyában oly időben, midőn a természettudomány és az őslénytani ismeretének legnagyobb része hiányzott még, de azóta oly hatalmasan világitanak.

Alapelvehez azóta semmit sem tettek hozzá; az átalakulás útja és módja felett sokat vitatkoztak, megfigyelések eredményét közölték, de az alap változatlan maradt. Lamarck

véleménye egy mondatban foglalható össze: a szervek hozzáillesztése a lét állapotához.

Darvin hozzátette Lamarck átváltoztatásához a „természetes kiválasztást” a létért való küzdelemben.

Azt tudjuk, hogy az állattenyésztők és műkertészek csaknem akarataik szerint érnek el oly szint vagy alakot, amelyet kívánnak, választva előbb egyfajtájukat, aztán a vegyüléskből származottakból és a következő vegyülésekből, és így tovább, míg az illető példányok a legnagyobb mérvben bírják a kívánt eltérést; túrolmük és kitarításukból így egy új faj keletkezik és fejlődik. Hallatlan eltéréseket lehetett már így elérni; a színre, a fej alakjára, a csontváz kiterjedésére, az idegekre, sőt az állat szokásaira és hajlamaira is lehet ilyen módon hatni.

Vannak állattenyésztők, akik kötelezik magukat arra: három év alatt szárnyasoknak meghatározott színű tollazatot, hat év alatt meghatározott alaku csórt vagy fejet adjanak.

Ez az, amit Darwin „természetes kiválasztás”-nak nevez, melyet értelmes ember ügyesen végre tud hajtani a háziállatokon.

Igy valamennyi embertani tudomány egyetért annak a meghatározásában, hogy az emberi nem különféle ősi emlősök sorozatától származik. Melyik volt közvetlen elődje? A jelenlegi alsóbbrendű emberi fajok közül egy senki lehetett, valamint a majmoké sem. De az orangutánok és gorillák biztosan a legközelebbi rokonaink.

Vannak emberek, kik előnyt adnak egy Ádám-tól való tökéletes származásnak, szemben azzal a lehetőséggel, hogy egy hajdani majomtól emelkedtek fel. Izzék dolog! A legszebb dicsőítése az emberiségnek talán nem az, melyet hangoztatni szokás.

A RÓKAÚT.

SUDERMANN HERMAN

REGÉNYE.

(54)

— Oh, hiszen azt egy leány még az ajakára sem veheti. — Egészen erkölcstelen dolgokat mondtak. — Hiszen te azelőtt olyan derék ember voltál. Nem tudom elképzelni, hogy annyira megváltozhattál volna.

A leány gyöngéden, szorosabban próbált hozzá simulni. — A kis kék selyem táská, mely a kezében volt, ekkor a földre esett. — Amikor Boleszláv — a leánnyal egy időben — lehajolt érte, sapkája széle a leány arczához ért.

— Na, ne tedd! suttozta szégyenlősen és elfordult tőle.

— Bocsánatot kérek, felelte Boleszláv udvariasan — és összeszorította az ajkait.

— Még mindig nem feleltél nekem, folytatta azután a leány. — Talán mégis igaz, amit beszélnek rólad. — Az nagyon csunya dolog volna tőled és én, szegény, keservesen csalódtam volna benned. Édes apa mindig mondta, hogy te még porul jársz.

Ezt a leány olyan kotnyeles, tudákos hangon mondta, hogy Boleszláv nem bírta a nevetést visszafojtani.

Heléna beláthatta, hogy rossz hangot választott és mélyen megbántva folytatta:

— Most persze kinevetsz engem. Pedig én csak a te javadat akarom. — Életemet adnám oda, csak hogy te el ne veszszél!

— Oh, kérlek, sohse fáraszd magad! felelte Boleszláv.

— Nem, ne tedd magad rosszabbnak, mint amilyen vagy — ellenkezett Heléna. — Tudom, hogy nemes, jó ember vagy. És ha a sors örökre elválasztana bennünket, én mégis mindig, mindig szeretnék. Oh, hány keserű könyvet hullattam már érted! És minden este imádkoztam érted: Édes istenem, őrizd meg az én drága barátomat, áldd meg jó lelkiismerettel és óvd meg büntől és boszuvágytól!

— A schrandeniek bizonyára arra vannak teremtve, hogy leszoktassák az embert a boszuvágyról.

A leány felhuzta fitos orrocskáját.

— A schrandeni vad nép, — szólott — azokkal nem is érdemes foglalkozni. — Szívesebben is vagyok Wartensteinban a néninél. Ott legalább tisztességes, jól nevelt polgárok közt él az ember, akik legalább tudják, hogy kell egy hölgy előtt a kalapot emelni. — Ahhoz, Merckel urat kivéve, egyetlen schrandeni sem ért. És Félix természetesen.

A leány kebléből mély sóhaj tört elő.

— De az többnyire egyenruhát viselt, tette hozzá gondolkodva. — És mintha csak ezáltal jutottak volna eszébe a mai nap eseményei, hirtelen felsikoltott, kezeit összecsapta és megszólalt:

— Oh, Boleszláv, Boleszláv!

— Mit kívánsz, Heléna?

— Boleszláv, hogy is lehetél olyan rosszlelkű! — Szegény, szegény Félix! Hiszen én nem voltam ott, hátul voltam a kertben a hónapostekemél. De később elmesélték nekem. A kivont karddal a fejére csaptál, hogy csak úgy fröcscsent a vére.

A leány összehorzadt és sirását visszafojtva, felnyiszszant. — Aztán kibontá kezét a Boleszláv karjából és az ut másik oldalára szaladt.

— Menj, nem akarok többet tudni rólad! kiáltotta, rosszul és kegyetlenül cselekedtél.

— Azt te nem érted, kedves Heléna, felelte Boleszláv.

— Pedig ifjúkori barátod volt és együtt játszott velünk a kertben. Hányszor mászott át miattad a kerítésen, ha a labdád elgurult. És kis sündisznót ajándékozott neked. Mindezt elfelejtetted?

— És a kis sündisznók kedvéért, ugy-e?

— Oh, és most bezártad a sötét templomba — édes apa azt mondja, nem is volna jogod hozzá és hogy feljelent a parancsnokságnál és hogy akkor aztán rosszul jársz.

Oly kevéssé hasonlít atyjához, gondolta magában Boleszláv, hogy annak minden egyes mennydörgő szava a leány ajkán ostoba fecse-

gessé válik. — És ettől a kis locsogó csirkétől tette ő függővé életét, boldogságát?

A leány megint visszajött és kezét kedveskedő mozdulattal ismét Boleszláv karja alá csuszattatta.

— De hogy holnap fogva elvezettetted, aztán törvényszék elé állítottad, hogy aztán, a mint beszélnek, agyonlőjék — ugy-e ez hazugság? Ezt nem hiszem rólad. Ilyen gonosz te nem lehetsz.

Boleszláv visszafojtotta türelmetlenségét.

— Tehát mégis? — kérdezte Heléna és szemeit törülgette. — De ugy-e, ha nagyon kérlek, kedves Boleszláv — megteszed az én kedvemért és szabadon bocsátod?

Csendesen, csaknem mellékesnek látszón, hangzott e kérdés a leány szájából. De szemében, melylyel Boleszláv felé pislogott, titkos félelem lobogott.

— Kedves, kedves Boleszláv! — folytatta aztán sürgetőbben, míg karja a Boleszlávban erősen reszketni kezdett — ha csak egy iczipizit szeretsz még, nem hagysz így távoznom. Örökre szívembe zárlak téged és ha a sors kegyetlenül elválaszt bennünket, továbbra is imádkozni fogok érted és áldani foglak örökké.

— Bocsáss meg, Heléna — szólott, a leány látszólagos bensőségétől meghatva — ha kegyetlen szinben tűnök fel előtted. De nem lehet. Kívánságodat nem teljesíthetem.

A leány, ki ugy látszik, ezt a feleletet nem várta, egy pillanatig merev, gonosz nézésel bámult Boleszlávra. Aztán hirtelen sirásba törve ki, nekidől egy fatörzsnek és sovány kezeivel eltakarta arczát.

Ebben a pillanatban a távolból egy lövés dördülése hangzott, melynek visszhangja az erdőség felett lassan elhalt.

Heléna felsikoltott és kezeit tördelve zokogta:

— Biztosan rálöttek most, mert te, lelketlen ember, megparancsoltad! — Oh, Jézusom, Jézusom, — nincsen benned könyörület?

Boleszláv, miután az irány felé figyelt, honnan a lövés hangzott, meg akarta őt nyugtatni. Hogy ez a lövés Merckel Félixnek szólott volna, arról szó se lehetett. Bizonyosan az erdőben a kastélyon túl löttek. Alkalmasint valami vadász, aki belopózott a vadjárásba.

De a leány csak annál hevesebben zokogott.

— Neked persze mindegy — oh, te — te mégis csak a halálba hurcolod —

Boleszláv, ki a leány fokozatos kétségbeesésén megütödni kezdett, megígérte neki, hogy majd minden lehetőséget elkövet, hogy a bírakat enyhébb ítéletre hangolja. Maga is azt fogja vallani, hogy Félix holtrészeg volt. Az iránta táplált régi gyűlöletet, megsértett önérzetét — minden enyhítő körülményt fel fog sorolni, csak hogy a szerencsétlenséget megakadályozza.

De a leány még ezzel se volt megelégedve. — És hirtelen mozdulattal leborult az agyagos földre és körülfogta Boleszláv terdeit.

— Könyörülj rajta! Légy nemes! Mentsd meg őt!

— Az isten szerelméért, kelj föl!

— Nem, azt nem teszem. — A porban könyörgök hozzád!

— Hát nem akard megérteni, hogy gyilkos merénnyel vádolnám magam, ha őt ártatlannak mondanám.

— Az nem baj! zokogta, ha igazán szeretsz, meghozod értem ezt az áldozatot.

Most kezdte csak Boleszláv érteni, hogy nem ő volt az, akinek kedvéért Heléna őt idehívatta és hogy jól átgondolt terv szerint járt el, hogy a leány iránta érzett szerelmét, másnak a javáért kihasználja.

Ilyen volt hát az a nő, akire éveken keresztül méltatlannak hitte magát. Akinek áldására ugy tekintet fel, mint valami elérhetetlen célra!

Ő volt az a fényes alak, akiben a jóság és tisztaság egyesülni látszott és akiről azt hitte, hogy szentségtörést követett volna el rajta, ha nevével a Regináéval egyszerre vette volna az ajkára?

És Regina! A megbecstelenített, az elvetemült, mily kimondhatatlanul magasan állott-e ravasz erény fölött!

Boleszláv kebléből vad kacagás tört elő. — Miért nem mondtad mindjárt, hogy szerelmesek vagytok egymásba?

Heléna felugrott.

— Ez rágalom! kiáltotta, én feddhetetlen leány vagyok.

— Hát akkor — jegyben jársz vele.

A leány ismét sirni kezdett, bár amellet nem felejtette el az agyagmorzsákat ruhájáról leütögetni.

— Oh, Boleszláv, zokogta, — te vagy az oka. Miért várokoztattál olyan sokáig? És miért adtál az embereknek okot rá, hogy annyi rosszat beszéljenek rólad? — És édes apa ellenkezése, melyet ugy sem lehetett volna leküzdeni. — Hát én szegény leány mit —

— Kérlek, nem tesz semmit — felelte jókedvűen Boleszláv.

— És te nem haragszol reám?

— Oh, legkevésbé sem.

Némán kísérte el Helénát a falu közelébe, szívélyes bucsut vett tőle és még egyszer megígérte neki, hogy mindent meg fog tenni, ami csak hatalmában áll, hogy jegyesét megmentse.

Heléna megköszönte, takaros bókot csíniált és eltávozott.

Igy végződött Boleszláv életének nagy szerelme.

És mikor a leány keskeny alakját az utolsó házak árnyékában eltűnni látta, vad örömmel tört ki lelkéből „Regina“ neve.

Szabad volt hát az út. — Szabad a tomboló bűnök.

De mi volt a bűn, ha az, mi erénynek nevezte magát, ilyen nyomoruságosan összedőlt? Hol volt a nyomoruság, ha a jóságból csufot üznek?

— Tedd a magadévá. Vond kebledre — Ne törődjél a holnappal. Hadd kövessen téged csatáról-csatára, — öltön férfiruhát, mint ama Prohaska Leonora, kit egész Németország mint hősnőt dicsőít.

(Folytatása következik.)

A közönséghez.

Az Országos Hirlap pártoktól, kormánytól, egyéni és üzleti érdekektől, czéloktól független, szabadelvű politikai napilap.

Erős, de nem durva hang; bátor, de nem személyeskedő kritika; minden irányban való tisztesség a mi ujságírásunk sarkalatos hitágazata.

Az Országos Hirlap rendületlen hiva a szabadelvűségnek, mert ez a legbiztosabb módja a magyarság faji erősödésének.

Az Országos Hirlap jól értesültségéről, magas irodalmi színvonaláról tanuskodják napról-napra maga a lap.

Mikszáth Kálmán főszerkesztő a lap minden számában ir valamely rovatban.

Az Országos Hirlap sűrűn közli:

„A t. házból“ című országgyűlési karcolatokat, természetesen régi mesterük, Mikszáth Kálmán tollából. Nemkülönbön megjelenik koronkint a léha képviselő Kathánghy Menyhért is, nevéhez írott vidám leveleivel.

„A Rókaútat“, Sudermann költői szép regényét, mely az újabb romantika igaz gyöngyei közé tartozik, január hónap első hetében követni fogja Mikszáth Kálmánnak

„Az új Zrinyiász“

című hosszabb satirikus politikai rajza.

Az Országos Hirlap a rendelkezésére álló összes, jelentékeny szellemi és anyagi erőt arra használja, hogy becsületes, komoly, értékes munkával, minden ízében kifogástalan, jó magyar lappal hálálja meg azt a példátlan s igazán megható érdeklődést, melyet, nagylelkűen előlegezett bizalom gyanánt, a magyar közönség iránta, tulajdonképeni megjelenése előtt is már hatalmasan tanúsított.

Az Országos Hirlap előfizetési ára:

egy évre: 14 frt, negyedévre: 8 frt 50 kr

félévre: 7 frt, egy hónapra: 1 frt 20 kr.

Egyes szám ára Budapesten 4 kr.

A vidéken 5 krajczár.

Az Országos Hirlap szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, VIII., József-körút 66.

SZINHÁZAK.

Budapest, csütörtök, 1898. január 13-án.

NEMZETI SZINHÁZ.

Évi bérlet 10. Havi bérlet 10.

A dolovai nábob lánya

Színzmű 5 felvonásban. Irta Herczeg Ferencz.

Személyek:

Jób Sándor, Yilma, leánya, Ozv. Domaháziné, Szendrői, Janka, Lorant, Bültzky-Marot, Merlin, Szklabonyai, Merlin ügyvédje, Jób házi orvosa, Jób inasa, Miska, Napos káplár.

Kezdeté 7 órakor.

NÉPSZINHÁZ.

Először.

A baba.

Látványos operette 4 szakaszban. Irta: Ordóneaux Maxime. Fordította: Reiner Ferencz. Zenéjét szerzerette: Audran Edmond.

Személyek:

Lancelot, Maximin, Hilarius mester, Hilariusné, Alésia, leányuk, La Chanterelle, Lormois gróf, Balhasar, Jusse, Egy jegyző.

Kezdeté 7 órakor.

VÁRSZINHÁZ.

Nagy bérlet 41. Havi bérlet 5.

Pry Pál.

Vígjáték 5 felvonásban. — Irta: Poole. — Ford. Csiky Gergely.

Személyek:

Hardy ezredes, Hardy Frank, Witherton, Willis, Stanley, Harry, Pry Pál, Grasp, Dombóczy, Simon, Elie, Marianna, Subtléné, Phébe, Inas.

Kezdeté 7 órakor.

MAGY. KIR. OPERAHÁZ.

Évi bérlet 8. Havi bérlet 3.

Aida.

Opera 4 felv. Zenéjét írta Verdi. Szövegét szerzerette Ghislanzoni.

Személyek:

A király, Ammeris, Aida, Radames, Ramphis, Amonasso, Kuldótt, Főpapnő.

Kezdeté 7 órakor.

VIGSZINHÁZ.

570. szám. Harmadszor.

Champaudet-állomás!

Böhözát 8 felv. Irta: Labiche. Fordította Mihály József.

Személyek:

Tacarel, építész, Letrinquer, Garambois, Durozoir, Arsene, Champaudetné, Nina, Carolinaj, Victoire, Egy titokzatos hölgy, Ficequois, Ficequoisné, Agard, Agardné, Toninon, Jules, Casterole.

Kezdeté fél 8 órakor.

MAGYAR SZINHÁZ.

Menyecske kisasszony.

Énekes vígjáték 5 felvonásban. Irta: Sylvano és Ordonneau. Fordította: Reiner Ferencz. Zenéjét szerzerette: Edmond Audran.

Személyek:

Gabillot, Susette, Maritte, Galabes, Courtomes, Beauron, St. Goban, William Robiquet, Jeanneton asszony, Mimi, unokahuga, Minka, komorna, Mathuriu, Pedro, igazgató, Spanyol táncosmő, Szolga.

Kezdeté 7 órakor.

Színházi mősorok.

	Nemzeti Színház	Vár Színház	M. Kir. Operaház	Vig Színház	Vig Színház	Magyar Színház	Budapesti Színház
Péntek	Folt, amely tisztít	—	A házi tücsök	Champaudet állomás	A baba	A kikapós patikárius	—
Szombat	Folt, amely tisztít	Figaro házassága	Alár	Champaudet állomás	A baba	A beoltott földesur	—
Vasárnap d. u.	A fény árnyai	—	—	Szöke Katalin	Náni	Mama szemé A baránykák	—
Eato	Folt, amely tisztít	—	Figaro lakodalma	Champaudet állomás	A baba	A beoltott földesur	—

Heckenast Gusztáv

zongora termel.

Budapest, IV., Kigyó-utoza 7. sz.

Legnagyobb választék.

Elsőrendű gyártmányok

Arjegyzekek ingyen.

Cooper Cooper & Co. Ltd. London legfinomabb eredeti

Ceylon téáját

árusítja az

Angol Gyarmat Társaság

Budapest, V., Perozküz 4.

(Füred-utoza és Mária-utoza között.)

Arjegyzekek kiváncsi szolgálatunk. Vidékre megrendelés fél kgr. és nagyobb mennyiségben bérmentve szállítattik.

Gyomorbetegnek segély.

BLICKENS DERFER

amer. gyors-irógép (klaviatur rendszer, mint a Remington, Hammond, Yost) a legujabb. A létező összes rendszereket felülmúlja tartósság és megbízható gyors munka tekintetében. Egyszerű, romolhatlan szerkezet. Nincs festékszalagja. Irása látható, 60%-al olcsóbb,

SCHULHOF GYULA

V. ker., Váci-körút 80. sz.

A „Zenélő Magyarország”

zongora-zenemű-folyóirat

most január elsei füzetével 6-ik évfolyamát kezd.

A mindentit kedvelt zenemű-folyóirat 1898-dik I. füzete a következő darabokat közli: I. Iványi L. „Kiszáradt a reggő nyárfa” és „Asszony asszony az akarok lenni”, 2 magyar dalt. II. D'Amant L. „Alom az úrvölgy”, átvettét. III. Carmencilla népzaser „Krisolus” dalkeringjöt. IV. Greisinger Ivántól 6 magyar dalt változatokkal két hegedűre. A decemberi 15-iki füzet tartalma: I. „Édes anyám be szomorú életem”, II. „Ica, cicca, piros alma”, 2 magyar dalt. III. Lászlóhoz „Album lap”-ját. IV. Greisinger Iván „Mályvának” mőadalt és V. Blon Fer. „Győzelmi zászló alatt” indulóját. Minden száma hasonló gazdag tartalommal jelenik meg a „Zenélő Magyarország”-nak. Évenként 24 füzet, minden füzet 10-10 oldal hangjegytartalommal a legjobban megválasztott kiváló sikeres zenemű-újanságokból összeállítva. 242 oldal tartalomért 4 frt, 242-ért 12 füzet 120 oldal tartalomért 2 frt az előfizetés.

Előfizethető az 1898. évi V. évfolyamra a

„Zenélő Magyarország”

Kiadóhivatalában

383

Budapest, VI., Csengeri-utoza 62/a.

honnan megismerésre mutatvány füzetét hárléni ingyen és bérmentve küldenek. Úgyantit minden s bárhol megjelent egyéb zeneművek legolcsóbb engedményes árban leggyorsabban megrendelhetők.

Magyar királyi államvasutak. Igazgatóság.

189816/Cfb.

Hirdetmény.

Gács-bécsi vasuti kötelék. A dijszabás II. részéhez új függelék kiadása.

A gács-bécsi vasuti kötelékben 1897. január 1-től érvényes dijszabás II. részhez 1898. január 1-től visszavonásig való érvénynyel új függelék lép hatályba.

Ezen függelék hatályba lépésének napjával az 1897. január 1-től érvényes függelék hatályát veszti, amennyiben pedig utóbbiban egyes viszonylatokra nézve olcsóbb díjtételek foglaltatnának, ezek az illető viszonylatra vonatkozólag még 1898. január 31-éig érvényben maradnak.

Az új függelék különféle mérsékelt díjtételeket tartalmaz.

Az új függelék a végpályák igazgatóságainál és a részes állomásokon példányonként 20 filléért kapható.

Budapest, 1897. december 31-ig.

Magy. kir. államvasutak, egyuttal a többi részes vasutak nevében.

(Utánnyomás, nem díjaztatik.)

Magy. kir. államvasutak. Igazgatóság.

1799—53495—CV. szám.

Hirdetmény.

A kézbesíthetően és fölös szállítmányok a vasuti üzletszabályzat 70. §-a értelmében nyilvános árverezés útján d. e. 9 órakor az alább felsorolt állomások teheráru raktáraiban a következő napokon kerülnek eladásra, melyhez t. ez. közönség ezennel meghívatik.

Kolozsvár	állomáson	1898 január 17-én
Nagy-Várad	1898	18-én
Kecskemétyen	1898	19-én
Budapest-dunapart	1898	20-án
Arad	1898	20-án
Miskolcz-gömöri p. u.	1898	20-án
Szatmár	1898	20-án
Győr	1898	24-én
Csaba	1898	25-én
Zágráb	1898	25-én
Eszék	1898	25-én
Pozsony	1898	25-én
Debreczen	1898	26-án
Budapest ny. p. u.	1898	27-én
Szabadka	1898	27-én
Kassa	1898	27-én
Pápa	1898	27-én
Pécs	1898	28-án
Szeged	1898	28-án

Budapest, 1898 január 5-én.

Az igazgatóság.

„OLYMPIA” magyar mulató

Kerepesi-út 63.

Mindennap változatos mősor, Fernando zeneművészek. — The Winthon zeneböhözök. Piccardi nővérek nemzetközi táncosnők.

Uj Nőfuttatás Uj

énekes bohözát.

Kezdeté 1/2 9 órakor.

Belépő díj: 1 frt, 80 kr. és 50 kr. Reggel 6 óráig nyitva.

Használt kerékpárokat, ugyszintén ékeze-
reket és zálogcédelüket vásárolnak
a visszaváltás
jogának biztosítása mellett
Grünblatt és Prajak
Budapest, VII., Erzsébet-körnt 56.

MOSÓ-GEPEK
a legjobb
Mangorlok, Fácsarók
és mindennemű házi ipari és
gőzmosodák
részőre
szükséges berendezése-
ket jótállás mellett szállít.
Gárdner és Knopp
Ausztria-Magyarország leghe-
gyesebb gyára.

Bécs, XIII., Linzerstrasse 8. sz.
Arjegyzekek ingyen és bérmentve.

